

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Academic Journal of Phetchaburi Rajabhat University

ISSN2229-0435 (Print)

ISSN2822-5079 (Online)

ปีที่ 15 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2568
Val. 15 No. 3 September-December 2025

สารบัญ/Contents

หน้า

บทความวิจัย

- การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม
ในเส้นทางหุบเขาศรีลานนา บ้านแม่แพง ตำบลแม่ป๋าง จังหวัดเชียงใหม่
Participatory Development of Tourism and Community Products along
the Sri Lanna Valley Route, Bann Mae Paeng, Mae Pang Subdistrict, Chiang Mai
โฆษิต ไชยประสิทธิ์ 1
- มาตรการทางกฎหมายในการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ
ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน
Legal Measures to Change the Category of Formal School from Vocational
Education to Private Vocational Education Institutions
มโหสถ เกิดเดช 12
- ผลของการใช้ศิลปะบำบัดแมนดาลาต่อการเสริมสร้างทักษะทางอารมณ์
และสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
The Effects of Using a Mandala Art Therapy on Enhancing
Emotional and Social Skills for Fourth to Sixth Grade
กานต์ หงษ์เพชร และ ศรียา นิยมธรรม 19
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล
Factors Affecting the Understanding of the BCG Economy Model among
Business Administration Students at Rajamangala University of
Technology Rattanakosin, Wang Klai Kangwon Campus
สุภาวดี มะณีวงศ์ และ พิมพ์ปวีณ์ พลมณี 27
- แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรื่องร้องเรียน
ของประชาชน: กรณีศึกษาสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
Guidelines for Improving the Efficiency of Public Complaint Management:
A Case Study of Nong Khaem District Office, Bangkok
พรวดี กสิกุล และ ณิชพล นิลนพคุณ 35

บทความวิจัย

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขต
อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ 43
Public Opinion Towards Municipality's Civil Registration Service Policy
Phra Samut Chedi District, Samut Prakan Province
จิรภัทร์ สงด้วง และ ณัฏพล นิลนพคุณ

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองผ่านโปรแกรม SPEEXX
ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 50
English Learning Achievement through SPEEXX Self-Study among First-Year
Bachelor of Education Students at Phetchaburi Rajabhat University
นิสันติ ศิลประเสริฐ และ เสาวภา พงษ์พิพัฒน์

การพัฒนาศิลปะการแสดงโดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์
บนวิถีเกษตร ศิลปะและวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร 60
Development of Performing Arts by the Community to Enhance Tourism Driven
by a Creative Community Grounded in Agricultural Ways, Art, and Cultural Heritage in
Nakhonpathom, Ratchaburi, Samut Songkhram, and Samut Sakhon Provinces, Thailand
ธนสิทธิ์ ชมชิต และ กรวิภา เลิศวีรัตน์ชัย

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการสังคมไร้เงินสด 70
Factors Influencing Decision-Making Behavior in the Use of Cashless Payments
จุฑามาศ สวัสดิ์ รัตนาวลี ไม้สัก นิพล แก่นโกมล และ สุจินดา อิ่มเงิน

บทความวิชาการ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์และแนวทางการประเมินของกรรมการตัดสินในการประกวดร้องเพลง 79
Desirable Qualities and Assessment Guidelines for Singing Competition
Adjudicators in Singing Competition
สมบัติ ไวยรัช และ สมชาย สอาดนัก

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับ

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ในเส้นทางหุบเขาศรีลานนา บ้านแม่แพ่ง ตำบลแม่ปิ้ง จังหวัดเชียงใหม่

Participatory Development of Tourism and Community Products along the Sri Lanna Valley Route, Bann Mae Paeng, Mae Pang Subdistrict, Chiang Mai

โฆสิต ไชยประสิทธิ์
Khosit Chaiprasit

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300
Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Chiangmai 50300

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: khosit_cha@cmru.ac.th

Received: 9 November 2025, Revised: 5 December 2025, Accepted: 17 December 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของบ้านแม่แพ่งตามเส้นทางชุมชนหุบเขาศรีลานนา 2) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนกับนักศึกษาต่างประเทศเพื่อสร้างแนวทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์ และ 3) พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ผสานแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ SWOT-TOWS และกิจกรรม Design Thinking กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหุบเขาศรีลานนา 30 คน และนักศึกษาจาก Temasek Polytechnic ประเทศสิงคโปร์ จำนวน 35 คน ภายใต้โครงการ Passage to ASEAN ในฐานะนักท่องเที่ยวทดลองเส้นทาง

ผลการวิจัยพบว่า 1) บ้านแม่แพ่งมีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น ต้นฉำฉากลางน้ำ น้ำตกม่อนหินไหล น้ำพุร้อนโป่งบัวบาน วัดแม่ปิ้ง และเขื่อนแม่จัดสมบูรณ์ชล รวมถึงผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น สมุนไพร ผักตบชวา จักสาน และอาหารท้องถิ่น โดยมีข้อจำกัดสำคัญคือการขาดระบบบริหารจัดการ การจัดลำดับจุดท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐานบริการนักท่องเที่ยวที่ยังไม่ครบถ้วน 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับนักศึกษาต่างประเทศนำไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ คือ “Youth Adventure & Eco Destination” ที่ผสานประสบการณ์เชิงนิเวศ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต พร้อมการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ และ 3) การวิเคราะห์ SWOT-TOWS ทำให้เกิดแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน และนำไปสู่การออกแบบเส้นทาง “Mae Pang Eco-Cultural Route” ซึ่งรวมกิจกรรมล่องเรือ เดินป่า ตลาดชุมชน และเวิร์กช็อปหัตถกรรมอย่างเป็นระบบ พร้อมข้อเสนอจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลและผลิตภัณฑ์ชุมชน

สรุปผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประเทศเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนสู่มาตรฐานเชิงสร้างสรรค์ เชื่อมโยงแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และสนับสนุนนโยบายเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) ของประเทศ

คำสำคัญ : การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีส่วนร่วม ผลิตภัณฑ์ชุมชน หุบเขาศรีลานนา

Abstract

This research aims to: 1) examine the tourism potential and resources of the Mae Pang community along the Sri Lanna Valley route; 2) facilitate knowledge exchange between the local community and international students to develop creative community-based tourism initiatives; and 3) formulate participatory management approaches for local tourist attractions and community products. The study employed Participatory Action Research (PAR), integrating Community-Based Tourism (CBT) principles, SWOT-TOWS strategic analysis, and Design Thinking activities. The sample group consisted of 30 representatives of the Sri Lanna Valley Community Enterprise and 35 students from Temasek Polytechnic, Singapore, participating in the Passage to ASEAN program as experimental tourists.

The findings reveal that: 1) Mae Pang possesses diverse natural and cultural tourism resources, including the iconic Chamcha Tree in the water, Mon Hin Lai Waterfall, Pong Bua Ban Hot Spring, Mae Pang Temple, and Mae Ngad Somboon Chon Dam, along with local products such as herbs, woven textiles, handicrafts, and traditional food.

Key limitations include the absence of a systematic management framework, inadequate sequencing of tourist sites, and insufficient visitor service infrastructure; 2) The learning exchange with international students led to the development of a creative community-based tourism concept titled “Youth Adventure & Eco Destination,” which integrates ecological, cultural, and lifestyle-based experiences with digital communication strategies aligned with the preferences of younger travelers; and 3) The application of SWOT-TOWS provided clear management directions and resulted in the design of the “Mae Pang Eco-Cultural Route,” a structured itinerary combining boating, trekking, community markets, and handicraft workshops, along with a proposal to establish a community-led visitor center serving as an information and product hub.

In conclusion, the integration of community participation with international learning exchange constitutes a key mechanism for enhancing the quality and creativity of community-based tourism. The outcomes contribute to sustainable tourism development and align with Thailand’s Bio-Circular-Green (BCG) economic policy framework.

Keywords : Tourism potential, Community-Based Tourism, Participation, Local products, Sri Lanna Valley

บทนำ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของพื้นที่ชนบท พร้อมทั้งรักษามรดกภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่น ภายใต้ต้นนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (UNSDGs) และมาตรฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) [1] การสนับสนุนเชิงนโยบายของไทยผ่านกรอบ Bio-Circular-Green (BCG) Tourism และการผลักดันเส้นทางท่องเที่ยวรอง [2] ยิ่งสะท้อนความสำคัญของ CBT ในการเปลี่ยนบทบาทของชุมชนจาก “ผู้ให้บริการ” ไปสู่ “ผู้จัดการประสบการณ์ท่องเที่ยว” ที่สามารถสร้างคุณค่าใหม่ให้ทรัพยากรบนฐานอัตลักษณ์ของตนเอง

บ้านแม่แพ่ง ตำบลแม่ปั่ง อำเภอพร้าวกุ่มม จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่บนแนวหุบเขาศรีล้านนา ซึ่งมีภูมิทัศน์ธรรมชาติ แหล่งน้ำ ศาสนสถาน และประเพณีล้านนาที่หลากหลาย ทำให้ชุมชนมีศักยภาพที่เหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม จากผลการสำรวจชุมชนก่อนหน้านี้ พบข้อจำกัดสำคัญ ได้แก่ การกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว การขาดระบบบริการนักท่องเที่ยวที่เป็นเอกภาพ การไม่บูรณาการผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเข้ากับเส้นทางท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ที่ยังขยายตัวไม่เพียงพอ ขณะที่งานวิจัยด้าน CBT ชี้ชัดว่าความยั่งยืนของการจัดการท่องเที่ยวต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกระดับ [3, 4]

จากบริบทดังกล่าว การนำภาคการศึกษาต่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะนักท่องเที่ยวกลุ่มทดลอง (Pilot tourists) ผ่านโครงการ Passage to ASEAN ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่าง Temasek Polytechnic ประเทศสิงคโปร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ไม่เพียงเพื่อทดสอบคุณภาพประสบการณ์ท่องเที่ยวของชุมชนจริง แต่ยังเป็นการดึงมุมมองจากต่างวัฒนธรรมเข้ามาเสริมกระบวนการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้ม Creative tourism และ Experiential tourism ที่ขยายตัวในอาเซียนอย่างต่อเนื่อง [5] จึงทำให้เกิด “เวทีร่วมออกแบบ” ที่ชุมชนและผู้ให้บริการจริงสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคาดหวัง และจำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะยาว

ดังนั้น ความสำคัญของงานวิจัยนี้อยู่ที่การพัฒนาโมเดลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่แพ่งให้ตอบโจทย์ทั้งศักยภาพพื้นที่ ความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ และนโยบาย BCG ของประเทศ การวิจัยครั้งนี้คาดหวังว่าจะนำไปสู่แนวทางการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวที่มีระบบมากขึ้น การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม และการยกระดับภาพลักษณ์บ้านแม่แพ่งสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของบ้านแม่แพ่งตามเส้นทางชุมชนหุบเขาศรีล้านนา
2. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนกับนักศึกษาต่างประเทศและสร้างแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมชุมชน

โจทย์วิจัย

ทำการออกแบบและพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านแม่แพ่ง ตำบลแม่ปั่ง ภายใต้กรอบ Community- Based Tourism (CBT) และ Bio-Circular-Green Economy (BCG) ได้อย่างไร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key – Key Informants) คือสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศรีลานนา บ้านแม่แพ่ง ตำบลแม่ปิ้ง และ นักศึกษาจากประเทศสิงคโปร์ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ดังนี้

1. สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหุบเขาศรีลานนา จำนวน 30 คน ประกอบด้วยตัวแทนกลุ่มล่องเรือ 20 คน กลุ่มสมุนไพร 3 คน กลุ่มผ้าทอ 2 คน กลุ่มโฮมสเตย์ 2 คน และกลุ่มจักสาน 3 คน โดยดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม “การวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนหุบเขาศรีลานนา บ้านแม่แพ่ง ตำบลแม่ปิ้ง” จัดเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2568

2. นักศึกษาต่างชาติ จำนวน 35 คน จาก Integrated Facilities Management, School of Engineering, Temasek Polytechnic, Singapore ภายใต้โครงการ Passage to ASEAN ทำหน้าที่เป็น “นักท่องเที่ยวกลุ่มทดลอง” และ “ผู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม” ซึ่งได้ทดลองเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนและดำเนินกิจกรรมกระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Design Thinking) หัวข้อ “การออกแบบและพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านแม่แพ่ง ตำบลแม่ปิ้ง” จัดเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2568

การมีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่มีสถานะต่างกันเช่นนี้ เปิดโอกาสให้เปรียบเทียบมุมมองของ “ผู้ให้บริการในพื้นที่” กับ “ผู้ใช้บริการต่างวัฒนธรรม” ซึ่งเป็นแนวโน้มที่งานวิจัย CBT รุ่นใหม่เริ่มให้ความสำคัญ [1, 2]

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานของหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกที่สะท้อนศักยภาพ ปัญหา และทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนของพื้นที่บ้านแม่แพ่งอย่างรอบด้าน เครื่องมือทั้งหมดนี้ถูกสร้าง ตรวจสอบ และใช้ภายใต้กรอบความน่าเชื่อถือทางวิชาการที่เหมาะสม

1. แนวคำถามกึ่งโครงสร้างสำหรับการสัมภาษณ์วิสาหกิจชุมชน

แนวคำถามกึ่งโครงสร้างได้รับการออกแบบจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาศักยภาพท้องถิ่น และแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชน โดยมุ่งสำรวจศักยภาพเชิงเศรษฐกิจ-สังคม ปัญหา และข้อจำกัด ตลอดจนระดับความพร้อมของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยว คำถามดังกล่าวผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาพัฒนาชุมชนและการจัดการท่องเที่ยว จำนวน 3 ท่าน พร้อมทั้งนำข้อมูลที่ได้เข้าสู่วงจรการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ SWOT และ TOWS Matrix เพื่อเสริมความแม่นยำและความลึกซึ้งในการสังเคราะห์ข้อค้นพบ

2. กิจกรรมกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) สำหรับนักศึกษาต่างประเทศ

กิจกรรม Design Thinking ภายใต้หัวข้อ “Designing Community Tourism for the Future Mae Paeng Community” ถูกพัฒนาตามขั้นตอนมาตรฐานสากล วราภรณ์ แสงสิน [6] ได้กล่าวถึงกระบวนการคิดเชิงออกแบบ ได้แก่ ทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง (Empathize) กำหนดปัญหาอย่างชัดเจน (Define) ระดมความคิดสร้างสรรค์ (Ideate) สร้างแบบจำลองแนวทางแก้ไข (Prototype) และทดสอบและปรับปรุง (Test) โดยมีกลุ่มนักศึกษาต่างประเทศเป็นผู้ปฏิบัติการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative problem solving) ข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการแบ่งกลุ่มตามหัวข้อย่อยทั้งสี่ ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว การโปรโมตการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ ถูกนำมาวิเคราะห์แบบสหวิธี (Methodological triangulation) เพื่อยกระดับความน่าเชื่อถือและครอบคลุมมุมมองของการพัฒนาอย่างรอบด้าน

3. แบบบันทึกการสังเกตภาคสนามและบันทึกการมีส่วนร่วม

แบบบันทึกการสังเกตภาคสนามได้รับการกำหนดโครงสร้างตามหลักการสังเกตเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic observation) และการศึกษาชุมชน โดยมุ่งบันทึกบริบทพื้นที่ พฤติกรรมและการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมท่องเที่ยวกับสภาพแวดล้อมทางสังคม-วัฒนธรรม การสังเกตดำเนินการอย่างเป็นระบบด้วยผู้สังเกตมากกว่า 1 คน ซึ่งช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลผ่านกระบวนการตรวจสอบแบบสามเส้า (Investigator triangulation) และลดอคติจากการแปลความหมายของผู้สังเกตเพียงลำพัง

4. กรอบการวิเคราะห์ SWOT-TOWS Matrix สำหรับสังเคราะห์แนวทางเชิงกลยุทธ์

กรอบวิเคราะห์ SWOT-TOWS ใช้เป็นเครื่องมือกลางในการสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ การสัมภาษณ์ภาคสนาม การสังเกต และกิจกรรม Design Thinking โดยขั้นแรกนำข้อมูลที่ได้มาจัดลำดับเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน ก่อนจะเข้าสู่การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ผ่าน TOWS Matrix เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรมในระดับ SO, WO, ST และ WT นอกจากนี้ ยังมีการตรวจสอบความสอดคล้องของผลการวิเคราะห์ร่วมกับแกนนำชุมชน เพื่อสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าข้อค้นพบสะท้อนสภาพจริงของพื้นที่และสามารถนำไปใช้กำหนดแผนพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 3 ระยะ ตามวงจร PAR (Plan-Act-Reflect) ตามข้อเสนอของ Stringer [7]

1. ระยะที่ 1 สำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพ (Plan) จัดเวทีชุมชน ณ บ้านผาแดง บ้านแม่แพง ตำบลแม่ปิ้ง เพื่อรวบรวมข้อมูลทรัพยากรท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ชุมชน และปัญหาอุปสรรคจริงจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหุบเขาศรีลานนา 30 คน จนวิเคราะห์ SWOT-TOWS ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน

2. ระยะที่ 2 ออกแบบและทดลองเส้นทาง (Act) นำข้อมูลจากระยะที่ 1 ไปจัดทำ “เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนหุบเขาศรีลานนา-แม่ปิ้ง” เส้นทางได้แก่ ล่องเรือ-ชมต้นจำผา-การเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ชุมชน-ปฏิบัติการเวิร์กช็อปผลิตภัณฑ์ชุมชน-จุดถ่ายภาพ-ตลาดชุมชน- วัดแม่ปิ้ง

3. ระยะที่ 3 สะท้อนผลและปรับแผน (Reflect) โดยนักศึกษาสิงคโปร์ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองการท่องเที่ยว จากนั้นนักศึกษาได้ระดมความคิดในกิจกรรม Designing Community Tourism for the Future Mae Paeng Community จากนั้นได้จัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างชุมชนและนักศึกษา เพื่อสะท้อนผลด้านจุดแข็ง จุดที่ควรปรับ และข้อเสนอแนะ แนวทางพัฒนาเชิงกลยุทธ์ต่อไป

จากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปเป็นรูปภาพขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

รูปที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ผสานกับกรอบ SWOT-TOWS โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นวิจัยและสังเคราะห์เป็นยุทธศาสตร์ SO, WO, ST และ WT ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ งานวิจัยได้ใช้กระบวนการทวนสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ทั้งในมิติของแหล่งข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตามแนวคิดของ Creswell และ Poth [8] และ Patton [9] โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม การสังเกตภาคสนาม และกิจกรรม Design Thinking ของนักศึกษาต่างประเทศ ร่วมกับข้อมูลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยืนยันความสอดคล้องของข้อค้นพบ นอกจากนี้ยังดำเนินการตรวจสอบร่วมกับผู้ให้ข้อมูล (Member checking) การตรวจสอบข้ามผู้วิเคราะห์ (Inter-coder verification) และการจัดทำเอกสารร่องรอย (Audit trail) ตามหลักคุณภาพงานวิจัยของ Tracy [10] ตลอดจนการทวนสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ (Peer debriefing) ส่งผลให้ข้อสรุปและยุทธศาสตร์ที่ได้มีความถูกต้องน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในระดับพื้นที่ได้จริง

งานวิจัยดังกล่าวใช้ข้อมูลหลากหลายทั้ง PAR ผสานกับ CBT เพราะพื้นที่บ้านแม่แพงต้องการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อสร้างความยั่งยืนทางการท่องเที่ยวขณะที่ SWOT-TOWS ช่วยวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชนอย่างเป็นระบบ และ Design Thinking ช่วยออกแบบประสบการณ์ท่องเที่ยวใหม่ร่วมกับผู้ใช้บริการจริง ทำให้ได้ทั้งข้อมูลและแนวทางพัฒนาที่ได้มีทั้งความสร้างสรรค์ ความเหมาะสมกับพื้นที่ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในระดับชุมชน

ผลการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในเส้นทางหุบเขาศรีลานนา บ้านแม่แพง ตำบลแม่ปิ้ง จังหวัดเชียงใหม่ นำเสนอผลตามวัตถุประสงค์วิจัย ดังนี้

1. ศักยภาพและทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนของบ้านแม่แพงตามเส้นทางหุบเขาศรีลานนา

ผลการศึกษาพบว่า บ้านแม่แพง ตำบลแม่ปิ้งมีศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่โดดเด่นในระดับจังหวัด ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ต้นจำผากลางน้ำ ยอดเขาโมอา น้ำตกม่อนหินไหล น้ำพุร้อนโป่งบัวบาน และอ่างเก็บน้ำแม่แพง ซึ่งเป็นพื้นที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-adventure) และพักผ่อนเชิงสุขภาพ นอกจากนี้ยังมี

ทรัพยากรวัฒนธรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนา เช่น วัดดอยแม่ปิ้ง วัดแม่แพง และประเพณียี่เป็ง ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ได้

ในด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่าชุมชนมีทุนทางเศรษฐกิจจากกลุ่มวิสาหกิจ เช่น กลุ่มสมุนไพร กลุ่มผ้าทอ และกลุ่มจักสาน ไม้ไผ่บ้านผาแดง ที่มีศักยภาพต่อยอดเป็นของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว (Souvenir and craft tourism) โดยมีผลิตภัณฑ์เด่น คือน้ำมันสมุนไพร ลูกประคบ ผ้าฝ้ายทอมือ และผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่ แต่ยังคงขาดระบบการตลาดและการเชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยว จากการวิเคราะห์การท่องเที่ยวชุมชนด้วยเครื่องมือ SWOT-TOWS กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ศักยภาพและทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านแม่แพง

<p>การวิเคราะห์ศักยภาพและทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านแม่แพง</p> 	<p>จุดแข็ง S-Strengths</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลาย 2. วัฒนธรรมล้านนามีความเข้มแข็ง 3. ชุมชนมีบรรยากาศเป็นมิตร เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ 	<p>จุดอ่อน W-Weaknesses</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดป้ายสื่อความหมายสองภาษา 2. ระบบขนส่งสาธารณะเข้าถึงพื้นที่ได้น้อย 3. การบริหารจัดการท่องเที่ยวยังแยกส่วนระหว่างกลุ่มต่าง ๆ
<p>โอกาส O-Opportunities</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นโยบายจังหวัดและประเทศในการส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวรอง 2. แนวคิด BCG Economy ช่วยเพิ่มโอกาสพัฒนาเส้นทางเชิงยั่งยืน 	<p>ใช้จุดแข็งคว้าโอกาส SO Strategy</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ-วัฒนธรรม (Eco-Cultural Route) ต่อยอดกิจกรรมผจญภัยและวัฒนธรรม 	<p>ลดจุดอ่อนเพื่อใช้โอกาส WO Strategy</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พัฒนาป้ายสองภาษา/ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของชุมชน เพิ่มทักษะตลาดออนไลน์
<p>ความเสี่ยง T-Threats</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การแข่งขันกับพื้นที่ท่องเที่ยวในจังหวัด 2. ความเสี่ยงด้านความแออัดและกระแสน้ำท่องเที่ยวตามฤดูกาล 	<p>ใช้จุดแข็งเพื่อบริหารความเสี่ยง ST Strategy</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ใช้ทรัพยากรธรรมชาติสร้างกิจกรรมเฉพาะกลุ่ม ลดการแข่งขันกับสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ 	<p>ลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงภัยคุกคาม WT Strategy</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พัฒนามาตรฐานความปลอดภัย-สิ่งแวดล้อม, ลดความเสี่ยงด้านการจัดการที่ซ้ำซ้อน

จากการวิเคราะห์ TOWS Matrix สามารถสรุป แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ได้ 7 ด้านดังนี้

1. ส่งเสริมการรวมกลุ่มชุมชน เช่น กลุ่มสมุนไพร กลุ่มจักสาน กลุ่มสืบสานประเพณี
 2. สร้างอัตลักษณ์ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ลายผ้าที่สะท้อนภูมิทัศน์ล้านนา
 3. เพิ่มรายได้ให้กลุ่มสตรีและผู้สูงอายุผ่านงานหัตถกรรมและทอผ้า
 4. พัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายขึ้น เช่น น้ำพริก อาหารแปรรูปตากแห้ง
 5. พัฒนาร้านค้าชุมชน/ Community Product Center
 6. ส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ผ่านออนไลน์ (Facebook / TikTok Shop)
 7. ทำประชาคมติชุมชนเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนา เช่น พัฒนาพื้นที่รกร้างหรือพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว
- อย่างไรก็ตามความพร้อมของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนยังมีระดับการพัฒนาที่ไม่เท่ากัน ดังนั้น ที่ประชุมจึงมีความเห็นว่าการจัดการกลุ่มตามระดับความเข้มแข็งเพื่อหาแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมต่อไป ดังนี้

ระดับ A กลุ่มที่มีความเข้มแข็งแล้ว เป็นจุดเด่นของชุมชน เช่น กลุ่มล่องเรือ เดินเขมโมอา

ระดับ B กลุ่มที่กำลังพัฒนา เน้นการขายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนและด้านบริการ เช่น

- ชาเลี้ยงน้ำเที่ยวชุมชน พ่วงการขายโปรแกรมการท่องเที่ยว ล่องเรือ - นั่งชาเลี้ยงเที่ยวรอบชุมชนผาแดง - แม่แพง - ม่อนหินไหล - ฐานแหล่งเรียนรู้ต่างๆรอบชุมชน (สมุนไพร ทอผ้า แปรรูปผลิตภัณฑ์ ฯลฯ)
- นวดแผนไทย

- สมุนไพร ได้แก่ ผลไม้, ไข่, แปรรูปเป็นอาหาร
- ไม้ผลชุมชน เช่น ลำไย (แปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างไร?)
- ส่งเสริมแม่บ้าน, ผู้สูงอายุ กลุ่มต่างๆ ในชุมชนที่กระจายกระจายในชุมชนให้มีอาชีพมีรายได้ เช่น ตั้งเป็นกลุ่มทำน้ำพริก กลุ่มจักสาน เป็นต้น

ระดับ C กลุ่มอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีชุมชนไม่ให้สูญหาย ในอนาคตจะพัฒนากระดับไปสู่กลุ่ม B ได้แก่ กลุ่มอนุรักษ์ภูมิปัญญาชุมชน/ชาวบ้าน เช่น สลัดซอซิ่ง ช่างฟ้อน ช่างสานวัฒนธรรม โดยมีวัดผาแดงเป็นศูนย์กลาง จัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบไปด้วย ภูมิปัญญาการทอผ้า พิพิธภัณฑสถานชุมชน (ของเก่าของหายาก) ประวัติศาสตร์ชุมชน หอจดหมายเหตุ ชุมชน เป็นต้น

2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนกับนักศึกษาต่างประเทศและสร้างแนวทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์

ผลการดำเนินงานระดมความคิดเชิงปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มนักศึกษาต่างชาติจาก Temasek Polytechnic ประเทศสิงคโปร์ จำนวน 35 คน โดยการทดลองเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบสองทิศทาง ทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม และเทคโนโลยีการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities management) จากนั้น กิจกรรมกระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Design Thinking) หัวข้อ “การออกแบบและพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านแม่แพง ตำบลแม่ป๋าง” (Designing Community Tourism for the Future Mae Paeng Community) โดยแบ่งกลุ่มเป็น 4 กลุ่มตามหัวข้อเพื่อสร้างกระบวนการคิดแบบสร้างสรรค์ (1) การพัฒนาแม่แพงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว (Developing Mae Paeng as a Tourist destination) (2) สิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาที่แม่แพง (What would make them come to Mae Paeng) (3) การโปรโมตการท่องเที่ยวแม่แพง (Promoting Tourism) (4) การประชาสัมพันธ์แม่แพงในสังคมออนไลน์อย่างไร (How to Promote Mae Paeng on Social Media) ผลการระดมความคิด มีดังนี้

1. การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน (Activities)
 - 1) เจริญธรรมชาติและผจญภัย การเดินป่า ATV ล่องเรือ คายัค ปีนผา บันจี้จัมพ์ แคมป์ (Glamping, Camping)
 - 2) เจริญวัฒนธรรม การเวิร์กช็อป การแสดงดนตรี-การเต้นพื้นบ้าน ตลาดกลางคืน (สินค้าท้องถิ่น) โฮมสเตย์
 - 3) เจริญประสบการณ์ สร้างกิจกรรมปฏิสัมพันธ์กับสัตว์ในท้องถิ่น (ม้า ควาย) ฟาร์มสัตว์เล็ก คาเฟ่ท้องถิ่น จุดถ่ายรูป
2. แนวทางการส่งเสริมโปรโมตการท่องเที่ยว (Promotion) แบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้
 - 2.1) กลุ่มนานาชาติ (International)
 - 1) ใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ (Social media) เช่น TikTok, Instagram, YouTube Shorts, Twitter เป็นต้น
 - 2) คอนเทนต์ไวรัล เช่น #TravelToMaePaeng, Adventure Review
 - 3) ร่วมมือกับ Influencers/คนดังระดับโลก
 - 2.2) กลุ่มท้องถิ่น (Local)
 - 1) สื่อสังคมออนไลน์ Social media (TikTok, Instagram, Facebook, YouTube, Lemon8)
 - 2) สื่อท้องถิ่น Traditional Media (Billboards หนังสือพิมพ์ โปสเตอร์ วิทยุ โฆษณาทีวี)
 - 3) กิจกรรม/ Event (ตลาดนัด คอนเสิร์ตเล็ก ๆ นิทรรศการในห้าง Winter Hiking Camping)
 - 4) ร่วมมือกับ Influencers และโรงเรียนในชุมชน
3. การพัฒนาปรับปรุงสถานที่/กิจกรรมท่องเที่ยว (Development)
 - 1) แปลงอาคารแคมป์เป็นคาเฟ่/ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของชุมชน
 - 2) เพิ่มโครงสร้างพื้นฐาน เช่น จุดชมวิว ชิงช้า ทางเดินป่า
 - 3) ขยายกิจกรรมลงมือปฏิบัติ (Hands-on) เช่น Workshop Resorts Boat Café
 - 4) สนับสนุนร้านค้าและสินค้าท้องถิ่นเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชน
 - 5) จัดการสิ่งแหวัดล้อมและมาตรการความปลอดภัยสำหรับกิจกรรมผจญภัย (Adventure)

จากนั้นชุมชนและนักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิดร่วมกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแม่แพง และได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ด้วย SWOT และวิเคราะห์กลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 การพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่แพงอย่างสร้างสรรค์

การพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่แพง
อย่างสร้างสรรค์

	<p>จุดแข็ง S-Strengths</p> <ol style="list-style-type: none"> กิจกรรมท่องเที่ยวมีความหลากหลายครอบคลุมธรรมชาติ-ผจญภัย-วัฒนธรรม ตรงกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่และแนวโน้ม Experiential tourism ชุมชนมีความพร้อมด้านการมีส่วนร่วม เช่น โฮมสเตย์ คาเฟ่ ตลาดท้องถิ่น การใช้ Social Media และ Influencer ช่วยเพิ่มการรับรู้ได้เร็ว 	<p>จุดอ่อน W-Weaknesses</p> <ol style="list-style-type: none"> กิจกรรมผจญภัยหลายประเภทมีต้นทุนสูงและมีความเสี่ยง การพึ่งพา Influencers อาจไม่ยั่งยืนและใช้งบประมาณสูง โครงสร้างพื้นฐานยังไม่เพียงพอ เช่น ถนน ระบบขยะ ระบบรองรับนักท่องเที่ยว Traditional Media ไม่ดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่
<p>โอกาส O-Opportunities</p> <ol style="list-style-type: none"> กระแสท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการเดินทางเชิงยั่งยืนเพิ่มสูงขึ้น บ้านแม่แพงถือเป็น “Hidden Gem” สามารถสร้างแบรนด์ใหม่ได้ง่าย นโยบายจังหวัด และโมเดล BCG Tourism สนับสนุนพัฒนาพื้นที่โดยตรง ไลฟ์สไตล์ Café & Nature Tourism ของเชียงใหม่สอดคล้องกับทรัพยากรพื้นที่ 	<p>ใช้จุดแข็งคว้าโอกาส SO Strategy</p> <ol style="list-style-type: none"> โปรแกรมท่องเที่ยว Youth Adventure & Eco Destination เน้นกิจกรรมผจญภัย-ธรรมชาติ-วัฒนธรรม ผสมผสานกัน พัฒนาเส้นทาง Mae Pang Eco-Cultural Route เชื่อมกิจกรรมล่องเรือ เดินป่า คาเฟ่ และเวิร์กช็อป ใช้ Social Media (TikTok, IG, YouTube) ผลิตคอนเทนต์ดึงดูดกลุ่มวัยรุ่น-คนรุ่นใหม่ 	<p>ลดจุดอ่อนเพื่อใช้โอกาส WO Strategy</p> <ol style="list-style-type: none"> ขอรับงบประมาณจากจังหวัด/ท้องถิ่น เพื่อปรับโครงสร้างพื้นฐานท่องเที่ยว ออกแบบป้ายสื่อความหมายสองภาษาและเนื้อหาข้อมูลสำคัญ (Bilingual Storytelling) ผลิตคอนเทนต์โดยชุมชน เพื่อลดการพึ่งพา Influencers บนต้นทุนสูง
<p>ความเสี่ยง T-Threats</p> <ol style="list-style-type: none"> แข่งขันกับพื้นที่ท่องเที่ยวยอดนิยมต่างๆ ในจังหวัด ความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะเพิ่มการใช้ทรัพยากรเกินขนาด ความคาดหวังสูงของนักท่องเที่ยว หากสื่อเกินจริงอาจเกิดความผิดหวัง ความเหลื่อมล้ำรายได้ภายในชุมชน หากไม่มีระบบแบ่งปันผลประโยชน์ 	<p>ใช้จุดแข็งเพื่อบริหารความเสี่ยง ST Strategy</p> <ol style="list-style-type: none"> สร้างกิจกรรมเฉพาะกลุ่ม เช่น Rock Climbing with Real Rocks, Winter Hiking บริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเชิงนิเวศ เช่น Zero Waste, ชีตความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ส่งเสริมตลาดท้องถิ่นและโฮมสเตย์ เพื่อลดความเสี่ยงรายได้กระจุกตัว 	<p>ลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงภัยคุกคาม WT Strategy</p> <ol style="list-style-type: none"> กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเหมาะสมเพื่อลดภาวะทรัพยากร สร้างมาตรฐานความปลอดภัยสำหรับกิจกรรมผจญภัยทุกประเภท ส่งเสริมการเป็นเจ้าของร่วมกันโดยชุมชน (Community Ownership) ให้รายได้กระจายทั่วถึง ไม่เกิดความขัดแย้ง

ผลการจัดทำ SWOT-TOWS Matrix ทำให้เห็นภาพรวมของสถานการณ์การท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่แพงอย่างเป็นระบบ โดยสามารถสังเคราะห์ยุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ การพัฒนา Youth Adventure & Eco Destination การออกแบบเส้นทาง Mae Pang Eco-Cultural Route การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงนิเวศ และการสร้างคอนเทนต์โดยชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และทิศทางการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน (Sustainable Tourism) ในระดับจังหวัดและระดับประเทศ

3. พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Process) มีบทบาทในฐานะ “กลไกเชิงกระบวนการ” ที่ช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะเมื่อกระบวนการดังกล่าวถูกผสมเข้ากับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มนักศึกษาต่างประเทศตามผลการวิจัยข้อ 3 ซึ่งมีสถานะเป็นผู้ให้บริการทดลอง (Pilot users) ทำให้ชุมชนสามารถรับรู้ข้อมูลเชิงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวจากต่างวัฒนธรรม ควบคู่กับข้อมูลบริบทเชิงพื้นที่ที่ชุมชนมีอยู่เดิม ส่งผลให้การออกแบบแนวทางการบริหารจัดการมีความครอบคลุมทั้งมิติอุปสงค์ (Demand side) และอุปทาน (Supply side) มากยิ่งขึ้น

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 3 ครั้ง ประกอบด้วยการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ การทดลองเส้นทางท่องเที่ยวร่วมกับนักศึกษาต่างชาติ และกิจกรรม Design Thinking ได้ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขยายจากการจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้นำ ไปสู่กลุ่มภาคส่วนที่หลากหลาย ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มสตรี ผู้ประกอบการรายย่อย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเปลี่ยนผ่านดังกล่าวสะท้อนถึงการพัฒนาจากการมีส่วนร่วมเชิงสัญลักษณ์ ไปสู่การมีส่วนร่วมเชิงเนื้อหาที่เน้นการร่วมออกแบบ (Co-design) และ การร่วมตัดสินใจ (Shared decision-making) ผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมกับการวิเคราะห์เชิงระบบ ทำให้เกิดแนวทางการบริหารจัดการในเชิงรูปธรรม 3 ประการ ดังนี้

1) การพัฒนาเส้นทาง “Mae Pang Eco-Cultural Route”

เส้นทางดังกล่าวเกิดขึ้นจากการสังเคราะห์ข้อมูลของชุมชนร่วมกับข้อเสนอของนักศึกษาต่างประเทศ ซึ่งประเมินกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น ล่องเรือ เดินป่า เยี่ยมชมวัด ตลาดชุมชน และเวิร์กช็อปหัตถกรรม ว่าเป็นกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ในเชิงนิเวศและวัฒนธรรมอย่างครบถ้วน เส้นทางดังกล่าวจึงถูกออกแบบให้มีการเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมและพื้นที่อย่างเป็นโครงสร้าง ช่วยลดความกระจัดกระจายของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นปัญหาที่ผ่านมา

2) การจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของชุมชน (Community Visitor Center)

ข้อเสนอของศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของชุมชนเกิดจากการวิเคราะห์ถึงปัญหาช่องว่างด้านบริการ ซึ่งถูกระบุโดยทั้งชุมชนและนักศึกษาต่างประเทศ โดยเฉพาะปัญหาการไม่มีจุดเริ่มต้นของเส้นทางท่องเที่ยว การขาดข้อมูลสองภาษา และการขาดพื้นที่รวบรวมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของชุมชนจึงถูกออกแบบให้เป็นจุดศูนย์กลางการสื่อสารและการบริการ ทำหน้าที่เชื่อมโยงข้อมูล การต้อนรับ และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ

3) การพัฒนาแนวคิดเทศกาล “Lantern Festival of Light & Wishes”

แนวคิดเทศกาลดังกล่าวเป็นผลจากการผสมผสานวัฒนธรรมของชุมชน (ประเพณียี่เป็งและพิธีกรรมล้านนา) เข้ากับมุมมองของนักศึกษาต่างชาติที่ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จึงเกิดเป็นเทศกาลที่มีความร่วมสมัย โดยใช้หลัก Zero Waste และ BCG Tourism เป็นฐานในการออกแบบกิจกรรมเทศกาล รวมทั้งเสนอให้ใช้เทศกาลนี้เป็นกิจกรรมประจำปีที่ช่วยสร้างการรับรู้ในระดับจังหวัดและระดับนานาชาติ

โดยภาพรวม ผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า “กระบวนการมีส่วนร่วมเมื่อผสมกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม” ไม่เพียงช่วยเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาคีชุมชน แต่ยังเปิดพื้นที่ให้เกิดการออกแบบระบบการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับแนวโน้มการท่องเที่ยวร่วมสมัย ส่งผลให้แนวทางการพัฒนาที่เกิดขึ้นมีความชัดเจน นำไปใช้ได้จริง และสอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงยั่งยืนในระยะยาว

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสะท้อนว่าบ้านแม่แพ่ง ตำบลแม่เป็ง มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายและโดดเด่น ทั้งแหล่งธรรมชาติ เช่น เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ยอดเขาโมอ้า น้ำตกม่อนหินไหล น้ำพุร้อนโป่งบัวบาน เขื่อนแม่จันทสมบูรณ์ชล รวมถึงทุนทางวัฒนธรรมอย่างวัดดอยแม่เป็งและประเพณีท้องถิ่น นอกจากนี้ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น สมุนไพร ผ้าทอ และจักสาน ยังเป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของกรมการท่องเที่ยว [11] ที่ชี้ว่าแหล่งท่องเที่ยวรองในภาคเหนือหลายแห่ง “มีศักยภาพอยู่แล้ว แต่ยังไม่ถูกจัดวางเป็นผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ” จึงสะท้อนชัดว่าปัญหาหลักของบ้านแม่แพ่งไม่ได้อยู่ที่การขาดทรัพยากร หากแต่อยู่ที่การจัดการ การสื่อสาร และการเชื่อมโยงเรื่องเล่าในพื้นที่ให้เป็นเอกภาพ

การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมผ่านเวทีชุมชนและการทำ SWOT-TOWS กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 30 คน ทำให้ชุมชนเข้าใจจุดแข็ง-จุดอ่อนของตนเอง และเห็นโอกาสจากนโยบายการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนของภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด การวางแผนแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้การมีส่วนร่วม (Participatory destination planning) ขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) [1] ที่เสนอว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรเริ่มจากการทำแผนที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder mapping) เพื่อกำหนดบทบาทและความต้องการของกลุ่มต่างๆ ก่อนเริ่มออกแบบกิจกรรม ผลลัพธ์ของงานวิจัยจึงสนับสนุนว่าการมีส่วนร่วมไม่ใช่เพียงกระบวนการรับฟัง แต่เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ (Analytical tool) ที่ทำให้ชุมชนสามารถมองเห็นตัวเองอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Karim, Ahmad & Saad [4] ที่ระบุว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะยั่งยืนได้ต่อเมื่อชุมชนมีบทบาทจริงในขั้นตัดสินใจ มิใช่เพียงถูกดึงมาในช่วงดำเนินงาน

ข้อเสนอสำคัญที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ เส้นทาง Mae Paeng Eco-Cultural Route และแนวคิดการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งสะท้อนการขยับบทบาทของชุมชนจาก “ผู้รองรับนักท่องเที่ยว” ไปสู่ “ผู้จัดการประสบการณ์ท่องเที่ยว (Experience manager)” ที่สามารถออกแบบประสบการณ์ให้เหมาะสมกับตลาดปัจจุบัน ทิศทางนี้สอดคล้องกับข้อเสนอ

ของ PATA [5] ที่ผลักดันให้แหล่งท่องเที่ยวชุมชนพัฒนากิจกรรมเชิงสร้างสรรค์แบบลงมือทำ (Hands-on creative activities) ซึ่งสามารถเชื่อมผลิตภัณฑ์ชุมชนเข้ากับรายได้ด้านการท่องเที่ยวได้โดยตรง

สิ่งที่โดดเด่นเป็นพิเศษของงานวิจัยนี้ คือ การมีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาต่างประเทศจำนวน 35 คน จากโครงการ Passage to ASEAN เข้ามาทดลองเส้นทางท่องเที่ยวจริง ทำให้ได้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่า เช่น การเพิ่มความปลอดภัย มาตรฐานบริการ สื่อสองภาษา และจุดถ่ายภาพที่ชัดเจน ผลลัพธ์เช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ UNESCO [12] ที่ชี้ว่าการเชื่อมโยงการศึกษา เข้ากับการท่องเที่ยว (Education-tourism linkage) จะทำให้ชุมชนได้รับ “ข้อมูลสะท้อนกลับเชิงคุณภาพสูง” (High-value feedback) ซึ่งช่วยในการปรับปรุงบริการอย่างทันที่ นอกจากนี้ มุมมองจากนักศึกษาต่างชาติยังเผยให้เห็นช่องว่างด้านการสื่อสารของชุมชน (Outbound interpretation gap) ซึ่งแม้มีทรัพยากรจำนวนมาก แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์เล่าเรื่อง (Storytelling system) ที่ตอบโจทย์ผู้มาเยือนต่างวัฒนธรรมได้เต็มที่ แนวคิด Youth Adventure & Eco Destination จึงเป็นทิศทางที่ประสานสัมพันธ์ที่ตอบโจทย์นักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่เน้นการเล่าเรื่องด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลโดยผสมผสานสื่อหลายรูปแบบ (Digital storytelling)

เมื่อเปรียบเทียบกับงานของ Suansri & Nattapong [3] ซึ่งระบุว่างานวิจัย CBT ในภาคเหนือส่วนใหญ่มุ่งเน้นการเสริมศักยภาพภายในชุมชน งานวิจัยครั้งนี้จึงมีความร่วมสมัยมากกว่า เพราะสามารถผสาน 3 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ (1) ศักยภาพพื้นที่ (2) กระบวนการมีส่วนร่วม และ (3) การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมภายใต้กรอบเศรษฐกิจ BCG นอกจากนี้ แนวทางที่ได้ยังสอดคล้องกับนโยบาย BCG Tourism (ค.ศ. 2022–2027) ซึ่งรัฐกำลังผลักดัน ทำให้ผลการวิจัยมีความหมายทั้งในเชิงพื้นที่และเชิงนโยบาย

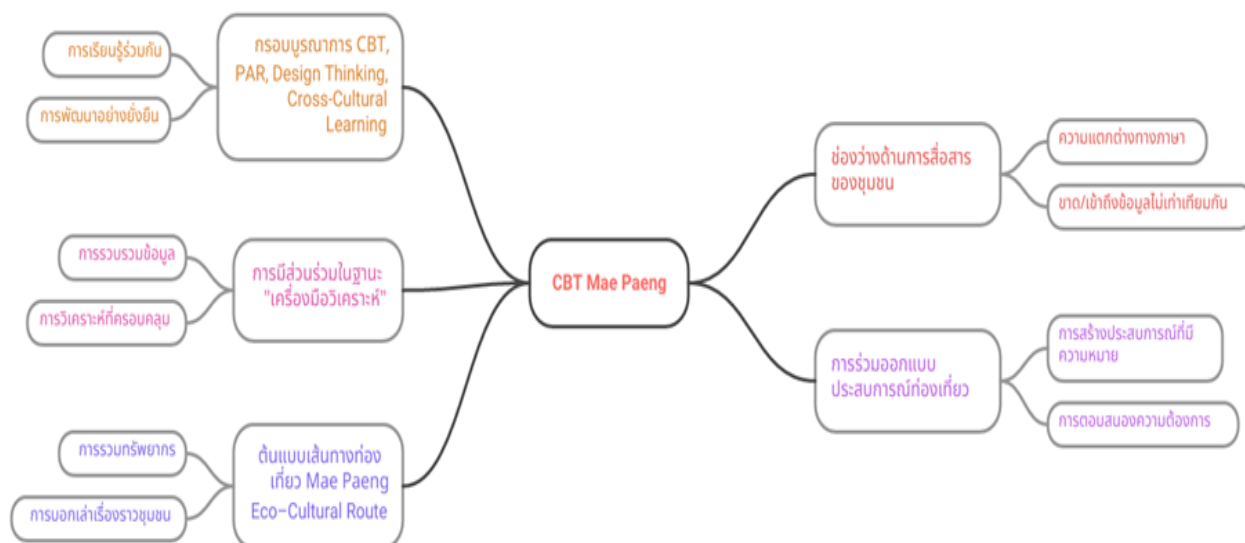
บทสรุปองค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยดังกล่าวได้องค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

1. เสนอกรอบบูรณาการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) กิจกรรมความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Design Thinking) และการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Cross-Cultural Learning) ในลักษณะเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งยังพบไม่มากในงานวิจัยภาคเหนือ
2. เปิดประเด็นเรื่อง “ช่องว่างด้านการสื่อสารของชุมชน (Outbound interpretation gap)” อันเป็นข้อค้นพบเฉพาะพื้นที่บ้านแม่แพง
3. ยืนยันบทบาทของการมีส่วนร่วมในฐานะ “เครื่องมือวิเคราะห์” ซึ่งเป็นมุมมองใหม่ต่อกระบวนการ CBT
4. เสนอให้ผู้มาเยือนต่างวัฒนธรรมทำหน้าที่ร่วมออกแบบผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว (Co-design tourism experience)
5. สร้างต้นแบบเส้นทางท่องเที่ยว Mae Paeng Eco-Cultural Route ที่รวมทรัพยากร กิจกรรม ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเข้ากับเรื่องเล่าชุมชนอย่างเป็นองค์รวม

จากบทสรุปองค์ความรู้ใหม่ดังกล่าวสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อสร้างเป็นโมเดลการพัฒนาท่องเที่ยวบ้านแม่แพง ดังนี้

โมเดลการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่แพง (CBT Mae Paeng)

รูปที่ 2 โมเดลการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่แพง (CBT Mae Paeng)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

แบ่งเป็นข้อเสนอแนะ 3 ระดับ ได้แก่

1. ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าชุมชนบ้านแม่แพ่ง ตำบลแม่ปิ้ง มีทุนทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย แต่ยังขาดระบบการจัดการร่วม (Co-management) และการสื่อสารสองภาษา ดังนั้นชุมชนควรดำเนินการ ดังนี้

1) เสริมศักยภาพการทำงานคณะกรรมการการท่องเที่ยวโดยชุมชนหุบเขาศรีลานนา ที่ประกอบด้วยกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มบริการท่องเที่ยว เพื่อทำหน้าที่วางแผน กำกับดูแล และประสานงานร่วมกับหน่วยงานภายนอกอย่างเป็นเอกภาพ มีความเข้มแข็ง และยั่งยืน

2) พัฒนาศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของชุมชนหุบเขาศรีลานนา ให้เป็นศูนย์กลางข้อมูล สื่อประชาสัมพันธ์ และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยเน้นการนำเสนอเรื่องราวท้องถิ่นในรูปแบบ Bilingual storytelling (ไทย-อังกฤษ) เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติและโครงการแลกเปลี่ยนในอนาคต

3) สร้างกลไกการเรียนรู้ในชุมชน (Community Learning Hub) ผ่านกิจกรรม Workshop ได้แก่ สมุนไพร ผ้าทอ และจักสาน เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นแนวทางสืบทอดทุนวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะนี้สอดคล้องกับแนวทางของ UNESCO [12] ที่เสนอให้ชุมชนใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม และกรมการท่องเที่ยว [11] ที่เน้นให้แหล่งท่องเที่ยวรองรับระบบบริหารจัดการภายในก่อนขยายสู่ตลาดภายนอก

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แบ่งเป็น 3 ระดับด้วยกัน ดังนี้

1) ระดับท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แพ่ง ตำบลแม่ปิ้งและอำเภอพริ้วควรบรรจุ “เส้นทางท่องเที่ยวหุบเขาศรีลานนา” ลงในแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2568–2572) เพื่อให้สามารถจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ป้ายสื่อความหมายสองภาษา จุดพักนักท่องเที่ยว และระบบขยะเชิงนิเวศ

2) ระดับจังหวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ควรสนับสนุนการจัดทำ “เทศกาลเอี๊ยะเชิงนิเวศ (Eco-Yi Peng Festival)” ในฐานะกิจกรรมส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวรอง เพื่อขยายโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับพื้นที่รอบเขื่อนแม่งัดสมบูรณ์ชลและบ้านผาแดง

3) ระดับประเทศ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ควรบูรณาการนโยบาย Thailand BCG Tourism Roadmap 2024–2027 เข้ากับแผนพัฒนาชุมชน โดยสนับสนุนทุนและองค์ความรู้ให้ชุมชนสามารถสร้าง “ผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” (Creative tourism products) ซึ่งเชื่อมโยงทั้งมิติสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะนี้สอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยวแบบ BCG ของ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา [5] ที่เน้นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวรองด้วยหลักการ Green Economy และสอดคล้องกับแนวคิด Sustainable Community Tourism ของ UNWTO [4] ที่ให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการออกแบบนโยบายในระดับฐานราก

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยใช้แนวทาง การบริหารจัดการเครือข่าย (Network governance) เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนใกล้เคียง เช่น ตำบลเวียง-ตำบลแม่แพ่ง เพื่อขยายเส้นทาง “หุบเขาศรีลานนา” ให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวภูมิภาค (Regional route) ที่เชื่อมโยงหลายชุมชนเข้าด้วยกัน

2) ควรดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณหรือกึ่งทดลอง เพื่อวัดผลเชิงเศรษฐกิจ-สังคมจากการใช้เส้นทาง CBT เช่น รายได้ของครัวเรือน การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว และระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะช่วยสร้างฐานข้อมูลเชิงสถิติที่สนับสนุนการขอทุนภาครัฐในอนาคต

3) ควรศึกษาแนวทางการประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสารการท่องเที่ยวชุมชน (Digital Storytelling & Smart CBT Platform) เช่น การใช้สื่อ Virtual Reality (VR) และ Augmented Reality (AR) หรือแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชนสู่ตลาดนักท่องเที่ยวต่างประเทศรุ่นใหม่

แนวทางนี้สอดคล้องกับข้อเสนอของ PATA [5] และ UNWTO [1] ที่ระบุว่า เทคโนโลยีดิจิทัลและการบูรณาการข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญของความยั่งยืนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหลังโควิด-19 และยังช่วยเพิ่มโอกาสให้ชุมชนเข้าถึงนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์รุ่นใหม่ที่มีมองหาประสบการณ์มากกว่าสถานที่

เอกสารอ้างอิง

- [1] United Nations World Tourism Organization (UNWTO). Tourism for Good: A New Approach to Community-Based Tourism. Madrid: UNWTO; 2023.
- [2] Department of Tourism. Thailand BCG Tourism Roadmap 2024–2027. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports; 2024.
- [3] Suansri P, Nattapong K. Community-based tourism revisited in northern Thailand. *J Mekong Soc.* 2021;17(3):45–70.
- [4] Karim R, Ahmad S, Saad N. Community participation and CBT success factors in ASEAN rural destinations. *J Tour Cult Change.* 2022;20(8):955–972.
- [5] Pacific Asia Travel Association (PATA). Experiential Tourism in the Asia-Pacific. Bangkok: PATA; 2022.
- [6] วราภรณ์ แสงสิน. การประยุกต์ใช้ Design Thinking ในการวิจัยและการพัฒนาชุมชน. *วารสารการพัฒนาชุมชน.* 2564;62(1):45–60.
- [7] Stringer ET. Action Research in Community Development. 4th ed. London: Routledge; 2024.
- [8] Creswell JW, Poth CN. Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches. 4th ed. Thousand Oaks: Sage; 2018.
- [9] Patton MQ. Qualitative research & evaluation methods. 4th ed. Thousand Oaks: Sage; 2015.
- [10] Tracy SJ. Qualitative quality: Eight "big-tent" criteria for excellent qualitative research. *Qualitative Inquiry.* 2010;16(10):837–51.
- [11] กรมการท่องเที่ยว. แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2567–2570. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา; 2567.
- [12] United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). Creative Learning and Cultural Exchange in Sustainable Tourism. Paris: UNESCO Publishing; 2023.

มาตรการทางกฎหมายในการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน

Legal Measures to Change the Category of Formal School from Vocational Education to Private Vocational Education Institutions

มโหสถ เกิดเดช
Mahosot Kerddet

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย จังหวัดปทุมธานี 12120
Thailand Institute of Scientific and Technological Research, Pathum Thani 12120

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: mahosot1976@gmail.com

Received: 13 December 2025, Revised: 25 December 2025, Accepted: 29 December 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพสามารถจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญาได้เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน การวิจัยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในรูปแบบของการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษา รวบรวม ค้นคว้าและสังเคราะห์เอกสารทางกฎหมายไทย

ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน จำเป็นที่จะต้องตราพระราชบัญญัติขึ้นมารองรับ โดยพระราชบัญญัติมีโครงสร้างประกอบด้วย ขอบวัตถุประสงค์ ผู้รับใบอนุญาต หลักเกณฑ์การเปลี่ยนประเภท การจัดการศึกษา การกำกับดูแล มาตรฐานการอาชีวศึกษา และกองทุนส่งเสริมการอาชีวศึกษาเอกชน เป็นต้น การวิจัยเสนอแนะให้นำผลการศึกษาไปตราเป็นพระราชบัญญัติสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน พ.ศ. เพื่อใช้บังคับเป็นกฎหมายมาตรฐานกลางรองรับการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน รวมถึงการออกหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : มาตรการทางกฎหมาย, โรงเรียนในระบบ, การจัดการอาชีวศึกษา, สถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน

Abstract

The objective of the research aims to find the answer regarding legal measures to Change the Category of Private Vocational School that have readiness and potential for up to the Degree level to Private Vocational Education Institutions. The research methodology is qualitative research, which used the documentary research technology, studied, collected, searched, and synthesized Thai legal documents.

The findings revealed the following to change the Category of Private Vocational School to Private Vocational Education Institutions requires the enactment of a supporting Act. The structures of the Vocational Education Act consist of the Powers and Duties; Scope of Purpose; Licensee; Change the Category; Education Management; Regulatory; Vocational Education Standards; and Private Vocational Education Promotion Fund. The research suggests enacting the Act of the Private Vocational Education Institutions to be the model law for supporting to change of the category of Private Vocational School to Private Vocational Education Institutions and issue byelaws on principles concerned for enforcement.

Keywords : Legal Measures, Formal School, Vocational Education Management, Private Vocational Education Institutions

บทนำ

สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน คือ โรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถานศึกษาที่ถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเป็นหน่วยงานเอกชนที่มีบทบาทสำคัญในการแบ่งเบาภาระด้านการจัดการอาชีวศึกษาของภาครัฐ โดยได้อนุโลมให้ใช้คำว่า “วิทยาลัยเทคโนโลยี” หรือ “วิทยาลัยอาชีวศึกษา” เป็นคำนำหน้าชื่อโรงเรียน แต่สถานภาพของสถานศึกษาไม่ได้ถูกยกระดับให้มีสถานะเทียบเท่าวิทยาลัยยังคงสถานภาพเป็นโรงเรียน

เอกชน การจัดตั้งโรงเรียนเอกชนดำเนินการโดยการขอรับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต สถานศึกษาเอกชนเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน [1,2] ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ออกคำสั่งที่ 8/2559 เรื่อง การบริหารจัดการรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน โดยได้เห็นชอบให้โอนบรรดาอำนาจหน้าที่ของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนในระบบประเภทอาชีวศึกษาตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึง ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้าง ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา ไปเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) [3]

การจัดการอาชีวศึกษาเอกชนเป็นการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580 ที่มุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการของสถานประกอบการ และรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ จากฐานข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา [4] พบว่าในปีการศึกษา 2566 ประเทศไทยมีสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จำนวนทั้งสิ้น 444 แห่ง มีจำนวนผู้เรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 330,184 คน [5] และมีผู้เรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 637,485 คน ซึ่งสามารถจำแนกผู้เรียนตามระดับชั้นได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนผู้เรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน ปี 2566

ระดับการศึกษา/ชั้นปี	ปีการศึกษา 2566		รวม
	รัฐบาล	เอกชน	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1	140,001	73,208	213,209
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2	116,137	66,550	182,687
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3	146,788	75,036	221,824
รวมระดับ ปวช.ทั้งหมด	402,926	214,795	617,720
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1	115,807	52,939	168,746
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2	118,752	62,451	181,203
รวมระดับ ปวส.ทั้งหมด	234,559	115,390	49,949
ปริญญาตรีปีที่ 3	5,494	-	5,494
ปริญญาตรีปีที่ 4	4,896	-	4,896
รวมระดับ ปริญญาตรี ทั้งหมด	10,390	-	10,390
รวมทั้งรวม	647,875	330,184	978,059

ที่มา : (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2566) [4,5]

จากข้อมูลจำนวนผู้เรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชนตามตารางแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนมีจำนวนผู้เรียนทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในสัดส่วนประมาณ 50% ของผู้เรียนในระดับเดียวกันกับสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ ดังนั้นหากเปรียบเทียบสัดส่วนของผู้เรียนจากจำนวนดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนมีบทบาทสำคัญในการช่วยแบ่งเบาภาระการจัดการอาชีวศึกษาของภาครัฐได้เป็นอย่างมาก [6-8]

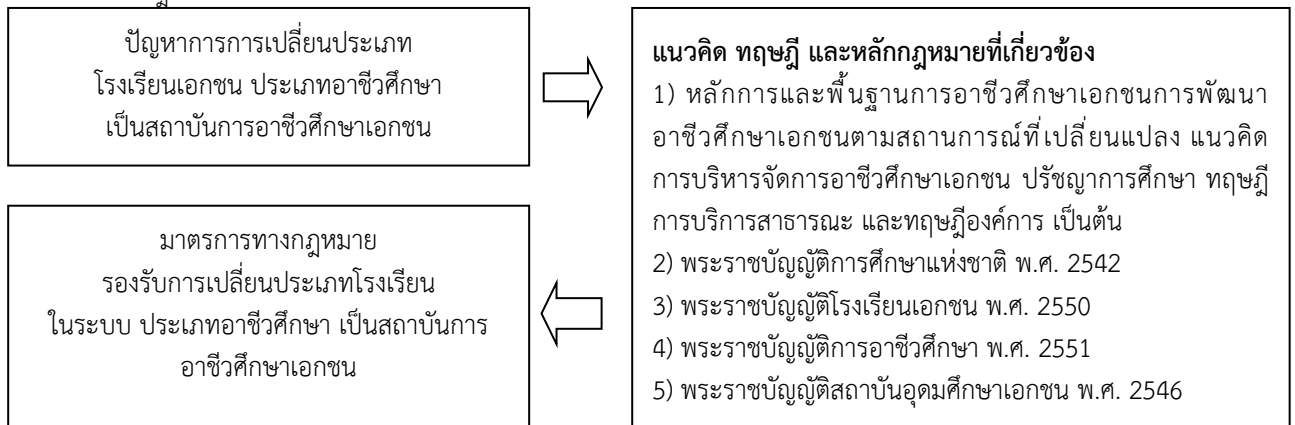
ผลจากการที่รัฐให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา โดยรัฐได้ให้การสนับสนุนด้านการเงิน และสิทธิประโยชน์อย่างอื่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการในการจัดการศึกษาสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงให้กับสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนมาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนหลายแห่งมีการเติบโตแบบก้าวกระโดด กล่าวคือ มีสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษที่มีผู้เรียนเกิน 5,000 คน จำนวน 1 แห่ง สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีผู้เรียนตั้งแต่ 2,000-5,000 คน จำนวน 28 แห่ง และสถานศึกษาขนาดกลางที่มีผู้เรียนตั้งแต่ 1,000-2,000 คน จำนวน 78 แห่ง [9] ซึ่งจากการวิเคราะห์ฐานข้อมูลดังกล่าวพบว่าในปัจจุบันมีสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนขนาดใหญ่พิเศษและขนาดใหญ่หลายแห่งมีความพร้อมและศักยภาพที่จะจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญาได้ เพียงแต่ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายรองรับการเปลี่ยนประเภทสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนหรือโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อให้สามารถจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญาได้ จากประเด็นปัญหาจึงนำมาสู่การวิจัยเพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา ที่มีความพร้อมและศักยภาพในการจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ในปัจจุบันของการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์วิธีการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างของสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน
4. เพื่อจัดทำมาตรการทางกฎหมายรองรับการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยพัฒนาจากหลักกฎหมาย แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้คำตอบที่นำไปสู่การจัดทำ มาตรการทางกฎหมายรองรับการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

จากการที่ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายรองรับการเปลี่ยนประเภทโรงเรียน ในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน จึงส่งผลให้โรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา ที่มีความพร้อมและศักยภาพที่จะต่อยอด การจัดการอาชีวศึกษาจากระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงถึงระดับปริญญา ไม่สามารถจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญาเพื่อแบ่ง เบาภาระของรัฐได้

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารต่าง ๆ ทั้งตัวบท กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบปฏิบัติและเอกสารที่เกี่ยวข้อง งานวิจัย วารสาร บทความ และฐานข้อมูลการจัดการอาชีวศึกษาของ รัฐและเอกชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เรียบเรียงและอ้างอิงประกอบเนื้อหาจนได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ เพื่อจัดทำมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษา เอกชน

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบผลการวิจัย ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ยังไม่รองรับการการเปลี่ยนประเภทสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน หรือ โรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน [10] ซึ่งปัจจุบันแม้ว่าจะได้มีการตราพระราชบัญญัติ การอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 เพื่อใช้เป็นกฎหมายแม่บทรองรับการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาและรับรองการเป็นนิติบุคคลของ สถาบันการอาชีวศึกษาแต่ละแห่งที่ได้จัดตั้งขึ้น โดยได้กำหนดให้การจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาแต่ละแห่งออกเป็นกฎกระทรวง และให้สถาบันการอาชีวศึกษาที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายกระทรวงเป็นนิติบุคคลและเป็นส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา โดยปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกกฎกระทรวง 2 ฉบับ คือ กฎกระทรวงการรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษา

เพื่อจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษา พ.ศ. 2555 กำหนดให้จัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาจำนวน 19 แห่ง [11] และกฎกระทรวงการรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาการเกษตร พ.ศ. 2556 กำหนดให้จัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรจำนวน 4 แห่ง [12] รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 23 แห่ง อันประกอบด้วย (1) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 (2) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 (3) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 (4) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 (5) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 5 (6) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 (7) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 2 (8) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 (9) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (10) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 (11) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 (12) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 (13) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 (14) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 (15) สถาบันการอาชีวศึกษาเหนือ 1 (16) สถาบันการอาชีวศึกษาเหนือ 2 (17) สถาบันการอาชีวศึกษาเหนือ 3 (18) สถาบันการอาชีวศึกษาเหนือ 4 (19) สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร (20) สถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคเหนือ (21) สถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (22) สถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคกลาง และ (23) สถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้

อย่างไรก็ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ดังกล่าว มีผลใช้บังคับเพื่อรองรับเฉพาะการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาที่เป็นส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเท่านั้น แต่ไม่ได้มีผลใช้บังคับครอบคลุมถึงการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน หรือการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชนแต่อย่างใด

2. สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน หรือโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษาหลายแห่ง มีความพร้อมและศักยภาพที่จะต่อยอดการจัดการอาชีวศึกษาจากระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ถึงระดับปริญญาได้ ซึ่งจากฐานข้อมูลเกี่ยวกับสถานะการจัดการอาชีวศึกษาเอกชนของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา [9] พบว่าปัจจุบันมีสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนจำนวนทั้งสิ้น 444 แห่ง จำแนกเป็นสถานศึกษาเอกชนขนาดใหญ่พิเศษและขนาดใหญ่ จำนวน 28 แห่ง ที่ได้ก่อตั้งและจัดการศึกษามาเป็นระยะเวลา 20-65 ปี มีจำนวนผู้เรียนอยู่ในช่วงระหว่าง 2,000-16,000 คน ซึ่งเป็นสถานศึกษาเอกชนที่เห็นว่ามีความพร้อมและศักยภาพที่สมควรได้รับการผลักดันจากรัฐ ให้เปลี่ยนประเภทเป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชนในการทำหน้าที่จัดการอาชีวศึกษา ระดับปริญญา เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐ อันประกอบด้วย

- (1) วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนียการ
- (2) วิทยาลัยเทคโนโลยีจรัสสินทวงศ์
- (3) โรงเรียนช่างกลอุดรธานี
- (4) วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามธุรกิจ ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี
- (5) วิทยาลัยเทคโนโลยีวิมลบริหารธุรกิจ
- (6) วิทยาลัยอาชีวศึกษาดุสิตพัฒนียการ
- (7) วิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีซี
- (8) วิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลฉัตรพชรพิสัย
- (9) วิทยาลัยเทคโนโลยีอุดมศึกษาพัฒนียการ
- (10) วิทยาลัยเทคโนโลยีอีสานเหนือ
- (11) วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทคนิคบริหารธุรกิจกรุงเทพ
- (12) วิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์
- (13) โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกล ชส.ทบ.
- (14) วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนียการอยุธยา
- (15) วิทยาลัยเทคโนโลยีเอ็น-เทคอินเตอร์เนชั่นแนล
- (16) วิทยาลัยเทคโนโลยีอักษรพทยา
- (17) วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม (สยามเทค)
- (18) วิทยาลัยเทคโนโลยีชุมแพ ไทย-เยอรมัน
- (19) วิทยาลัยเทคโนโลยีสหพาณิชย์บริหารธุรกิจ
- (20) วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ
- (21) วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี
- (22) วิทยาลัยเทคโนโลยีการจัดการเพชรเกษม
- (23) วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนียการราชดำเนิน

- (24) วิทยาลัยเทคโนโลยีชลบุรี
- (25) วิทยาลัยเทคโนโลยีโปลิเทคนิคลานนา เชียงใหม่
- (26) วิทยาลัยเทคโนโลยีหมู่บ้านครู
- (27) วิทยาลัยเทคโนโลยีฐานเทคโนโลยี
- (28) วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคตะวันออก (อีเทค)

3. มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบัน การอาชีวศึกษาเอกชน พบว่าได้มีผลการศึกษาของหลายหน่วยงานได้เสนอมาตรการทางกฎหมายในการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนใน ระบบ ประเภทอาชีวศึกษาไว้ 4 ทางเลือก ดังนี้

ภาพที่ 2 ทางเลือกในการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน

ทางเลือกที่ 1 ให้ "การศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน" กำหนดไว้เป็นหมวดหนึ่งในพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา และให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ทางเลือกที่ 2 ให้ "ตราพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษาเอกชน" ออกมาใช้บังคับเฉพาะ และให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ทางเลือกที่ 3 ให้ "การศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน" กำหนดไว้เป็นหมวดหนึ่งในพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน และให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

ทางเลือกที่ 4 ให้ "ตราพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษาเอกชน" ออกมาใช้บังคับเฉพาะ และให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

จากการวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษาทั้ง 4 ทางเลือกดังกล่าวแล้ว รวมถึงวิเคราะห์บทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 20 ซึ่งบัญญัติให้การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา กับสถานประกอบการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง [13] และบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มาตรา 17 วรรคสองและวรรคสาม ซึ่งบัญญัติ ว่าเพื่อประโยชน์ในการพิจารณานโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการอาชีวศึกษาระดับปริญญา ให้คณะกรรมการการอาชีวศึกษาพิจารณาให้สอดคล้องกับนโยบาย แผนพัฒนา และเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาของคณะกรรมการการอุดมศึกษา และนอกจากหน้าที่ตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีหน้าที่ให้ความเห็นหรือให้ความแนะนำแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการหรือคณะรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมอบหมาย [14] ประกอบกับเมื่อได้ทำการเปรียบเทียบโครงสร้างกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปริญญาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามกฎหมาย ว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการอุดมศึกษา [15] จึงทำให้เห็นได้ว่ามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน จึงสมควรใช้ทางเลือกที่ 2 โดยการตราพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษาเอกชน พ.ศ. ออกมาใช้บังคับเฉพาะ และให้สถาบันการอาชีวศึกษาเอกชนแต่ละแห่งเป็นนิติบุคคลและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สรุปและอภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

การที่ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายรองรับการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน จึงส่งผลให้โรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา ที่มีความพร้อมและศักยภาพที่จะจัดการอาชีวศึกษา เพื่อต่อยอดการจัดการอาชีวศึกษาให้สูงถึงระดับปริญญาไม่สามารถจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญาเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐได้ ประกอบกับผลการวิจัยทำให้ได้คำตอบเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน โดยการตราพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษาเอกชน พ.ศ. ออกมาใช้บังคับเป็นการเฉพาะ เพื่อใช้เป็นกฎหมายมาตรฐานกลางรองรับการเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา การที่มีความพร้อมและศักยภาพที่จะจัดการอาชีวศึกษาถึงระดับปริญญาเป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน โดยให้สถาบันการอาชีวศึกษาเอกชนแต่ละแห่งเป็นนิติบุคคลและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำบริการสาธารณะ ด้านการศึกษาของรัฐมีความสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 วรคสาม ซึ่งบัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ โดยจัดให้ความร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

จากคำตอบที่ได้จากการวิจัยจึงนำมาสู่การจัดทำกฎหมายต้นแบบ (Model Law) โดยนำเอาข้อค้นพบของงานวิจัยตามวิธีวิทยาการวิจัยที่กำหนดไว้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำเป็นร่างพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษาเอกชน พ.ศ.

โครงสร้างของกฎหมายต้นแบบ (Model Law)

ร่างพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษาเอกชน พ.ศ..... ซึ่งเป็นกฎหมายต้นแบบ (Model Law) ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นมีโครงสร้าง และลักษณะเฉพาะที่เป็นสาระสำคัญ ดังนี้

1. โรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา ที่จะขอรับใบอนุญาตเพื่อเปลี่ยนประเภท เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน ต้องมีความพร้อมและศักยภาพตามประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. การเปลี่ยนประเภทโรงเรียนในระบบ ประเภทอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน จะมีผลสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. สถาบันการอาชีวศึกษาเอกชนแต่ละแห่งที่ได้รับใบอนุญาตเป็นนิติบุคคล
4. สถาบันการอาชีวศึกษาเอกชนแต่ละแห่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
5. การจัดการศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน ให้มีได้ 3 ระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และระดับปริญญาตรี
6. รูปแบบการจัดการศึกษา ให้ใช้รูปแบบเดียวกันกับสถาบันการอาชีวศึกษาของรัฐ
7. มาตรฐานการอาชีวศึกษา ให้ใช้มาตรฐานเดียวกันกับสถาบันการอาชีวศึกษาของรัฐ
8. กำหนดให้มีกองทุนส่งเสริมการอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับการให้กู้ยืมแก่สถาบันการอาชีวศึกษาเอกชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรทบทวนการจัดตั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษาแห่งใหม่ โดยให้คำนึงถึงเขตพื้นที่บริการของสถานอาชีวศึกษาเอกชน รวมถึงสนับสนุนค่าใช้จ่ายพื้นฐานให้กับสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในอัตราที่เท่าเทียมกับสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ
2. รัฐบาลควรจัดตั้งกองทุนส่งเสริมการอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อทดแทนกองทุนส่งเสริมโรงเรียนในระบบ

ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย

1. รัฐบาลควรเร่งให้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการอาชีวศึกษาเอกชน พ.ศ.
2. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรเร่งให้มีการปรับปรุงกฎ ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ที่ขัดหรือแย้งกันในการจัดการอาชีวศึกษาเอกชนให้ถูกต้องและมีความชัดเจนในทางปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการจัดการอาชีวศึกษาของรัฐทั้ง 23 แห่ง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะด้านการจัดการอาชีวศึกษาแทนรัฐ โดยเปลี่ยนบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาให้ทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ซึ่งเป็นหน่วยงาน ต้นสังกัดที่ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้สร้างสรรค์ผลงานวิจัยเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาการศึกษาของประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. การพัฒนาอาชีวศึกษาเอกชนตามสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา; 2557.
- [2] พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550. (2551, 11, มกราคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125, ตอนที่ 7 ก.
- [3] คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 8/2559. (2559, 12, กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133, ตอนพิเศษ 42 ง.
- [4] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. จำนวนผู้เรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐบาล ปีการศึกษา 2566. [อินเทอร์เน็ต]. 2566 [เข้าถึงเมื่อ 6 ธันวาคม 2568] เข้าถึงได้จาก: <http://std2018.vec.go.th>
- [5] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. จำนวนผู้เรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาของเอกชน ปีการศึกษา 2566. [อินเทอร์เน็ต]. 2566 [เข้าถึงเมื่อ 6 ธันวาคม 2568] เข้าถึงได้จาก: <http://pvrs.vec.go.th>
- [6] บรรเลง ศรีนิล และคณะ. รายงานการวิจัยเส้นทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์; 2548.
- [7] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. การศึกษาแนวทางการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีตามความต้องการของประเทศ. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด; 2552
- [8] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเอกชน : สภาพและแนวทางสนับสนุน. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด; 2565.
- [9] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. จำนวนสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน พ.ศ. 2563 [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [เข้าถึงเมื่อ 6 ธันวาคม 2568] เข้าถึงได้จาก: <http://techno.vec.go.th>
- [10] พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551. (2551, 5, มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125, ตอนที่ 43 ก.
- [11] กฎกระทรวงการรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2555. (2555, 27, มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 129, ตอนที่ 56 ก.
- [12] กฎกระทรวงการรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร พ.ศ. 2556. (2556, 9, พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 130, ตอนที่ 40 ก.
- [13] พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19, สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116, ตอนที่ 74 ก.
- [14] พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546. (2546, 6, กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120, ตอนที่ 62 ก.
- [15] พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546. (2546, 30, ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120, ตอนที่ 107 ก.

ผลของการใช้ศิลปะบำบัดแมนดาลาต่อการเสริมสร้างทักษะทางอารมณ์ และสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

The Effects of Using a Mandala Art Therapy on Enhancing Emotional and Social Skills for Fourth to Sixth Grade

กานต์ หงษ์เพชร และ ศรียา นียมธรรม
Karn Hongphet and Sriya Niyomtham

สาขาวิชาจิตวิทยาเพื่อการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต จังหวัดกรุงเทพฯ 10250
Psychology for Human Potential Development, Graduate School of Kasem Bundit University, Bangkok 10250

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: Karnhongphet@hotmail.com

Received: 29 September 2025, Revised: 25 November 2025, Accepted: 30 December 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และเปรียบเทียบทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีคะแนนทักษะทางอารมณ์และสังคมอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุดก่อนและหลังการใช้ศิลปะบำบัดแมนดาลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2568 ของโรงเรียนบ้านท่ายาง จ.เพชรบุรี จำนวน 15 คน ที่มีคะแนนทักษะทางอารมณ์และสังคมอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดำเนินการทดลองจำนวน 20 ครั้ง ต่อเนื่อง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันจันทร์ - วันศุกร์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และศิลปะบำบัดแมนดาลา แล้วทำการประเมินซ้ำหลังการทดลองครบ 20 ครั้ง ด้วยแบบวัดทักษะทางอารมณ์และสังคม นำคะแนนของทักษะทางอารมณ์และสังคมก่อน-หลังไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ t-test for dependent samples เปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ของโรงเรียนบ้านท่ายาง จ.เพชรบุรี มีทักษะทางอารมณ์และสังคมอยู่ในระดับสูงและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีคะแนนทักษะทางอารมณ์และสังคมอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุดที่เข้าร่วมศิลปะบำบัดแมนดาลา มีคะแนนค่าเฉลี่ยทักษะทางอารมณ์และสังคมหลังการเข้าร่วมสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ทักษะทางอารมณ์และสังคม ศิลปะบำบัดแมนดาลา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

Abstract

This study aimed to examine the emotional and social skills of Grade 4–6 students and to compare the emotional and social skills of students with low and very low scores before and after participating in Mandala art therapy. The participants were 15 Grade 4–6 students from Ban Thayang School, Phetchaburi Province, Thailand, in the 2025 academic year, selected through purposive sampling. The intervention was conducted in 20 sessions over 4 consecutive weeks, five days per week (Monday–Friday). The instruments used in this study included an emotional and social skills assessment and Mandala art therapy. Post-intervention assessment was conducted using the same emotional and social skills measure. The pre- and post-intervention scores were analyzed using descriptive statistics, including mean, standard deviation, and dependent-sample t-tests.

The results indicated that Grade 4–6 students at Ban Thayang School generally demonstrated high levels of emotional and social skills. Furthermore, students with initially low and very low scores showed significantly higher mean scores in emotional and social skills after participating in Mandala art therapy, with statistical significance at the .05 level.

Keywords : Emotional and Social Skills, Mandala Art Therapy, Grade 4–6 students

บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากในอดีต ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจสังคม การเมือง การปกครองระหว่างภูมิภาคประเทศสังคมและชุมชน มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงของความรู้และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต [1] สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมากได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียนซึ่งจากสถานการณ์ปัญหาสุขภาพจิตในเด็กและวัยรุ่นไทย มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะปัญหาด้านพฤติกรรมอารมณ์และสังคม ปัญหาสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย ทั้งปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาการกลั่นแกล้ง (Bully) เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดภาวะซึมเศร้า โดยข้อมูลจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ในปี 2566 พบว่าเด็กและเยาวชนไทยเคยถูกกลั่นแกล้งร้อยละ 44.31 และส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนมากถึงร้อยละ 86.9 ซึ่งเป็นการกระทำ ความรุนแรงรูปแบบหนึ่งซึ่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ อาทิ เกิดความเครียดและปัญหาเด็กกักขังเสพติด ซึ่งขณะเดียวกันมีการศึกษาวิจัยของ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD 2023) โดยวิเคราะห์ทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนอายุ 10 และ 15 ปี ในเมืองเฮลซิงกิ การโดนกลั่นแกล้ง (Bully) ของนักเรียนวัย 10 ปี ทำให้ทักษะทางอารมณ์และสังคมถดถอยมีรายงานประสบการณ์โดนกลั่นแกล้ง (Bully) ถึงร้อยละ 17 โดยรายงานว่าโดนกลั่นแกล้งเดือนละ 2-3 ครั้ง ส่งผลให้ทักษะทางอารมณ์และสังคมลดลง โดยทักษะกลุ่มที่จะเป็นปัญหามากที่สุดได้แก่ทักษะการควบคุมอารมณ์ ทั้งการจัดการความเครียด การมองโลกในแง่บวก และการจัดการอารมณ์ รองลงมาคือทักษะที่เกี่ยวกับแรงจูงใจในการประสบความสำเร็จ ปัญหาสำคัญของเยาวชนไทยมีแนวโน้มขยายตัวขึ้นมากคือ ปัญหาความเครียด

จากข้อมูลการประเมินสุขภาพจิตตนเอง (Mental Health Check In) ของกรมสุขภาพจิตในปี 2566 พบว่า เยาวชนร้อยละ 18.0 มีความเครียดสูง เสี่ยงตกอยู่ในภาวะซึมเศร้าร้อยละ 26.0 และเสี่ยงที่จะฆ่าตัวตายร้อยละ 12.5 และในส่วนของผลการประเมิน 3 เดือนแรกของปี 2567 พบว่าเยาวชนร้อยละ 26.8 และ 18.3 กำลังอยู่ในภาวะหมดไฟในการเรียนรู้และมีความเครียดสูง [2] เยาวชนมีความเสี่ยงซึมเศร้ามากที่สุด รองมาคือสมาธิสั้นและวิตกกังวลมีพฤติกรรมทำร้ายตนเองสาเหตุหรือปัจจัยกระตุ้นส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวคนใกล้ชิดเพื่อนฝูงการถูกดูค่า และจากรายงานของ Rocket Media Lab [3] ทำการสำรวจเด็กนักเรียน 3,516 คน พบว่า 3 อันดับแรกที่ทำให้วัยรุ่นเครียดมากที่สุดคือ เรื่องการเรียนคิดเป็น 51.45% ตามด้วยเรื่องรูปร่าง-หน้าตา-บุคลิก คิดเป็น 9.93%, ครอบครัว คิดเป็น 9.78% ความเครียดด้านครอบครัวเป็นประเด็นที่ส่งผลให้นักเรียนคิดอยากฆ่าตัวตาย 74 คน เคยลงมือทำร้ายตัวเองหรือผู้อื่น 18 คน ความเครียดที่ส่งผลกระทบต่อระดับอารมณ์ของนักเรียน เช่น วิตกกังวล กลัว เศร้า ไม่อยากเข้าสังคมพบว่ามาจากประเด็นเรื่องการเรียน คิดเป็น 43.99%

มีการศึกษาขององค์กรที่พัฒนามาจากองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจแห่งภาคพื้นยุโรป (The Organisation for Economic Co-operation and Development : OECD) ได้ให้ความสำคัญกับทักษะทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Skills) ทักษะสองอย่างนี้คือความสามารถและคุณลักษณะที่สำคัญต่อความสำเร็จด้านวิชาการ การจ้างงาน การเป็นพลเมือง และสุขภาพกายและใจที่ดี ทักษะทางอารมณ์และสังคมคือรากฐานสำคัญของสุขภาพจิตที่ดีและความพึงพอใจในชีวิตของตนเอง เป้าหมายนี้จะช่วยให้นักเรียนคนหนึ่งดำรงชีวิตได้ราบรื่นขึ้น Hannah Ulferts นักวิเคราะห์นโยบายจาก OECD เป็นหนึ่งในผู้จัดทำโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Program for International Student Assessment หรือ PISA) กล่าวถึง ประเทศฟินแลนด์ว่าเป็นประเทศที่ระบบการศึกษาดีที่สุดในโลกโดยมีรากฐานสำคัญจะพบว่าโรงเรียนได้ปลูกต้นกล้าที่มีชื่อว่า ทักษะทางอารมณ์และสังคม ไว้ในตัวเด็กทุกคนและจากการศึกษาวิเคราะห์ทักษะทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Skills) ของนักเรียนของประเทศฟินแลนด์ ผลการวิจัยจากนักเรียนในเมืองเฮลซิงกิพบว่า มีทักษะด้านนี้สูงกว่านักเรียนวัยเดียวกันในประเทศอื่นๆที่เข้าร่วมวิจัยชุดนี้ นักเรียนมีทักษะเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ (การจัดการความเครียด การมองโลกเชิงบวก การจัดการอารมณ์) รวมถึงทักษะเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (ทักษะการเข้าสังคม ความแน่วแน่ และพลังในการทำสิ่งต่างๆ) มากกว่าเด็กชายวัยเดียวกันในเมืองอื่นนักเรียนหญิงวัย 15 ปีมีทักษะโดดเด่นด้านความรับผิดชอบ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความร่วมมือกับผู้อื่นและความร่วมมือกับผู้อื่น ถ้ามีทักษะทางอารมณ์และสังคมดี ประสิทธิภาพการเรียนรู้ก็ยิ่งดีขึ้นตาม [4] กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และธนาคารโลกกล่าวถึงทักษะทางอารมณ์เป็นหนึ่งในทักษะสำคัญ ทักษะนี้จึงจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนตั้งแต่ยังเล็กโดยเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษอื่นๆ ซึ่งการจัดการอารมณ์ของตนเองนั้นเป็นเรื่องที่ยากและท้าทายเด็กที่ควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้หรือไม่ดี นำไปสู่ปัญหาทางสังคมเด็กซึ่งควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้ยากนั้น มีปัญหาในห้องเรียน ไม่กระตือรือร้นในการเรียนงานที่ทำเสร็จส่งครูก็มักทำได้ไม่ดีและไม่ค่อยถูก การเรียนรู้ทักษะอารมณ์และสังคมเป็นกระบวนการที่ช่วยให้เด็กแต่ละคนได้มีทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิตสู่ความสำเร็จและความสุข คนที่มีทักษะอารมณ์และสังคมสามารถพัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่นประพฤติตนอยู่ในทำนองคลองธรรม เมื่อเจอสถานการณ์ที่ท้าทายและยากลำบาก

ก็สามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ [5] โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงอายุ 6-12 ปี พัฒนาการที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้การสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเองในฐานะเป็นมนุษย์พัฒนาทัศนคติต่อสังคมและสถาบันสังคม เรียนรู้บทบาทและการปรับตัวทางสังคมและพัฒนามาตรฐานค่านิยมเชิงจริยธรรมอย่างเหมาะสมรวมทั้งการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ทักษะทางร่างกายและความคิดรวบยอดที่จำเป็น ผ่านการเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม ดังนั้นควรให้การสนับสนุนการเรียนรู้ทางสังคมอย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมความสำเร็จของการพัฒนาการของนักเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ (ภาณุวัฒน์ ศิวะสกุลราช, 2566) เด็กวัยนี้จึงมีผลสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความรู้สึกมั่นคงของเด็กเมื่อโตขึ้น ทางผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษา วัย 6-12 ปี ในการพัฒนาและส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาในปัจจุบันของเขตสุขภาพที่ 5 (เพชรบุรี) เรื่องการส่งเสริมการป้องกันการส่งต่อและการดูแลกับกลุ่มนักเรียนที่มีแนวโน้มความเสี่ยง หรือมีปัญหาด้านพฤติกรรมอารมณ์และสังคม โดยผลสำรวจปีการศึกษา 2565 นักเรียนได้รับการคัดกรองทั้งหมด 955,798 คน พบกลุ่มเสี่ยงพฤติกรรมอารมณ์และสังคม ทั้งหมด 28,087 คน ได้แก่ กลุ่มเสี่ยงด้านอารมณ์ 6,490 คน กลุ่มเสี่ยงด้านเกร 6,929 คน กลุ่มเสี่ยงด้านสมาธิสั้น 6,803 คน และเสี่ยงด้านสังคม 6,950 คน และได้รับการดูแลช่วยเหลือทันทีขึ้น 20,480 คน คิดเป็นร้อยละ 73.44 [6]

การใช้กิจกรรมทางศิลปะประเภทต่าง ๆ เป็นประโยชน์ต่อการสร้างความสงบในจิตใจส่งผลให้เด็กและเยาวชนสามารถเรียนรู้ที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเองเกิดทักษะทางสังคมและสร้างความตระหนักรู้ในตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเองรวมถึงการปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ [7] จากการศึกษางานวิจัยศิลปะบำบัดแมนดาลา (Mandala Art therapy) เป็นรูปแบบหนึ่งของการแพทย์เสริมแนวทางการรักษาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นการใช้กิจกรรมทางศิลปะที่เหมาะสม ช่วยในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อลดปัญหาทางอารมณ์ พฤติกรรม และเสริมสร้างศักยภาพในด้านต่างๆรวมถึงการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กและการประสานงานการเคลื่อนไหวของร่างกาย นอกจากนี้ช่วยกระตุ้นการสื่อสารและเสริมสร้างทักษะสังคม ช่วยให้เข้าใจอารมณ์ ความคิดของตนเองและเข้าใจ ความรู้ รู้สึกของผู้อื่น มีทักษะการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ มีทักษะการแก้ปัญหาที่เหมาะสมสามารถปรับตัวในสังคมได้อย่างเหมาะสม ศิลปะช่วยให้เรียนรู้ทักษะสังคมผ่านการทำกิจกรรมศิลปะร่วมกันเป็นกลุ่มรู้จักการรอคอยผลัดกันทำช่วยเหลือซึ่งกันและกันเสียสละมีน้ำใจต่อกัน [8]

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางอารมณ์และสังคมของของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีคะแนนทักษะทางอารมณ์และสังคมอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด ก่อนและหลังการใช้ศิลปะบำบัดแมนดาลา

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร : นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2568 ของโรงเรียนบ้านท่ายาง จ.เพชรบุรี จำนวน 450 คน

กลุ่มตัวอย่าง : นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2568 ของโรงเรียนบ้านท่ายาง จ.เพชรบุรี จำนวน 15 คน ที่มีคะแนนทักษะทางอารมณ์และสังคมอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และกลุ่มตัวอย่างทุกคนได้รับการอนุญาตขอความยินยอมจากผู้ปกครอง รวมถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้ศิลปะบำบัดแมนดาลา (Mandala art therapy) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลัก “4 E”

- 1) Established rapport (สร้างสัมพันธภาพ) 2) Exploration (ค้นหาปัญหา) 3) Experiencing (ทบทวนประสบการณ์) 4) Empowerment (เสริมสร้างพลังใจ)

2.2 ตัวแปรตาม คือ ทักษะทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Skill) ซึ่ง มี 5 องค์ประกอบได้แก่

- 1) การตระหนักรู้ตนเอง (Self - awareness) 2) การจัดการตนเอง (Self – Management) 3) การตระหนักรู้ทางสังคม (Social – Awareness) 4) การตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ (Responsible Decision Making) 5) การสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 -6 โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) รายข้อ โดยมีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6-1.00
2. ศิลปะบำบัดแมนดาลา โดยมีขั้นตอนหลัก “4 E” 1) Established rapport (สร้างสัมพันธ์ภาพ) 2) Exploration (ค้นหาปัญหา) 3) Experiencing (ทบทวนประสบการณ์) 4) Empowerment (เสริมสร้างพลังใจ)

วิธีการดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลอง One-Group Pretest-Posttest Design คือ มีกลุ่มตัวอย่างหนึ่งกลุ่ม เก็บคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลองด้วยศิลปะบำบัดแมนดาลา

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยการใช้ศิลปะบำบัดแมนดาลาด้วยการระบายสีตามขั้นตอนการบำบัดแบ่งเป็นขั้นตอนหลัก “4 E” ซึ่งเริ่มทำการทดลอง โดยทำการทดลอง 5 วันต่อ สัปดาห์ (วันจันทร์ - วันศุกร์) ครั้งละ 15 - 30 นาที เป็นเวลา 4 สัปดาห์ จำนวน 20 ครั้ง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. เริ่มจากการสร้างสัมพันธ์ภาพเป็นขั้นแรกระหว่างผู้วิจัยและนักเรียนรวมถึงนักเรียนกับนักเรียนด้วยการแนะนำตัวและให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะนำตัวให้เพื่อนๆ รู้จักแล้วพูดคุยเรื่องของทักษะทางอารมณ์และสังคมว่าเป็นอย่างไร จากนั้นเริ่มอธิบายและรายละเอียดของการทำกิจกรรม ศิลปะแมนดาลา
2. ให้นักเรียนเลือกรูปภาพแมนดาลาที่ตนเองชอบมา 1 ภาพมีให้เลือก 30 รูปโดยเลือกรูปที่ตนเองชอบไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับหน้า ในแต่ละวันให้เลือกรูปที่วันนั้นชอบมากที่สุด จากนั้นเริ่มทำการระบายสีผู้วิจัยก็จะสอบถามนักเรียนทุกคนว่าวันนี้ถึงอะไรที่เลือกรูปนี้ระบายสีและเริ่มการระบายสีจากด้านนอกเข้าไปด้านใน หรือจากด้านในไปด้านนอกก็ได้แต่ต้องระบายให้เสร็จเป็นขั้น ๆ
3. เมื่อนักเรียนเลือกรูปที่ระบายสีได้แล้ว แล้วให้เลือกว่าจะระบายสี จากด้านในหรือด้านนอกก่อนโดยระบายสีให้เสร็จเป็นชั้นๆจนครบวงรอบ แล้วจึงทำขั้นต่อไปจนครบทุกชั้นทั้งหมด ผู้วิจัยจะถามนักเรียนถึงเหตุผลของการเลือกรูปที่ระบายสีด้านในก่อนหรือด้านนอกก่อน แล้วการเลือกโทนสีที่ระบายว่ากำลังนึกถึงอะไรที่เลือกใช้สีนี้
4. ขั้นสุดท้ายของการบำบัด ให้นักเรียนเขียนบรรยายความรู้สึกและนึกถึงอะไรบ้างในระหว่างที่ทำการระบายสี และได้อะไรบ้างให้กับตนเองหลังจากระบายสีเสร็จ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยผลของการศึกษาทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และผลของการใช้ศิลปะบำบัดแมนดาลาเสริมสร้างทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีคะแนนทักษะทางอารมณ์และสังคมอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง นำมาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละและเปรียบเทียบทักษะทางอารมณ์และสังคม ก่อนและหลังการทดลองโดยใช้สถิติ t-test for dependent samples

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ทักษะทางอารมณ์และสังคม	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)	แปลผล
1.ด้านการตระหนักรู้ตนเอง	2.47	1.76	น้อย
2.ด้านการจัดการตนเอง	2.47	2.16	น้อย
3.ด้านการตระหนักรู้สังคม	2.60	1.60	น้อย
4.ด้านการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ	2.75	1.58	น้อย
5.ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ	2.33	2.06	ปานกลาง
โดยรวมเฉลี่ย	2.52	0.43	น้อย

ตอนที่ 1 ผลของการศึกษาทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 แสดงดังตารางที่ 1 พบว่ามีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ภาพรวมทั้งหมดของโรงเรียน (N=450) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีค่าเฉลี่ยของทักษะทางอารมณ์และสังคมด้านการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจอยู่ที่ 3.91 อยู่ในระดับสูง ด้านการตระหนักรู้สังคมอยู่ที่ 3.68 อยู่ในอยู่ในระดับสูง ด้านการตระหนักรู้ตนเองอยู่ที่ 3.59 อยู่ในอยู่ในระดับสูงด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพอยู่ที่ 3.43 อยู่ในอยู่ในระดับสูง ด้านการจัดการตนเองอยู่ที่ 3.31 อยู่ในอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 3.58 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.28 ซึ่งแปลได้ว่า ในภาพรวมทั้งทักษะทางอารมณ์และสังคมทุกด้านอยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาทักษะทางอารมณ์และสังคมของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ก่อนและหลังการทดลอง

ทักษะทางอารมณ์และสังคม	ค่าสถิติ						t
	ก่อน		หลัง		Diff		
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
1.ด้านการตระหนักรู้ตนเอง	2.47	1.76	3.64	3.45	1.17	1.69	
2.ด้านการจัดการ	2.47	2.16	3.29	3.04	0.83	0.88	
3.ด้านการตระหนักรู้สังคม	2.60	1.60	3.59	2.66	0.99	1.05	9.06
4.การรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ	2.75	1.58	3.96	2.54	1.21	0.96	
5.การสร้าง	2.33	2.06	3.39	3.84	1.05	1.79	
โดยรวมเฉลี่ย	2.52	0.43	3.57	0.08	1.05	0.42	

ตอนที่ 2 ผลจากการศึกษาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะทางอารมณ์และสังคมก่อนการทดลองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 แสดงดังตารางที่ 2 และภาพที่ 1 พบว่าคะแนนทักษะทางอารมณ์และสังคมอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุดทั้ง 15 คน (n=15) พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีคะแนนทักษะทางอารมณ์และสังคมอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุดทั้ง 15 คน มีค่าเฉลี่ยของการทักษะทางอารมณ์และสังคมมีคะแนนรวมทุกด้านเฉลี่ย 2.52 อยู่ในเกณฑ์น้อย ด้านการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.33 อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการตระหนักรู้สังคมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.75 ด้านการจัดการตนเองมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.47 ด้านการตระหนักรู้ตนเองมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.47 และด้านการสร้างสัมพันธภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.33 ซึ่งแปลผลได้ว่า ในภาพรวมมีทักษะทางอารมณ์และสังคมทุกด้านอยู่ในระดับน้อยและเมื่อเปรียบเทียบกับทักษะทางอารมณ์และสังคมก่อนและหลังเข้าร่วมการทดลองศิลปะบำบัดแมนดาลาของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีคะแนนทักษะทางอารมณ์และสังคมอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุดทั้ง 15 คน โดยใช้สถิติค่าที่แบบที่ไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test dependent) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีคะแนนทักษะทางอารมณ์และสังคมอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุดที่เข้าร่วมศิลปะบำบัดแมนดาลา มีคะแนนค่าเฉลี่ยทักษะทางอารมณ์และสังคมหลังการเข้าร่วมสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมศิลปะบำบัดแมนดาลา เท่ากับ 3.57 แปลผลได้ว่า มีทักษะทางอารมณ์และสังคมอยู่ในระดับสูงและมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเข้าร่วมศิลปะบำบัดแมนดาลา เท่ากับ 2.52 ซึ่งก่อนการทดลองมีทักษะทางอารมณ์และสังคมอยู่ในระดับน้อยและพบว่าด้านการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (Responsible Decision Making) เป็นอันดับที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองเท่ากับ 3.96 ด้านการตระหนักรู้ตนเอง (Self-Awareness) มีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองเท่ากับ 3.64 ด้านการตระหนักรู้สังคม (Social-Awareness) มีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองเท่ากับ 3.59 ด้านการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship skills) คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองเท่ากับ 3.39 ด้านการจัดการตนเอง (Self-Management) คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองเท่ากับ 3.29

ภาพที่ 1 ผลการศึกษาทักษะทางอารมณ์และสังคมของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ก่อนและหลังการทดลอง

นักเรียนชายมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางอารมณ์และสังคมเฉลี่ย 3.71 สูงกว่านักเรียนหญิงมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางอารมณ์และสังคมเฉลี่ย 3.04 และเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนทักษะทางอารมณ์ 3.98 แปลผลได้ว่าอยู่ในระดับสูงหลังจากการทดลองสูงเป็นอันดับที่ 1 และรองลงมาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนทักษะทางอารมณ์ 3.49 แปลผลได้ว่าอยู่ในระดับสูงและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนทักษะทางอารมณ์ 3.26 แปลผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง เป็นนักเรียนอายุ 10 ปี มีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางอารมณ์และสังคมเฉลี่ย 3.91 สูงเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาจากนักเรียนอายุ 9 ปี มีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางอารมณ์และสังคมเฉลี่ย 3.64 นักเรียนอายุ 11 ปี มีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางอารมณ์และสังคมเฉลี่ย 3.60 และนักเรียนอายุ 12 ปี มีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางอารมณ์และสังคมเฉลี่ย 3.43 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

1. ทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์และสังคมมีอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการทางอารมณ์ของ Freud เด็กวัยเรียน อายุ 6 - 12 ปี เป็นช่วงระยะที่เด็กเริ่มเข้าสู่โรงเรียน ดังนั้นเป็นวัยที่เด็กพุ่งความสนใจไปยังสิ่งรอบตัว เด็กจะต้องพยายามทุกวิถีทางเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมให้ได้ เด็กวัยนี้จะมุ่งความสนใจไปที่พัฒนาการด้านสังคมและด้านสติปัญญา มีการปรับตัวและเตรียมตัวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่และทฤษฎีจิตสังคมของ Erikson ข้างต้น เด็กวัยเรียน (อายุ 6 – 12 ปี) เด็กมีความเป็นอัตลักษณ์และความสับสนในบทบาททางสังคม (Ego Identity vs. Role Confusion) ซึ่งพัฒนาการทางบุคลิกภาพเป็นไปตามความต้องการพื้นฐานความพึงพอใจของเด็กมีผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กเป็นวัยที่พัฒนาการทางอารมณ์มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และเรียนรู้ที่จะเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น

2. หลังจากการใช้ศิลปะบำบัดแมนดาลา จำนวน 20 ครั้ง ครั้งละ 15-30 นาที ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ภาพตัวอย่างกิจกรรมแสดงดังภาพที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางอารมณ์และสังคมหลังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 การทดลองการใช้ศิลปะบำบัดแมนดาลา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่า การใช้ศิลปะบำบัดแมนดาลาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีคะแนนทักษะทางอารมณ์และสังคมอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด หลังการทดลองพบว่า ทักษะทางอารมณ์และสังคมหลังการทดลองที่สูงขึ้นจากก่อนการทดลอง สอดคล้องกับทวิตศักดิ์ สิริรัตน์เรา [8] ศิลปะบำบัดช่วยในการพัฒนาอารมณ์ ให้ผู้ที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจได้ระบายปัญหา ความคับข้องใจ ความรู้สึกผ่านออกมาทางงานศิลปะ ช่วยให้เข้าใจและรับรู้อารมณ์ต่างๆของตนเอง สามารถยับยั้งและควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้นและศิลปะเสริมสร้างทักษะสังคมช่วยให้เรียนรู้ทักษะสังคมผ่านการทำกิจกรรมศิลปะร่วมกันเป็นกลุ่ม สอดคล้องกับ Carl Gustav Jung กล่าวว่าสัญลักษณ์ในแมนดาลาเปรียบเสมือนส่วนประกอบของสิ่งต่าง ๆ ที่เขาได้พยายามอธิบายในเรื่องของจิตใต้สำนึกซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมาแมนดาลายังก่อให้เกิดการผ่อนคลายความสงบมีสมาธิและยังสามารถเกิดการตระหนักรู้ในตนเองทั้งในมิติของการเข้าใจอารมณ์ของตนเองและรู้ในสัจธรรมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Singh et al. [9], Wong et al. [10], Potash et al. [11] ผลจากการระบายสีแมนดาลาสามารถเพิ่มผลลัพธ์เชิงบวกต่อการทำงานของสมองและทางอารมณ์การระบายสี แมนดาลาสามารถส่งเสริมการผ่อนคลายการมีสติ ความคิดสร้างสรรค์ ผ่อนคลายแสดงออกทางอารมณ์ มีสมาธิมากขึ้น ส่งผลให้ลดภาวะซึมเศร้าและความวิตกกังวล และควบคุมตนเองได้

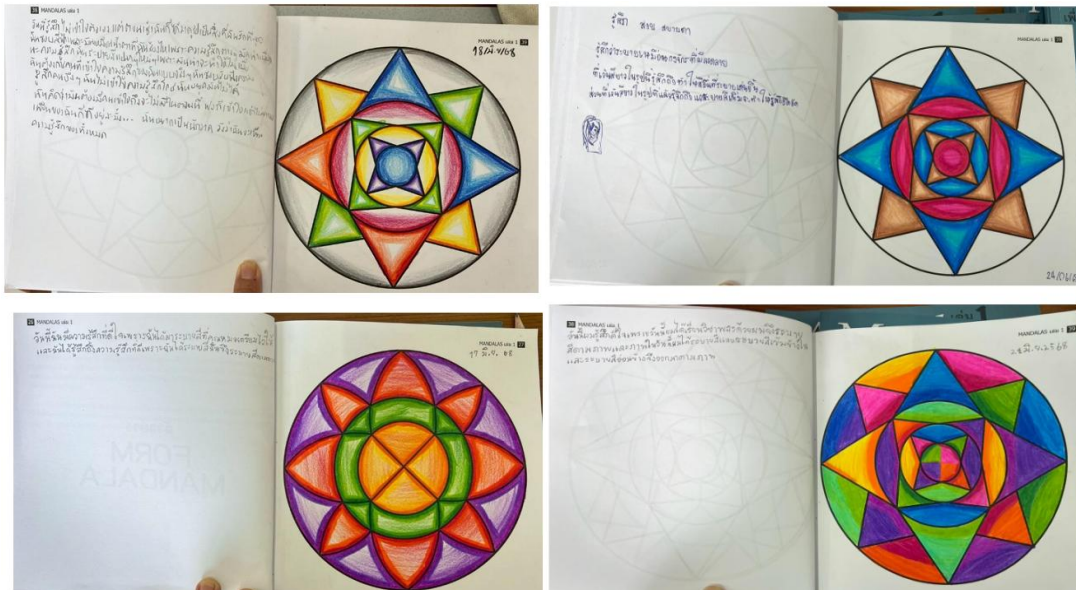
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านหลังจากการทดลอง พบว่า ด้านการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (Responsible Decision Making) เป็นอันดับที่ 1 สอดคล้องกับ CASEL [12] องค์กรส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ประเทศสหรัฐอเมริกา ความสามารถในการตัดสินใจอย่างชาญฉลาดประกอบไปด้วย การระบุปัญหา (Identifying problems) การวิเคราะห์สถานการณ์ (Analysing situations) การแก้ปัญหา (Solving problems) การประเมินตนเอง (Self-evaluation) การสะท้อนตนเอง (Self-reflection) ความรับผิดชอบทางจริยธรรม (Ethical responsibility)

รองลงมาอันดับ 2 ด้านการตระหนักรู้ตนเอง (Self-Awareness) มีคะแนนเฉลี่ย 3.64 อยู่ในเกณฑ์สูง อาจจะเป็นเพราะการเลือกสีและรูปภาพในการระบายสีแมนดาลาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนได้สำรวจอารมณ์และความรู้สึกภายในของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิลักษณ์ ชัยนิกข [13] หลังการทดลองใช้แมนดาลาผลวิจัยปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 13 คน มีการตระหนักรู้ในตนเองมากกว่าก่อนการทดลอง สะท้อนให้เห็นว่า แมนดาลาทำให้ได้ทบทวนตนเองนำไปสู่การตระหนักรู้ในตนเองในประเด็นการเห็นและยอมรับตนเอง รู้จักและเข้าใจผู้อื่น

อันดับ 3 ด้านการตระหนักรู้สังคม (Social-Awareness) มีคะแนนเฉลี่ย 3.59 อยู่ในเกณฑ์สูง การบำบัดที่ใช้ศิลปะเป็นสื่อกลางในการส่งเสริมความเข้าใจตนเองและผู้อื่น เช่นเดียวกับแนวคิดของ CASEL (2020) กล่าวว่าด้านการตระหนักรู้สังคมคือความสามารถในการเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่นจากภูมิหลังที่หลากหลายและเข้าใจบรรทัดฐานทางสังคมและจริยธรรมของพฤติกรรม ศิลปะจึงเป็นสื่อสำคัญที่ช่วยให้สัมพันธ์ภาพทางสังคมดำเนินไปอย่างสงบสุข

อันดับ 4การสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills) มีคะแนนเฉลี่ย 3.39 อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง การสร้างสัมพันธภาพมีความเกี่ยวข้องกันอย่างมาก เนื่องจากศิลปะบำบัดสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทวนันท์ ปุณฺณวาทนัตนะ [14] ทำการทดลองศิลปะบำบัดสำหรับเด็กและเยาวชนที่ถูกทารุณกรรมพบว่าโปรแกรมศิลปะบำบัดช่วยเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์เชื่อมสัมพันธภาพซึ่งกันและกัน เรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันผ่านงานศิลปะ

อันดับ 5 ด้านการจัดการตนเอง (Self-Management) น้อยที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย 3.29 อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง อาจจะเพราะการทำศิลปะบำบัด การระบายสีการเขียนบรรยาย ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจและจัดการกับอารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองได้ดีขึ้น สอดคล้องกับอนิวัฒน์ ทองสีดา [15] กล่าวว่าศิลปะแมนดาลา เป็นกิจกรรมศิลปะที่ฝึกสมาธิ ปรับสมดุลอารมณ์ ผ่านความงามด้วยรูปภาพในฐานวงกลม ทำให้นักเรียนได้ค้นหาและรู้จักตัวเองมากขึ้นส่งเสริมการจัดการอารมณ์ให้สงบนิ่งและควบคุมอารมณ์ได้ดี

ภาพที่ 2 ภาพตัวอย่างกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 แต่ละชั้น มีกิจกรรมและแผนการเรียนที่แตกต่างกันในการวิจัยครั้งต่อไป จึงเสนอผลการใช้กิจกรรมศิลปะบำบัดแมนดาลาต่อการเสริมสร้างทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 – 2570 ของ สพฐ. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน; 2566 [เข้าถึงเมื่อ 11 ตุลาคม 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.obec.go.th/archives/813787>.
- [2] สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.). Mental Health ปัญหาสำคัญที่ต้องเฝ้าระวัง. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: กองทุนข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม;. 2566 [เข้าถึงเมื่อ 8 ตุลาคม 2566]. เข้าถึงได้จาก:https://www.nesdc.go.th/download/Social/Social_Report/2567_article_q1_001.pdf
- [3] ร็อคเก็มีเดีย แลป. ผลสำรวจสุขภาพจิตเด็กไทย : เปรียบเทียบเรื่องเรียนมากที่สุดแต่ปัญหาครอบครัวทำให้ถึงขั้นอยากฆ่าตัวตายทำร้ายตัวเอง. [อินเทอร์เน็ต]. 2551[เข้าถึงเมื่อ 8 ตุลาคม 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://rocketmedialab.co/student-q4-2024/>
- [4] OECD. Social and Emotional Skills for Better Lives:THE OECD SURVEY ON SOCIAL AND EMOTIONAL SKILLS 2023 (OECD, Ed. 1 ed.). OECD,Paris, [Internet]. 2023 [cited 2024 October 11]. Available from: <https://doi.org/https://doi.org/10.1787/35ca7b7c-en>.
- [5] กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และธนาคารโลก. ทิศทางพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต เพื่ออนาคตที่เข้มแข็งและยั่งยืนของประเทศ. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา; 2566 [เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2566]. เข้าถึงได้จาก: https://www.eef.or.th/wp-content/uploads/2024/02/asat_th_260824.pdf
- [6] ศูนย์สุขภาพจิตที่ 5. รายงานประจำปี 2566 ศูนย์สุขภาพจิตที่ 5. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: ศูนย์สุขภาพจิตที่ 5; 2566 [เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://mh5.dmh.go.th/backoffice/myfile/20240219140148.pdf>

- [7] ปทุมมา บำเพ็ญทาน. แนวทางการพัฒนากิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ศิลปะเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งกันของนักเรียนระดับประถมศึกษา [ทุนอุดหนุนการวิจัย]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ; 2562.
- [8] ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. ศิลปะบำบัด ศาสตร์และศิลป์แห่งการบำบัด. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว; 2550.
- [9] Singh, C., C, S., & K, J. Efficacy of Mandala Coloring Intervention on Executive Functioning and Emotional & Motivational Self-Regulation Among Children With Symptoms of Attention Deficit Hyperactivity Disorder. *Cureus*, 2023;15:10., e46919.
- [10] Wong, W., Zhang, D., Hu, J., & U, C. Improving Emotional and Social Development in Preschool Children: Exploring the Effects of Mindfulness-Based Mandala Intervention in Social Work Practice in Macao. *Child & Family Social Work*. [Internet]. 2024 [cited 2024 October 11]. Available from: <https://doi.org/10.1111/cfs.13223> .
- [11] Potash, J. S., Chen, J. Y., & Tsang, J. P. Medical student mandala making for holistic well-being. *Med Humanit*, 2016; 42: 17-25.
- [12] CASEL. What is the CASEL SEL framework?. [Internet]. 2020 [cited 2024 October 11]. Available from: <https://casel.org/fundamentals-of-sel/what-is-the-casel-framework/#relationship> .
- [13] ศศิลักษณ์ ขยันกิจ. การใช้มันดาลาเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ในตนเองของนิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* 2559; 44: 176-187.
- [14] ฉันทวัฒน์ บุญญาธนรัตน์. ศิลปะบำบัดสำหรับเด็กและเยาวชนที่ถูกละเลย. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม* 2566; 7: 120-132.
- [15] อนิวัฒน์ ทองสีดา. พัฒนาการทางศิลปะ (Art Development Theory). [อินเทอร์เน็ต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา; 2566 [เข้าถึงเมื่อ 6 ตุลาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก: <https://bsru.net>.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

Factors Affecting the Understanding of the BCG Economy Model among
Business Administration Students at Rajamangala University of
Technology Rattanakosin, Wang Klai Kangwon Campus

สุภาวดี มะณีวงศ์ และพิมพ์ปวีณ์ พลมณี
Supawadi Maneewong and Pimpawee Phonmanee

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77110.
Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Wang Klai Kangwon Campus,
Prachuap Khiri Khan 77110

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: supawadi.man@rmutr.ac.th

Received: 24 September 2025, Revised: 29 November 2025, Accepted: 16 January 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อโมเดลเศรษฐกิจ BCG และ 3) เสนอแนวทางการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรคือกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล จำนวน 1,083 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 321 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.946 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ (Google Forms) และแบบสอบถามฉบับกระดาษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านการรับข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ด้านการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของสถาบัน ร่วมกันพยากรณ์ความเข้าใจโมเดลเศรษฐกิจ BCG ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 25.30 ($R^2 = 0.253$) โดยการรับข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลสูงสุด ($\beta = 0.38$) รองลงมาคือการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ($\beta = 0.29$) และการเข้าร่วมกิจกรรมของสถาบัน ($\beta = 0.18$) ตามลำดับ 2) นักศึกษามีความคิดเห็นต่อโมเดลเศรษฐกิจ BCG ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มิติเศรษฐกิจสีเขียวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.25$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ มิติเศรษฐกิจชีวภาพ ($\bar{X} = 4.15$) และมิติเศรษฐกิจหมุนเวียน ($\bar{X} = 4.11$) ตามลำดับ และ 3) แนวทางการส่งเสริมความเข้าใจควรเน้นการพัฒนาสื่อความรู้ดิจิทัลในรูปแบบวิดีโอสั้น (Short Video) ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ควบคู่กับการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ เช่น การประกวดแผนธุรกิจสีเขียว เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และการนำไปประยุกต์ใช้จริง

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผล, ความรู้ความเข้าใจ, โมเดลเศรษฐกิจ BCG

Abstract

The research objectives were to 1) examine the factors affecting business administration students' understanding of the BCG economic model, 2) investigate students' opinions toward the BCG economic model, and 3) propose guidelines for promoting students' understanding of the BCG economic model. This study employed a quantitative research design. The population consisted of 1,083 undergraduate business administration students at Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Wang Klai Kangwon Campus. The sample size was determined using Taro Yamane's formula, yielding 321 participants selected through convenience sampling. The research instrument was a questionnaire, which was validated for content validity with an Index of Content Validity (IOC) of 0.67 or higher and demonstrated a reliability coefficient of 0.946. Data were collected through online questionnaires (Google Forms) and paper-based surveys.

The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and multiple regression analysis.

The research results were as follows 1) Students' overall understanding of the BCG economic model was statistically significant at the 0.05 level, with the predictive factors accounting for 25.30% of the variance ($R^2 = 0.253$). Information received through social media had the strongest influence ($\beta = 0.38$), followed by self-study ($\beta = 0.29$) and participation in institutional activities ($\beta = 0.18$), respectively. 2) Students' overall opinions toward the BCG economic model were at a high level ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.58). Among the dimensions, the green economy dimension received the highest mean score ($\bar{x} = 4.25$), followed by the bioeconomy dimension ($\bar{x} = 4.15$) and the circular economy dimension ($\bar{x} = 4.11$), and 3) Guidelines for promoting students' understanding should emphasize the development of digital learning materials, particularly short educational videos disseminated via social media, along with practical activities such as green business plan competitions to enhance learning engagement and real-world application.

Keywords : Affecting Factors, Knowledge and Understanding, BCG Economic Model

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ประชาคมโลกกำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในรูปของความหลากหลายทางชีวภาพที่ลดลง การสะสมของขยะพลาสติก ในมหาสมุทร การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทวีความรุนแรงและส่งผลให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติบ่อยครั้งขึ้น ตลอดจนความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำอย่างกว้างขวาง วิกฤตการณ์เหล่านี้ได้ผลักดันให้ทั่วโลกต้องทบทวนกระบวนการพัฒนาแบบเดิมที่มุ่งเน้นเพียงการเติบโตทางเศรษฐกิจ และหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ทั้ง 17 เป้าหมายขององค์การสหประชาชาติ เป็นเสมือนเข็มทิศและกรอบการดำเนินงานร่วมกัน [1] เพื่อตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาในระดับโลกและแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างภายในประเทศ ประเทศไทยได้กำหนดโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) เป็นยุทธศาสตร์สำคัญและประกาศให้เป็นวาระแห่งชาติ (พ.ศ. 2564–2570) โมเดลนี้ไม่ได้เป็นเพียงนโยบายเศรษฐกิจ แต่เป็นกรอบคิดการพัฒนาประเทศที่อาศัยจุดแข็งด้านความหลากหลายทางชีวภาพและภาคการเกษตรมาต่อยอดด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ผ่านการบูรณาการ 3 แนวคิดหลัก ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) [2]

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ซับซ้อนเช่นนี้ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องอาศัย "ทุนมนุษย์" เป็นกลไกสำคัญที่สุด ภาคอุดมศึกษาจึงมีภารกิจโดยตรงในการสร้างบุคลากรที่มีความรู้และทัศนคติที่สอดคล้องกับแนวคิด BCG โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจซึ่งจะเป็น "สถาปนิกผู้สร้างเศรษฐกิจในอนาคต" การปลูกฝังแนวคิด BCG จึงไม่ใช่เพียงการให้ความรู้เชิงทฤษฎี แต่เป็นการเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 การคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) เพื่อให้มองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจกับผลกระทบต่อโลก และการแก้ปัญหาเชิงซับซ้อน (Complex Problem Solving) เพื่อออกแบบโมเดลธุรกิจที่ยั่งยืน [3] แม้ว่ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์จะบรรจุแนวคิด BCG ไว้ในแผนยุทธศาสตร์แล้ว แต่ในทางปฏิบัติพบว่าระดับความรู้ความเข้าใจของนักศึกษายังมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากพื้นฐานความรู้เดิม การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร หรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันในแต่ละสาขาวิชา ประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ชี้ชัดว่าความรู้ด้านเศรษฐกิจที่ยั่งยืนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความพร้อมในการประกอบธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม [4] การศึกษาเชิงลึกที่มุ่งวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจในบริบทของประเทศไทยยังมีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้สถาบันการศึกษาอาจขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ในการพัฒนาหลักสูตรการสอนให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการบ่มเพาะบัณฑิตให้เป็นนักบริหารธุรกิจรุ่นใหม่ที่มีความพร้อมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เติบโตอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร (Population) คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลรวมจำนวนทั้งสิ้น 1,083 คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล จำนวน 321 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane [11] ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) จากสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและหลากหลาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือวิจัยเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้องแม่นยำ และน่าเชื่อถือในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือหลักที่ต้องการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติและการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้มั่นใจว่าแบบสอบถามที่ใช้ สามารถวัดตัวแปรที่ต้องการศึกษาได้อย่างถูกต้อง (Validity) และให้ผลลัพธ์ที่มีความคงเส้นคงวา (Reliability) ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ออกแบบ แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง (Structured Questionnaire) ซึ่งถูกพัฒนาให้มีความชัดเจนและครอบคลุมตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy Model) ได้ออกแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ตอนที่ 3 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG และ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ

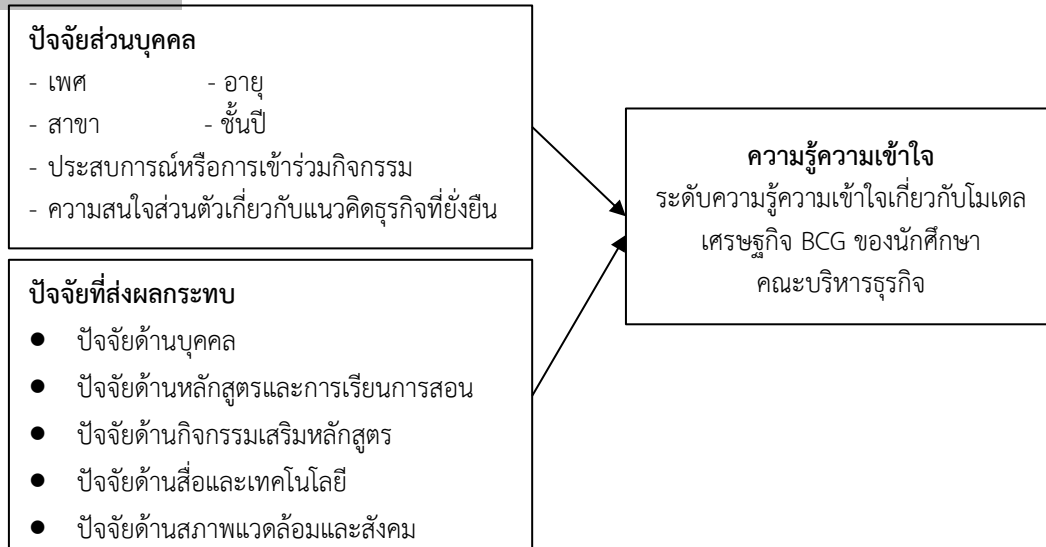
การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured Questionnaire) ซึ่งประกอบด้วยคำถามที่กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยออกแบบให้สามารถวัดความคิดเห็นของผู้ตอบผ่านมาตรวัดแบบ Likert Scale และคำถามแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG เพื่อให้การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยมีความน่าเชื่อถือและสามารถผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยได้ จำเป็นต้องมีรายละเอียดที่ครบถ้วนเกี่ยวกับการตรวจสอบความตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยสามารถแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และค่าความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และการกำหนดวิธีวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับแต่ละส่วนของแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยและรับสมัครอาสาสมัคร ใช้วิธีการประกาศผ่าน Line กลุ่มนักศึกษา, Facebook Page ของคณะ, บอร์ดประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัย แจกข้อมูลโครงการวิจัยและขอความยินยอมจากอาสาสมัคร แจกจ่ายแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) ทำการส่งลิงก์ให้ผู้เข้าร่วมวิจัย และแบบสอบถามฉบับพิมพ์ แจกจ่ายที่คณะบริหารธุรกิจพร้อมจัดตั้งกล่องรับเอกสาร ในส่วนการควบคุมคุณภาพการเก็บข้อมูล ทำสุ่มตรวจสอบแบบสอบถาม เพื่อตัดข้อมูลที่อาจมีปัญหา (เช่น การตอบแบบสุ่ม) ขยายระยะเวลาเก็บข้อมูลหากจำนวนผู้เข้าร่วมยังไม่ครบตามเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยนี้การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ทั้งสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน โดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา (1)สถิติเชิงพรรณนาใช้เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา (เช่น เพศ อายุ และชั้นปี) ด้วย ค่าความถี่และร้อยละ รวมถึงอธิบายระดับความเข้าใจเกี่ยวกับ BCG ด้วย ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมานใช้เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ t-test สำหรับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม และใช้ ANOVA สำหรับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม และ(2)จะใช้ Chi-Square Test เพื่อวิเคราะห์

ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับ BCG กับข้อมูลประชากรศาสตร์ของนักศึกษา และใช้ Pearson's Correlation เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมกับระดับความเข้าใจ BCG

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล ผู้วิจัยวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจ ใน 2 มิติ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยที่ส่งผลจากตัวแปรพยากรณ์

1.1 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	73	22.7
หญิง	248	77.3
2. อายุ		
18 – 19 ปี	161	50.2
20 – 22 ปี	154	48.0
มากกว่า 22 ปี	6	1.8
3. ระดับชั้นปี		
ชั้นปีที่ 1	114	35.5
ชั้นปีที่ 2	163	50.8
ชั้นปีที่ 3	29	9.0
ชั้นปีที่ 4	15	4.7
4. สาขาวิชา		
การบัญชี	163	50.8
นวัตกรรมการจัดการ	87	27.1
ภาษาอังกฤษธุรกิจ	60	18.7
เทคโนโลยีสารสนเทศทางธุรกิจดิจิทัล	11	3.4
รวม	321	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่าจากการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาจำนวน 321 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 248 คน (ร้อยละ 77.3) โดยมีช่วงอายุระหว่าง 18–19 ปี มากที่สุดจำนวน 161 คน (ร้อยละ 50.2) รองลงมาคืออายุ 20–22 ปี จำนวน 154 คน (ร้อยละ 48.0) เมื่อพิจารณา พบว่ากลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งหนึ่งศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2 จำนวน 163 คน (ร้อยละ 50.8) และสังกัดสาขาวิชาการบัญชีในสัดส่วนที่สูงที่สุดจำนวน 163 คน (ร้อยละ 50.8) สำหรับสาขาวิชาอื่น ๆ ประกอบด้วย สาขานวัตกรรมการจัดการ (ร้อยละ 27.1) สาขาภาษาอังกฤษธุรกิจ (ร้อยละ 18.7) และสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศทางธุรกิจดิจิทัล (ร้อยละ 3.4) ตามลำดับ ลักษณะข้อมูลพื้นฐานดังกล่าวสะท้อนถึงความครอบคลุมของกลุ่มเป้าหมายในคณะบริหารธุรกิจ ซึ่งมีความหลากหลายทางสาขาวิชาและช่วงอายุ ข้อมูลเชิงประชากรเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผู้วิจัยวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรพยากรณ์ที่มีต่อความเข้าใจโมเดลเศรษฐกิจ BCG ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจโมเดลเศรษฐกิจ BCG

ตัวแปร	b	Beta (β)	t	p
การรับข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์	0.35	0.38	5.21	.000*
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	0.28	0.29	4.15	.002*
การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความรู้ของสถาบัน สถิติภาพรวมโมเดล	0.15	0.18	2.98	.041*

$R = 0.503, R^2 = 0.253, F = 12.45, p < .05$

หมายเหตุ: * แสดงนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** แสดงนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การรับข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการเข้าร่วมกิจกรรมของสถาบัน สามารถร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของระดับความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ 0.253 หมายความว่ากลุ่มตัวแปรพยากรณ์เหล่านี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความเข้าใจได้ร้อยละ 25.30 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักรายด้าน (Beta) พบว่าการรับข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลต่อความเข้าใจสูงที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.38, p < .001$) รองลงมา คือ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ($\beta = 0.29, p < .01$) และการเข้าร่วมกิจกรรมของสถาบัน ($\beta = 0.18, p < .05$) ตามลำดับ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความเข้าใจและความคิดเห็นต่อโมเดลเศรษฐกิจ BCG

ตัวแปร	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. มิติเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy)	4.25	0.52	มากที่สุด
2. มิติเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy)	4.15	0.61	มาก
3. มิติเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)	4.11	0.63	มาก
ภาพรวม	4.17	0.58	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล มีระดับความเข้าใจและความคิดเห็นต่อโมเดลเศรษฐกิจ BCG ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17, S.D. = 0.58$) เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่า มิติเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.25$) รองลงมาคือ มิติเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) ($\bar{x} = 4.15$) และ มิติเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ($\bar{x} = 4.11$) ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความตระหนักและรับรู้ถึงความสำคัญของการดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นอันดับต้น

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล จากการประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณร่วมกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ดังนี้

ตารางที่ 4 แนวทางการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG จำแนกตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์การส่งเสริม	แนวทางปฏิบัติเชิงรุก (Action Plan)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	บูรณาการเนื้อหา BCG ในรายวิชาหลัก เช่น จริยธรรมธุรกิจและการจัดการกลยุทธ์ โดยเน้นการสอนแบบ Case-based Learning	นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การแก้ไขปัญหาธุรกิจจริงได้อย่างเป็นรูปธรรม
2. ด้านสื่อและการประชาสัมพันธ์	พัฒนาสื่อความรู้ดิจิทัลในรูปแบบ Infographic และ Short Video ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของคณะและมหาวิทยาลัย	เพิ่มอัตราการเข้าถึงข้อมูล (Reach) และการจดจำเนื้อหาให้สอดคล้องกับพฤติกรรมคนรุ่นใหม่
3. ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร	จัดโครงการประกวดแผนธุรกิจสีเขียว (BCG Startup) และการเข้าศึกษาดูงานในสถานประกอบการต้นแบบ	สร้างทัศนคติเชิงบวกและแรงบันดาลใจในการประกอบอาชีพที่รับผิดชอบต่อสังคม

จากตารางที่ 4 พบว่า การตอบสนองต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดเนื่องจากผลการวิจัยในตารางที่ 2 ระบุว่า สื่อสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลต่อความเข้าใจสูงสุด ($\beta = 0.38$) จึงให้น้ำหนักกับการพัฒนาสื่อดิจิทัลเชิงรุก เช่น การผลิตวิดีโอสั้น (Short-form Video) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ตรงกับพฤติกรรมและส่งผลต่อการรับรู้ของนักศึกษามากที่สุด ในส่วนการแก้ปัญหาเชิงพื้นที่และสาขาวิชา ในเมื่อกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาสาขาการบัญชี (50.8%) แนวทางปฏิบัติจึงเน้นการบูรณาการในหลักสูตร โดยเฉพาะการใช้กรณีศึกษา (Case Study) เกี่ยวกับธุรกิจสีเขียวที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีและการบริหารจัดการ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของวิทยาเขตวังไกลกังวล และการยกระดับมิติที่ยั่งยืนจุดอ่อน ผลวิจัยชี้ว่ามิติเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น แนวทางส่งเสริมในตารางที่ 3 จึงกำหนดให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เรื่องการจัดการทรัพยากรหมุนเวียน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในมิตินี้ให้ทัดเทียมกับด้านอื่น

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล สามารถสรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจมีความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$) โดยมีปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความเข้าใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การรับข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความรู้ของสถาบัน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของระดับความเข้าใจได้ร้อยละ 25.30 ($R^2 = 0.253$) นอกจากนี้ การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ระดับชั้นปีและสาขาวิชาที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับความเข้าใจอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ปัจจัยด้านเพศไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

2. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล ผลการสำรวจความคิดเห็นพบว่า นักศึกษามีทัศนคติเชิงบวกต่อโมเดลเศรษฐกิจ BCG ในระดับสูง โดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของโมเดลดังกล่าวในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าแนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว เป็นองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในอนาคต และต้องการให้มีการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมในภาคปฏิบัติ

3. แนวทางการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล จากการศึกษาพบว่าแนวทางที่เหมาะสมในการยกระดับองค์ความรู้ประกอบด้วย 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) ด้านนโยบายมหาวิทยาลัยควรบูรณาการแนวคิด BCG เข้ากับยุทธศาสตร์การพัฒนายุทธศาสตร์ 2) ด้านหลักสูตรควรจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านกรณีศึกษาและการฝึกปฏิบัติจริงในวิชาหลักของคณะบริหารธุรกิจ และ 3) ด้านการสื่อสารควรพัฒนาสื่อดิจิทัลในรูปแบบวิดีโอสั้นหรืออินโฟกราฟิกผ่านแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของนักศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ พบว่านักศึกษาบริหารธุรกิจมีความรู้ความเข้าใจในระดับสูง ($\bar{X} = 4.17, SD = 0.71$) สอดคล้องกับแนวโน้มปัจจุบันที่สถาบันการศึกษาให้ความสำคัญกับการบูรณาการแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ากับหลักสูตร ซึ่งสนับสนุนข้อค้นพบของ พรพรรณ ตันอำนวย [6] ที่เสนอว่าการพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นสมรรถนะด้าน BCG ช่วยให้นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้จริง ส่วนประเด็นที่ขึ้นปีการศึกษาสูงกว่ามีความเข้าใจมากกว่านั้น สอดคล้องกับ ธนวัฒน์ จันทะนี และคณะ [13] ที่ชี้ว่าประสบการณ์และการเรียนรู้ที่สะสมในชั้นปีที่สูงขึ้นทำให้นักศึกษามีความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการตามแนวทาง BCG มากกว่า ผลการวิเคราะห์ที่ชี้ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมและการศึกษาด้วยตนเองเป็นปัจจัยสำคัญ ยังสนับสนุนโดยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่เน้นว่าการเรียนรู้เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์และการสังเกตจากสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ พบว่า นักศึกษามีทัศนคติเชิงบวกในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 4.10–4.30) สะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ถึงประโยชน์และความสำคัญของโมเดล BCG ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญ์ณัฐ ศรีมณี และคณะ [1] ที่พบว่าการรับรู้ประโยชน์ของนโยบาย BCG เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสนับสนุนเศรษฐกิจ BCG ของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีเจตคติตามที่ระบุว่า การรับรู้ถึงผลลัพธ์ที่ดีของพฤติกรรมจะนำไปสู่เจตคติที่ดีและความตั้งใจที่จะปฏิบัติตาม

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ พบว่าข้อเสนอของนักศึกษาที่ต้องการการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ เช่น โครงการหรือการอบรมเชิงปฏิบัติการนั้น เป็นแนวทางที่ได้รับการยืนยันว่ามีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับข้อเสนอของ ศศิวิมล สุขบท และคณะ [9] ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก้าวสู่ตลาดแรงงานในระบบเศรษฐกิจ BCG ส่วนการใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแพร่ความรู้ ก็สอดคล้องกับงานของ ปภาวรินทร์ ยงค์ตระกูล และคณะ [14] ที่พบว่าสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการสร้างความตระหนักและพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในกลุ่มคนรุ่นใหม่ นอกจากนี้เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะการใช้สื่อออนไลน์และแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและเอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง [7] ขณะเดียวกันแนวคิดระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) ได้ถูกนำมาใช้เป็นกรอบในการออกแบบการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจที่ยั่งยืน โดยเน้นการบูรณาการระหว่างหลักสูตร กิจกรรมเสริม และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเชิงลึกและการประยุกต์ใช้ในบริบทจริง [8]

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ด้านนโยบาย สถาบันอุดมศึกษาควรบรรจุโมเดลเศรษฐกิจ BCG เข้าในยุทธศาสตร์การพัฒนাবัณฑิตต่ออย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านความยั่งยืนให้นักศึกษามีความพร้อมสู่ตลาดแรงงานยุคเศรษฐกิจใหม่

1.2 ด้านการเรียนการสอนควรบูรณาการเนื้อหา BCG ในรายวิชาหลักผ่านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) อาทิ การศึกษกรณีศึกษาและการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ในบริบททางธุรกิจ

1.3 ด้านการสื่อสาร ควรเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ทันสมัย (อาทิ TikTok, Facebook) ในรูปแบบสื่อวิดีโอสั้นหรืออินโฟกราฟิก เพื่อยกระดับการรับรู้และสร้างทัศนคติเชิงบวกให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาเชิงลึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ BCG กับพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการหรือการตัดสินใจเลือกบริโภคลินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา

2.2. ควรมีการวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluation Research) เพื่อติดตามผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรและกิจกรรมที่บูรณาการแนวคิด BCG ต่อการพัฒนาทักษะการทำงานในระยะยาวของบัณฑิต

2.3. ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังสถาบันอุดมศึกษาอื่นหรือเปรียบเทียบระหว่างคณะ เพื่อให้ได้ภาพรวมของระดับการรับรู้และการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาในระดับประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่ได้ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ โดยได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ตามสัญญาเลขที่ C63/2568 นอกจากนี้งานวิจัยฉบับนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ COA No. 027/2025 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัย คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นแนวทางในการส่งเสริมการสร้างสรรคงานวิจัยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] United Nations. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development [Internet]. New York: UN; 2015 [cited 2025 Sep 24]. Available from: <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- [2] สำนักงานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. แผนยุทธศาสตร์โมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570. กรุงเทพฯ: สอวช.; 2564.
- [3] Brouwer H, Woodhill J, Hemmati M, Verhoosel K, van Vugt S. The MSP guide: How to design and facilitate multi-stakeholder partnerships. Wageningen: Wageningen University & Research; 2023.
- [4] Ph K, Anaman K, Chaichiwaro P. Individual factors affecting sustainable economic understanding among students. J Behav Sci Educ Psychol 2023; 11: 45-59.
- [5] บัณฑิต เศรษฐดีโรตม์. โมเดลเศรษฐกิจ BCG: ยุทธศาสตร์สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI); 2565.
- [6] พรพรรณ ตันอำนวนย. การพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาในยุคเศรษฐกิจ BCG. วารสารการอาชีวศึกษา 2566;29:101-15.
- [7] Zhang Y, Wang J. Digital technologies and sustainability education: A systematic review. Int J Educ Technol High Educ 2023; 20: 67-82.
- [8] Wiek A, Weber O. Learning ecosystems for sustainable economy education. Sustainability 2024; 16: 1123.
- [9] ศศิวิมล สุขบท, และคณะ. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเข้าใจโมเดลเศรษฐกิจ BCG. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2566; 40: 55-72.
- [10] กัญญ์ณฉวี ศรีมันต์, และคณะ. การปรับใช้โมเดลเศรษฐกิจ BCG ในธุรกิจของผู้ประกอบการรุ่นใหม่. วารสารบริหารธุรกิจ 2566; 38: 88-105.
- [11] Yamane T. Statistics: An Introductory Analysis. 2nd ed. New York: Harper and Row; 1967.
- [12] Cronbach LJ. Coefficient alpha and the internal structure of tests. Psychometrika 1951; 16: 297-334.
- [13] ธนวัฒน์ จันทะณี, และคณะ. ประสพการณ์การเรียนรู้และการเตรียมความพร้อมผู้ประกอบการ BCG. วารสารการจัดการธุรกิจ 2565; 12: 25-40.
- [14] ปภาวรินทร์ ยงค์ตระกูล, ศิริวรรณ รัตนาการ, และธัญพร สุขสวัสดิ์. อิทธิพลของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคเจนเนอเรชันวาย (Gen Y) ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม นิต้า 2565; 9: 1-22.

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรื่องร้องเรียน
ของประชาชน: กรณีศึกษาสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

Guidelines for Improving the Efficiency of Public Complaint Management:
A Case Study of Nong Khaem District Office, Bangkok

พรวดี กสิกุล* และ ณัชพล นิลนพคุณ
Pornwadee Kasikoon* and Nachphol Nilnopkoo

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ จังหวัดกรุงเทพฯ 10160
Master of Public Administration Program, Southeast Asia University, Bangkok 10160

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: aksorn.ni@gmail.com

Received: 16 December 2025, Revised: 11 January 2026, Accepted: 23 January 2026

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดของการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของประชาชนของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของประชาชนของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยใช้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 13 คน ได้แก่ ผู้บริหารเขตทั้งหมด 8 คน ผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด 5 คน ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดของการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของประชาชนของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัญหาด้านบุคลากร ความล่าช้าและงบประมาณ ด้านวัสดุและครุภัณฑ์ ด้านความเข้าใจในอำนาจหน้าที่และขอบเขตของกฎหมาย แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของประชาชนของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร 1) ต้องมีรายละเอียดของการร้องเรียนให้มีความชัดเจนมากที่สุด 2) ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนฝ่ายใดที่มีอำนาจหน้าที่ในการแก้ไขปัญหา 3) ตรวจสอบการร้องเรียนเป็นเรื่องจริงหรือเท็จ 4) ตรวจสอบว่าสำนักงานเขตมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการแก้ไขปัญหาในเรื่องนั้นหรือไม่ 5) ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่น ต้องมีการประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเร็ว และการสำรวจพื้นที่เชิงรุกสำรวจวางแผนการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ รวมถึงการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานพื้นที่ใกล้เคียง ในการวางแผนการปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไขให้ปัญหาเรื่องร้องเรียนลดลงและประชาชนเกิดความพึงพอใจสูงสุด

คำสำคัญ : การร้องเรียน, ปัญหาการร้องเรียน, สำนักงานเขตหนองแขม

Abstract

The purpose of this study is 1) to investigate the problems, obstacles, and limitations in resolving public complaints at the Nong Khaem District Office, Bangkok; and 2) to study approaches to improve the efficiency of resolving public complaints at the Nong informants, including 8 district administrators and 5 staff members. The study found that the problems, obstacles, and limitations in addressing public complaints at the Nong Khaem District Office, Bangkok, include issues related to personnel, delays and budget, materials and equipment, as well as understanding of authority, responsibilities, and the scope of the law. Guidelines to improve the efficiency of resolving public complaints by the Nong Khaem District Office, Bangkok: 1) The details of complaints must be made as clear as possible. 2) Verify which department or office has the authority to resolve the issue. 3) Check whether the complaint is true or false. 4) Determine whether the district office has the authority to manage and resolve the issue. 5) If the matter involves other agencies, coordinate with the relevant agencies promptly. Additionally, conduct proactive area surveys, plan operations consistently, and disseminate useful information. There should also be meetings with relevant agencies and neighboring area offices to plan operations, in order to reduce complaints and achieve maximum public satisfaction.

Keywords : Complaint, Complaint problem, Nong Khaem District Office

บทนำ

การปฏิบัติงานของทางราชการในประเทศไทยขณะนี้ ตัวของภาครัฐนั้นได้เน้นการบริหารงานและการให้บริการประชาชน ที่ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพการทำงาน ด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เน้นตอบสนองความต้องการของประชาชน ให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด กรุงเทพมหานครนี้เป็นเมืองแห่งเศรษฐกิจหลักของประเทศ อีกทั้งเป็นเมืองหลวงที่ขึ้นชื่อว่ามีประชากรอาศัยอยู่มากที่สุดของประเทศไทย ยังคงเป็นศูนย์กลางด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการคมนาคมขนส่ง ด้านการเงิน ด้านการธนาคาร ด้านการพาณิชย์ ด้านการสื่อสาร และด้านความเจริญของประเทศ ด้วยเหตุนี้กรุงเทพมหานครควรมีการปรับปรุง กระบวนการทำงานให้มีความรวดเร็วและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ให้เหมาะสม ทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจในการให้บริการอย่างสูงสุดและทันต่อสถานการณ์ การจัดการข้อร้องเรียนของประชาชน ในแต่ละพื้นที่นั้นจึงกลายเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพของบุคลากรภายในองค์กรอีกทางหนึ่ง

หน่วยงานของกรุงเทพมหานครได้รับนโยบายของท่านผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนปัจจุบัน นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ยุทธศาสตร์การพัฒนารุงเทพ 9 ด้าน 9 ตี พ.ศ. 2566-2570 รวม 215 นโยบายซึ่งประเด็นในการพัฒนาสรุปดังนี้ ปลอดภัยดี สุขภาพดี สร้างสรรค์ดี สิ่งแวดล้อมดี บริหารจัดการดี เรียนดี โครงสร้างดี เศรษฐกิจดี เดินทางดี รายละเอียด 1. ปลอดภัยดี สร้างแผนพัฒนา และแก้ไขจุดเสี่ยงที่อาจจะเกิดอาชญากรรม ยกกระตักกล้องวงจรปิดให้มีคุณภาพ และอื่นๆ 2. สุขภาพดี สนับสนุนการยกระดับ การรักษาพยาบาลการบริการสาธารณสุขเชื่อมต่อไปยังชีวิตของคนที่ไร้รอยต่อแก่สถานบริการสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร ส่งเสริม การจัดกิจกรรมสุขภาพชุมชน พัฒนานวัตกรรมในการรักษาพยาบาลและอื่นๆ 3. สร้างสรรค์ดี กรุงเทพมหานครจัดให้มีพื้นที่ สาธารณะลานกิจกรรมเอนกประสงค์สำหรับประชาชนทั้งกรุงเทพฯ พื้นที่แห่งเสียงดนตรีและศิลปะการแสดงโชว์ เปิดพื้นที่การเรียนรู้ การต่าง ๆ สำหรับนักเรียนและชุมชน และอื่น ๆ 4. สิ่งแวดล้อมดี พัฒนาเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้แก่ประชาชนปลูกต้นไม้ล้านต้น ป้องกันและแก้ไขปัญหาลดค่าฝุ่น PM2.5 พัฒนาศูนย์บริการสาธารณสุข BKK FOOD BANK และอื่นๆ 5. บริหารจัดการดี การมีกิจกรรมผู้ว่าสัญจรประจำเขต พัฒนาการให้บริการด้านการขออนุญาตต่างๆ ประชาชนสามารถตรวจสอบและติดตามผลได้ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน เปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง แจ้งปัญหาการร้องเรียนต่างๆ ผ่านทางแพลตฟอร์มแจ้งปัญหา เมือง Traffy Fondue และอื่นๆ 6. เรียนดี มีการจัดส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กเล็กก่อนเรียน ยกกระตักคุณภาพอาหารกลางวัน เพิ่มค่าอาหารกลางวัน ชุดสำหรับนักเรียนฟรี การเล่าเรียนฟรี พัฒนาการเรียนการสอนภายในโรงเรียน เพิ่มปริมาณครู ปรับหลักสูตร การเรียนการสอน หอสมุดออนไลน์อ่าน E-book และอื่นๆ 7. โครงสร้างดี วางแบบแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมืองใหม่ ลดพื้นที่การแออัดในเขตเมือง ลดจุดเสี่ยงน้ำท่วม ส่งเสริมการพัฒนาที่อยู่อาศัย พัฒนาคลองน้ำใส และอื่นๆ 8. เศรษฐกิจดี ส่งเสริม การกระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มโอกาสให้กับแรงงาน ยกกระตักหาแร่แฝงลอยให้มีพื้นที่ค้าขายที่มั่นคงสามารถประกอบอาชีพได้ สนับสนุน การจัดตลาดนัดชุมชน ตลาดนัดเขต ส่งเสริมการจ้างคนพิการในหน่วยงานราชการของกรุงเทพมหานครและอื่น ๆ 9. เดินทางดี การให้ความสำคัญกับการปรับปรุงฟุตบอลทางเดินทางของประชาชนให้ได้มาตรฐานของทางกรุงเทพมหานคร การพัฒนาระบบ การขนส่งเดินทางสาธารณะให้มีราคาถูกลง เพิ่มทางเลือกในการเดินทางให้แก่ประชาชน การลดปัญหาการจราจร และอื่น ๆ ทั้งนี้ จากการร่วมมือของทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐและการร่วมมือของภาคประชาชน ปักธงกรุงเทพมหานครเป็นเมืองแห่งโอกาส มีประสิทธิภาพ นำอยู่อาศัย และมีความหวัง เดินหน้าแก้ปัญหาระดับเส้นเลือดฝอย นโยบายผู้ว่า 215 ข้อ [1]

สำนักงานเขตหนองแขม เป็นหนึ่งในหน่วยงานราชการของกรุงเทพมหานครมีภารกิจและบทบาทสำคัญในการให้บริการ ประชาชนที่อาศัยอยู่เขตพื้นที่กรุงเทพมหานครตะวันตก กลุ่มเขตกรุงธนใต้ มีประชากรพักอาศัยอยู่ทั้งหมดประมาณ 150,500 คน มีเนื้อที่ทั้งหมด 35.825 ตารางกิโลเมตร มีบทบาทหน้าที่บำรุงดูแลทางบก ทางน้ำ ทางระบายน้ำ การควบคุมดูแลตลาด ดูแล ทำเทียบเรือ ทำข้าม และที่จอดรถ ดูแลสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ควบคุมการก่อสร้าง ดูแลด้านการสังคมสงเคราะห์ ด้านพัฒนา คุณภาพชีวิตประชาชน ด้านการรักษาความสะอาด ด้านสาธารณสุข และอนามัยครอบครัว ควบคุมดูแลสุสาน ฌาปนสถาน ดูแลควบคุมการเลี้ยงสัตว์ ดูแลควบคุมการฆ่าสัตว์ ด้านรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ด้านอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสุขสถานอื่นๆ การดูแลด้านผังเมือง ด้านวิศวกรรมจราจร ดูแลพื้นที่สาธารณะ ด้านควบคุมอาคาร ด้านป้องกัน บรรเทาสาธารณภัย ด้านจัดการสิ่งแวดล้อมมลพิษต่างๆ ด้านการจัดเก็บรายได้ของกรุงเทพมหานคร ดูแลให้เป็นไปตามข้อบัญญัติของ กรุงเทพมหานครและกฎหมายในส่วนของอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ลักษณะพื้นที่ของเขตหนองแขมส่วนใหญ่เป็นชุมชน กึ่งเมืองและชนบท ประชาชนยังคงทำการเกษตรกรรม อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่ติดอยู่กับจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดนครปฐม ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่จำนวนมาก ส่งผลทำให้เรื่องร้องเรียนของประชาชนที่ร้องเรียนเข้ามามีความหลากหลาย จากด้านพื้นที่ โครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม มลพิษทางอากาศ ความสะอาด ไฟฟ้า การจราจร ทางเท้า ความปลอดภัย น้ำท่วม ขยะ การประกอบกิจการที่หลากหลาย การบุกรุกพื้นที่สาธารณะ หากการที่สำนักงานเขตหนองแขมสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของ ประชาชนที่ร้องเข้ามาเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะไม่เพียงเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเท่านั้น แต่จะเป็นการสะท้อน สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนอีกด้วยว่าได้รับการแก้ไขปัญหาบรรเทาความเดือดร้อนจากปัญหาต่าง ๆ ช่วยเสริมภาพลักษณ์ที่ดี

ให้แก่หน่วยงานราชการ โดยปีงบประมาณที่ผ่านมาในปีงบประมาณ 2567 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2566 จนถึงวันที่ 25 กันยายน 2567 มีเรื่องร้องเรียนเข้ามาสำนักงานเขตหนองแขมทั้งหมด 4,652 เรื่อง [1]

ทางสำนักงานเขตหนองแขมได้มีช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน 3 ช่องทางหลัก ดังนี้ 1) ยื่นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ด้วยตนเอง ที่ฝ่ายปกครองสำนักงานเขตหนองแขมมีจำนวนทั้งหมด 131 เรื่อง 2) เพจเฟซบุ๊กสำนักงานเขตหนองแขมจำนวนทั้งหมด 167 เรื่อง 3) แจ้งเรื่องร้องเรียนผ่านแพลตฟอร์ม Traffy Fondue จำนวน 4,354 เรื่อง

ตารางที่ 1 เรื่องร้องเรียนทั้งหมดของสำนักงานเขตหนองแขม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

ลำดับที่	ประเภทเรื่องร้องทุกข์ที่มากที่สุด	จำนวนเรื่องที่ดำเนินการเสร็จสิ้น
1	เรื่องร้องทุกข์อื่นๆ	1,725
2	ความสะอาด	1,029
3	ไฟฟ้า	747
4	ทางเท้า	657
5	ฝุ่นควัน	494
รวมทั้งสิ้น		4,652

จากตารางแสดงเรื่องร้องเรียนของประชาชนที่ถูกร้องเข้ามาทุกช่องทางมากที่สุด 5 ลำดับได้แก่ 1) เรื่องร้องทุกข์อื่น ๆ 1,725 เรื่อง 2) เรื่องความสะอาด 1,029 เรื่อง 3) ไฟฟ้า 747 เรื่อง 4) ทางเท้า 657 เรื่อง 5) ฝุ่นควันมลพิษ 494 รวม จำนวนเรื่องทั้งสิ้น 4,652 เรื่อง

เมื่อสังเกตดูจากจำนวนเรื่องร้องเรียนของประชาชนที่ร้องเรียนเข้ามานั้นแต่ละปีมียอดค่อนข้างสูง ส่งผลทำให้ประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของผู้ปฏิบัติงานที่ปฏิบัติงานนั้นอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน สังเกตจากการที่ประชาชนยังมีการส่งเรื่องเรียนในเรื่องเดิมเข้ามาซ้ำ มีความไม่พอใจต่อการให้บริการสำหรับบางกรณี โดยเฉพาะเมื่อมีความล่าช้าในการแก้ไขปัญหา หรือการขาดความชัดเจนในแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน อาจสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านต่าง ๆ ของการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ประสิทธิภาพของบุคลากรต่อการแก้ไขปัญหา ด้านการให้บริการ ด้านความสามารถ ด้านภาระงาน ด้านปริมาณงาน ด้านจำนวนของบุคลากร ด้านการประสานงาน จนด้านงบประมาณในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน

ดังนั้น การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการร้องเรียนของประชาชนของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในการวิเคราะห์และหาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน นำไปสู่การเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน และยกระดับคุณภาพการให้บริการของภาครัฐให้มีความยั่งยืน สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดของการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของประชาชนของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของประชาชนของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการร้องเรียนของประชาชนของสำนักงาน เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร แบบแผนการวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาสำรวจ (Descriptive research) ที่เน้นการสำรวจเพื่อให้รับฟังความคิดเห็นและทัศนคติจากบุคคลที่มีการปฏิบัติหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของประชาชน ศึกษาข้อเท็จจริงในประเด็นปัญหา อุปสรรค ที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนประชาชนของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการบริหาร พัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น [3]

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการใช้วิธีการสัมภาษณ์ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาข้อร้องเรียน โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม จำนวน 13 คนดังนี้

- 1) ข้าราชการระดับผู้บริหาร ของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 คน ได้แก่
ผู้อำนวยการเขตหนองแขมจำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตหนองแขมจำนวน 2 คน หัวหน้าฝ่ายปกครองจำนวน 1 คน
หัวหน้าฝ่ายสิ่งแวดล้อมจำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายโยธาจำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายรักษาความสะอาดจำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายเทศกิจ
จำนวน 1 คน
- 2) ข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน ของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน ได้แก่ผู้ปฏิบัติงานฝ่ายปกครอง
จำนวน 1 คน ผู้ปฏิบัติงานฝ่ายสิ่งแวดล้อมจำนวน 1 คน ผู้ปฏิบัติงานฝ่ายโยธาจำนวน 1 คน ผู้ปฏิบัติงานฝ่ายรักษาความสะอาด
จำนวน 1 คน ผู้ปฏิบัติงานฝ่ายเทศกิจจำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

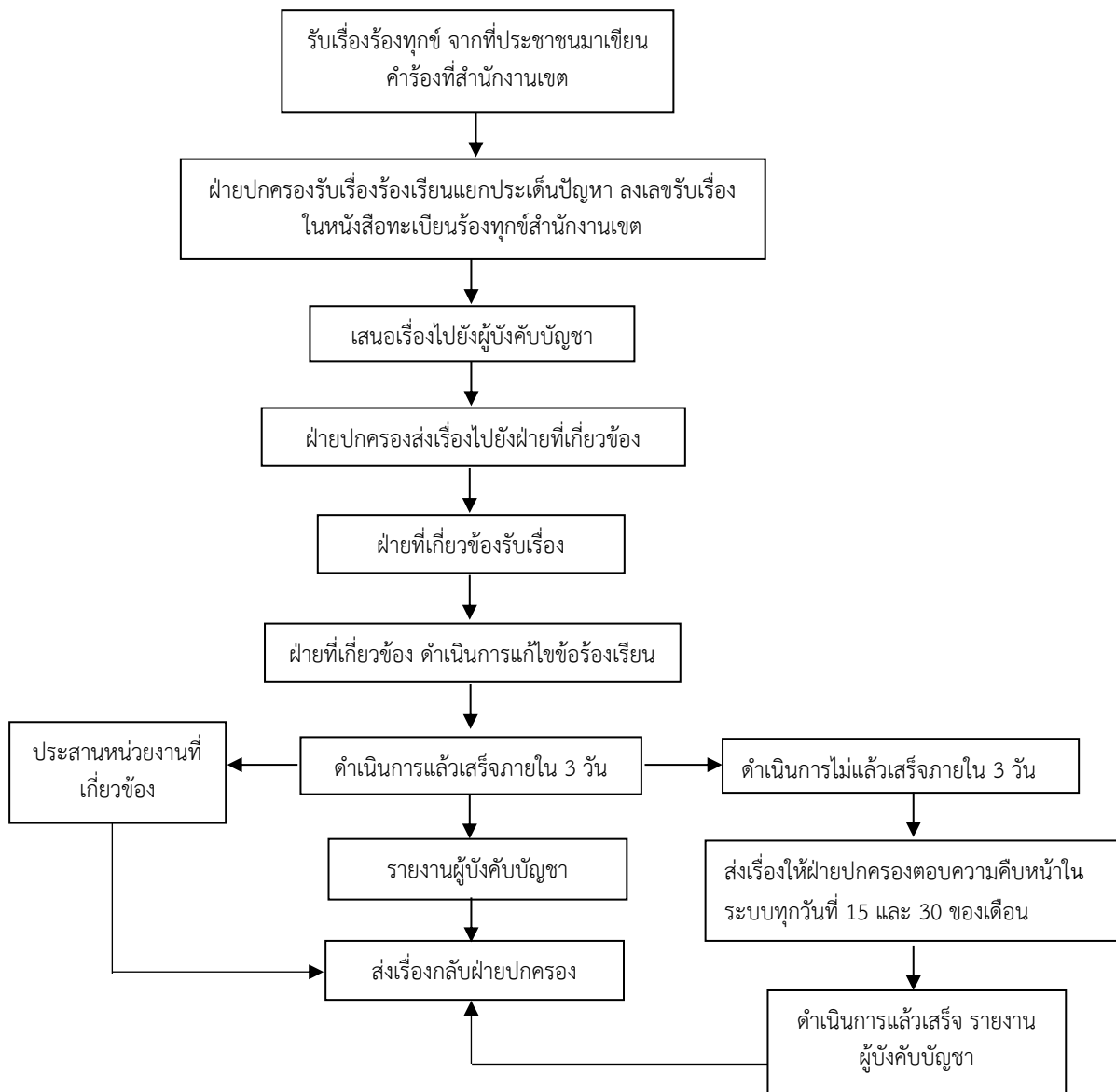
การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวม แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการเรียนของ
ประชาชนของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ในเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับการศึกษา 1) แบบคำถามสำหรับผู้ให้
สัมภาษณ์ เพื่อจะนำมาวิเคราะห์เนื้อหา 2) เครื่องบันทึกเสียง ใช้ระหว่างเก็บข้อมูล การบันทึกสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล 3) ผู้วิจัยเป็น
ผู้ทำการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูล [2]

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา แนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของประชาชนของสำนักงานเขตหนองแขม
กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียน ศึกษาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไข
ปัญหาข้อร้องเรียนของประชาชนของสำนักงานเขตหนองแขม โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์เชิงลึก
ผลการวิจัยตามรายละเอียดดังนี้ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดทั้งสิ้น 13 คน ได้แก่ ผู้บริหารเขตทั้งหมด
8 คน ผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด 5 คน ประเด็นคำถามของข้าราชการระดับผู้บริหารและข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน แนวทางการแก้ไขปัญหา
การร้องเรียนของประชาชนของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนการดำเนินการการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของประชาชนสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เริ่มจากรับ
เรื่องร้องเรียนที่ประชาชนร้องเรียนเข้ามาทางเขต ผ่านช่องทางหลัก 3 ช่องทาง 1) ยื่นเรื่องเขียนคำร้องร้องทุกข์ด้วยตนเองที่สำนักงาน
เขตหนองแขม 2) แจ้งเรื่องร้องเรียนผ่านทางเพจเฟซบุ๊กสำนักงานเขตหนองแขม 3) แจ้งเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ ผ่านทาง Traffy
Fondue ฝ่ายปกครองจะเป็นผู้รับเรื่องร้องเรียน และนำเสนอไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จากนั้นส่งเรื่องไปยังฝ่ายต่าง ๆ
ที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป หากยื่นเรื่องเขียนคำร้องร้องทุกข์ด้วยตนเอง
ที่สำนักงานเขตหนองแขม ฝ่ายปกครองต้องพิจารณาแยกประเด็นปัญหาว่า ฝ่ายไหนมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการแก้ไขปัญหา
เรื่องร้องเรียน เมื่อแยกเสร็จจึงลงระบบทะเบียนหนังสือร้องทุกข์สำนักงานเขตหนองแขม นำเสนอผู้บังคับบัญชา จากนั้นนำ
เรื่องร้องเรียนส่งไปยังฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทำการแก้ไข เมื่อฝ่ายที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขเสร็จสิ้นจะมีการรายงานกลับมาที่
ฝ่ายปกครองวางแผนผังภาพที่ปรากฏ

ภาพที่ 1 กระบวนการแก้ไขเรื่องร้องเรียน คำร้องร้องทุกข์ด้วยตนเอง

หากแจ้งเรื่องร้องเรียนผ่านทางเพจเฟซบุ๊กสำนักงานเขตหนองแขม ฝ่ายปกครองรับเรื่องจากเพจต้องพิจารณาแยกประเด็นปัญหาว่า ฝ่ายไหนมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน เมื่อแยกเสร็จลงเลขรับบททะเบียนหนังสือร้องทุกข์สำนักงานเขตหนองแขม แคลปรายละเอียดที่ผู้ร้องแจ้งเข้ามา เขียนโน้ตส่งไปยังฝ่ายที่เกี่ยวข้องทางกลุ่มไลน์ร้องเรียนสำนักงานเขตหนองแขมผ่านผู้บังคับบัญชา เมื่อฝ่ายที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขเสร็จสิ้นจะมีการรายงานกลับมาที่ฝ่ายปกครอง

หากแจ้งเรื่องร้องเรียนผ่านช่องทาง Traffy Fondue ฝ่ายปกครองรับเรื่องระบบ จากนั้นเชิญร่วมไปยังฝ่ายที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับเรื่องกำลังดำเนินการ เมื่อฝ่ายที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขเสร็จสิ้น จะต้องรายงานผลการดำเนินการสิ้นสุดในระบบ แต่หากเรื่องใดยังไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้จะมีการรายงานในระบบทุกวันที่ 15 และวันที่ 30 ของเดือนนั้น หรือเรื่องใดที่ต้องรองบประมาณ อยู่ระหว่างขั้นตอนของกฎหมาย อยู่ระหว่างติดตามเรื่อง ก็จะสามารถย้ายไปอยู่ในกล่องต่าง ๆ ที่กล่าวมาได้ เมื่อผู้ปฏิบัติงานติดตามผลการดำเนินการแก้ไขจนเสร็จสิ้นแล้วจึงจะสามารถปิดเรื่องรายงานเสร็จสิ้นในระบบ แต่หากเป็นเรื่องที่ไม่ได้อยู่อำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตจะใช้ส่งต่อ ไปยังหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) สามารถสรุปผลวิจัยเป็นภาพกว้างๆเชิงระบบได้ดังนี้

ด้านการดำเนินการแก้ไขเรื่องร้องเรียนที่ล่าช้า เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนมีบทบาทหน้าที่และภาระกิจงานประจำที่ต้องรับผิดชอบจำนวนมาก เมื่อมีเรื่องร้องเรียนเข้ามาอย่างต่อเนื่อง หลากหลายช่องทาง โดยเฉพาะในบางช่วงที่เวลาปริมาณเรื่องร้องเรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ปริมาณงานรวมพุ่งสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ภาระงานที่เกินกำลังส่งผลให้ การดำเนินการแก้ไขปัญหาร้องเรียนบางอย่างล่าช้ากว่าปกติ ปริมาณงานประจำและแก้ไขปัญหาร้องเรียนเข้ามาทับซ้อนกัน ส่งผลให้บางช่วงผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถดำเนินการให้เสร็จทันที่ตามความคาดหวังประชาชน

ด้านบุคลากรหรือผู้ปฏิบัติงาน สำนักงานเขตหนองแขมการขาดแคลนบุคลากรหรือผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากบางตำแหน่งเมื่อมีอัตราว่าง การสรรหาและบรรจุเจ้าหน้าที่มาดำรงตำแหน่งต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานที่เหลือรับภาระงานล้นมือ ภารกิจที่หลากหลายเจ้าหน้าที่แต่ละคน ไม่ได้มีเพียงแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนหน้าเดียวยังคงมีบทบาทหน้าที่ประจำตามภารกิจของสำนักงานเขตที่ต้องปฏิบัติจำนวนมาก อีกทั้งยังคงมีความไม่เสถียรของลูกจ้าง อัตราการเข้า-ออกสูงของทั้งลูกจ้างประจำและชั่วคราว ลูกจ้างในบางตำแหน่งมีผู้สมัครที่ไม่เพียงพอต่อการทำงาน ภาระงานตกไปอยู่กับผู้ปฏิบัติงานที่ยังคงเหลืออยู่ จึงเป็นความไม่สมดุลกันระหว่างปริมาณงานและจำนวนผู้ปฏิบัติงานที่มีอยู่

ด้านงบประมาณ สำนักงานเขตหนองแขมเผชิญปัญหาด้านงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด เมื่อมีการเบิกงบประมาณไปแล้วหากมีเรื่องร้องเรียนเข้ามาภายหลัง งบที่จะใช้ต้องในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเร่งด่วนนั้นอาจไม่เพียงพอ การแก้ไขปัญหาเหล่านั้นจึงต้องรอเบิกงบรอบใหม่ กระบวนการต้องใช้ระยะเวลาและขั้นตอน ความล่าช้าจากขั้นตอนการขอของงบประมาณนี้ปัญหาใหญ่โดยเฉพาะเมื่อประชาชนต้องการให้แก้ไขปัญหารวดเร็วและไม่เข้าใจถึงข้อจำกัดเวลา ข้อจำกัดทางที่เขตไม่สามารถนำงบประมาณราชการเข้าไปดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงในที่ดินส่วนบุคคล เนื่องจากงบประมาณส่วนใหญ่ถูกจำกัดให้ใช้เฉพาะกับพื้นที่สาธารณะ

ด้านวัสดุและครุภัณฑ์ สำนักงานเขตหนองแขมมีภารกิจและหน้าที่ประจำที่ต้องปฏิบัติจำนวนมาก ทำให้วัสดุและครุภัณฑ์ เช่น รถยนต์สำหรับการออกตรวจพื้นที่และรถขยะที่จำกัด ที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อจำนวนเมื่อมีร้องเรียนจำนวนมากที่เข้ามาพร้อมกันหรือเกิดเหตุการณ์ที่ต้องใช้กำลังคนและเครื่องมือในหลายพื้นที่พร้อมๆ กัน เช่นช่วงฝนตกหนัก ไม่สามารถจัดสรรอุปกรณ์ออกไปปฏิบัติงานได้ทันต่อความต้องการของประชาชน

ด้านช่องว่างความเข้าใจในอำนาจหน้าที่และขอบเขตกฎหมายสำนักงานเขตหนองแขมเป็นหน่วยงานราชการของภาครัฐที่มีขอบเขตอำนาจหน้าที่และภารกิจของเฉพาะเจาะจง ตามภารกิจที่มอบหมายจากของกรุงเทพมหานคร ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเข้าใจผิดของประชาชนในเรื่องร้องเรียน บางกรณีที่เกิดอำนาจหน้าที่เขต เมื่อประชาชนร้องเรียนประเด็นที่ไม่ได้อยู่ในอำนาจโดยตรงเขตจึงต้องประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ข้อจำกัดการการบังคับใช้กฎหมาย บางกรณีเขตไม่สามารถนำข้อกฎหมายไปบังคับใช้ได้ ทำได้เพียงขอความร่วมมือและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและปฏิบัติตาม ข้อจำกัดทางกฎหมายเรื่องงบประมาณของทางราชการ กฎหมายกำหนดให้ใช้สำหรับพื้นที่สาธารณะเท่านั้น บางกรณีเป็นพื้นที่ที่ดินส่วนบุคคล เขตไม่สามารถนำงบประมาณของรัฐเข้าไปดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุง สิ่งปลูกสร้าง หรือถนนหนทางให้ได้มาตรฐานของกรุงเทพมหานคร ในพื้นที่ที่เป็นที่ดินส่วนบุคคลได้ การนำวัสดุไปลงเพื่อแก้ไขปัญหาบรรเทาความเดือดร้อนในเบื้องต้น ตามความจำเป็นเท่านั้น การดำเนินการปรับปรุงให้ได้มาตรฐานเต็มรูปแบบจะสามารถเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อ เจ้าของที่ดินแสดงความจำนงที่จะยกที่ดินนั้นให้เป็นทางสาธารณะอย่างเป็นทางการแล้วเท่านั้น ซึ่งในกรณีนี้ เขตจึงจะสามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการปรับปรุงได้

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของประชาชนสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ในแต่ละประเด็นสามารถนำอภิปรายผลได้ดังนี้ พบว่าปัญหาและอุปสรรคแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของประชาชนของสำนักงานเขตหนองแขม ที่ได้สรุปผลมาข้างต้น ส่งผลกับปัญหาหลักที่สำคัญ นั่นคือปัญหาด้านบุคลากร ความล่าช้าและงบประมาณ ด้านวัสดุและครุภัณฑ์ ด้านความเข้าใจในอำนาจหน้าที่และขอบเขตกฎหมายแทบเกือบทั้งหมด ปัญหาเหล่านี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธิดา ดวงจรัส [5] เป็นปัญหาที่กระทบกับประชาชนทางตรง คือ เมื่อมีประชาชนได้รับความเดือดร้อนร้องเรียนเข้ามาที่สำนักงานเขตหนองแขม เกิดความคาดหวังว่าต้องการให้หน่วยงานราชการนั้นช่วยแก้ปัญหา บรรเทาความเดือดร้อน บริการด้วยความสะดวกรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากที่สุด เมื่อหน่วยงานของราชการแก้ไขปัญหารวดเร็วไม่ได้ จะส่งผลต่อความเดือดร้อนของประชาชนที่มาขอร้องเรียน เหตุนี้ทำให้มีความจำเป็นในการที่จะหาแนวทางอย่างไรที่จะทำให้การแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับของศุภวิทย์ ใจเย็น และ ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ ออยุธยา [3]

ในส่วนของขั้นตอนการดำเนินการแก้ไขเรื่องร้องเรียนนั้น แต่ละฝ่ายจะรับเรื่องร้องเรียนจากฝ่ายปกครอง และมอบหมายเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาในทันที ในกรณีที่ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะต้องรายงานผลให้ประชาชนทราบสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภกิต เสนนอก [4] จังหวัดปทุมธานี ในส่วนความร่วมมือของประชาชนในการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียน เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น เนื่องจากประชาชนเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ แนวทางในการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ประการแรก ควรเริ่มจากการขอรายละเอียดของปัญหาหรือเรื่องที่แจ้ง รายละเอียดสถานที่ รายละเอียดข้อมูลติดต่อกลับของผู้ร้อง ให้มีความชัดเจนมากที่สุด ประการที่สอง ดำเนินการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนที่เข้ามาว่าฝ่ายใดที่มีอำนาจหน้าที่ในการแก้ไขปัญหา ประการที่สาม ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนที่แจ้งมายังสำนักงานเขตตรวจสอบเป็นเรื่องจริงหรือเท็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิจปฏิภาณ มาตชาว [5] ประการที่สี่ ตรวจสอบว่าสำนักงานเขตมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการแก้ไขปัญหาในเรื่องนั้นหรือไม่ หากเป็นอำนาจหน้าที่ของ

สำนักงานเขต ตรวจสอบดำเนินการแก้ไขในทันที ประการที่ห้า หากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่น ต้องมีการประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเร็วเพื่อให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของประชาชนทันที่ นอกจากนี้ยังมีการสำรวจพื้นที่เชิงรุกสำรวจพื้นที่จุดอ่อนน้ำท่วมในช่วงฤดูฝนหรือมีปริมาณฝนมาก สำนักงานเขตจะมีการสำรวจจุดเปราะบาง สำรวจอุปกรณ์ว่ามีเพียงพอพร้อมการใช้งานหรือไม่อย่างสม่ำเสมอ และยังมีการสำรวจคูคลองแหล่งการเกษตร แหล่งโรงงานที่มีการทิ้งสิ่งปฏิกูลลงลำคลองทำให้น้ำเน่าเสียส่งกลิ่นหรือไม่ ที่ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการแก้ไขปัญหาที่ร้องเรียนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ของสำนักคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

อย่างไรก็ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ขอความร่วมมือของภาคประชาชนอยู่เสมอ ทั้งนี้มีการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานพื้นที่ใกล้เคียงในการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขให้ปัญหาเรื่องร้องเรียนลดลงและประชาชนเกิดความพึงพอใจสูงสุดสอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย สัตยวัน และศิริศักดิ์ เหล่าจันทาม [6] ได้ศึกษาเรื่องการจัดการเรื่องร้องเรียนของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดอุดรธานี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของประชาชนสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. ควรจัดให้มีการรายงานผลการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเป็นจุดใหญ่เพียงจุดเดียวและให้แต่ละหน่วยงานสามารถมาดึงข้อมูลไปใช้งานได้ เพื่อลดภาระงานและความสับสนในการทำข้อมูลของผู้ปฏิบัติงาน

2. ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนให้รู้ถึงอำนาจหน้าที่ ขอบเขตทางกฎหมายของสำนักงานเขตหนองแขมในการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนให้กับประชาชนเพิ่มขึ้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ขอบเขตทางกฎหมายของเขตเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาแจ้งเรื่องร้องเรียนซ้ำซ้อน ควรมีการประชาสัมพันธ์ที่มีประโยชน์แก่ประชาชนอยู่ในทุกช่องทางอยู่เสมอ เช่น ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนติดตั้งกิ่งไม้ยามหน้าฝนเพื่อป้องกันอันตรายต่อบุคคลและทรัพย์สิน ประชาสัมพันธ์เฝ้าระวังพื้นที่จุดอ่อนน้ำท่วม เพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทิ้งขยะตามรอบการจัดเก็บ เป็นต้น

3. ควรมีการจัดตั้งงบประมาณในแต่ละปีให้กับการปฏิบัติงานแก้ไขเรื่องร้องเรียนของประชาชนโดยเฉพาะเจาะจง ไม่เบิกจ่ายรวมงานและภารกิจอื่น ทำให้บรรเทาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

4. ควรทำแผนนโยบาย จัดซื้อวัสดุและครุภัณฑ์ ในการใช้แก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของประชาชนโดยเฉพาะเจาะจง ไม่รวมงานหรือภารกิจอื่น เช่น รถยนต์

5. ควรมีการยุบเรื่องร้องเรียนที่ร้องเข้ามาซ้ำ ๆ สถานที่เดียวกัน ปัญหาเดียวกัน ผู้ร้องคนเดียวกัน ยุบให้เป็นเรื่องเดียวกัน เพื่อลดเรื่องค้างในระบบ

6. ควรมีนโยบายเพิ่มจำนวนผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานเขต ในสำหรับการปฏิบัติแก้ไขเรื่องร้องเรียนของประชาชน โดยเฉพาะเจาะจง ที่รับผิดชอบทางด้านร้องเรียนเพียงด้านเดียว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนอย่างสูงสุดสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว

7. ตัวชี้วัดผลงานบุคลากรควรมีการทบทวนเกณฑ์การคำนวณเรื่องร้องเรียน ไม่ควรนำการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนมาประเมิน

8. ภารกิจที่หลากหลายเจ้าที่แต่ละคน ไม่ได้มีเพียงแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนหน้าเดียวยังคงมีบทบาทหน้าที่ประจำตามภารกิจของสำนักงานเขตที่ต้องปฏิบัติจำนวนมาก จึงเป็นความไม่สมดุลกันระหว่างปริมาณงานและจำนวนผู้ปฏิบัติงานที่มีอยู่ จึงควรจัดหาคูคลองด้านดังกล่าว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลของเรื่องร้องเรียนที่ซ้ำซ้อนในแพลตฟอร์ม Traffy Fondue ต่อไป

2. ควรศึกษาวิจัยการป้องกันการแจ้งเรื่องร้องเรียนเท็จของประชาชน

3. กรณีศึกษาทบทวนตัวชี้วัดผลในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของประชาชนในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน

4. ควรศึกษาวิจัยเชิงพฤติกรรมของผู้ร้องเรียน

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานประชาสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร 2565. [เข้าถึงเมื่อ 25 ตุลาคม 2568]. เข้าถึงได้ จาก: bma-csc.bangkok.go.th
- [2] สำนักงานเขตหนองแขม 2565. [เข้าถึงเมื่อ 25 ตุลาคม 2568]. เข้าถึงได้ จาก: <http://www.facebook.com/nongkhaembkk>
- [3] ศุภวิชัย ใจเย็น และ ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของกองบริหารงานบุคคล สำนักงานมหาวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2567. 9(10), 493-510.
- [4] ศุภกิต เสนนอก. การพัฒนาประสิทธิภาพการรับเรื่องราวร้องทุกข์ผ่านศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ: กรณีศึกษาอำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี. [ม.ป.ท.]:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2568. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:91933.
- [5] นิจปฏิภาณ มาตขาว. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนท้องถิ่น. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการบริหารท้องถิ่น 2563. 14(1), 251–265.
- [6] สมชาย สัตยวัน และศิริศักดิ์ เหล่าจันทาม. การจัดการเรื่องร้องเรียนของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดอุดรธานี. วารสารการบริหารปกครองมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. 2563, 9(1), 438–464.

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขต อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

Public Opinion Towards Municipality's Civil Registration Service Policy Phra Samut Chedi District, Samut Prakan Province

จิรภัทร์ สงด้วง* และ ณัชนพล นิลนพคุณ
Jiraphat Songduang* and Nachphol Nilnopkoo

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ จังหวัดกรุงเทพฯ 10160
Master of Public Administration Program, Southeast Asia University, Bangkok 10160

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: Jirapat.songduang2@gmail.com

Received: 27 November 2025, Revised: 25 December 2025, Accepted: 22 January 2026

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎร 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ และ 3) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามประชาชนที่รับบริการงานทะเบียนราษฎรในช่วงปี 2567 จำนวน 376 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎร โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ความแตกต่างใช้การทดสอบ t-test และ One-Way ANOVA

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎรในภาพรวมและในรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.25$, $SD = 0.669$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านนโยบายความรวดเร็วและถูกต้องทันต่อเวลา ($\bar{x} = 4.30$, $SD = 0.619$) รองลงมาคือ ด้านนโยบายด้านความเสมอภาคในการให้บริการ ($\bar{x} = 4.26$, $SD = 0.670$) ด้านนโยบายด้านระบบการให้บริการ ($\bar{x} = 4.26$, $SD = 0.702$) ด้านนโยบายด้านสถานที่ให้บริการ ($\bar{x} = 4.25$, $SD = 0.654$) และ ด้านนโยบายด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ($\bar{x} = 4.20$, $SD = 0.704$) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ อายุ อาชีพระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ : ความคิดเห็น, การให้บริการ, งานทะเบียนราษฎร

Abstract

The objectives of this study were to examine the opinions of the public toward the policy of civil registration services, to compare these opinions regarding the civil registration service policies of municipalities within Phra Samut Chedi District, Samut Prakan Province, and to investigate personal factors influencing opinions toward such policies. This research employed a quantitative research design, collecting data through structured questionnaires from 376 citizens who received civil registration services during the year 2024 (B.E. 2567). The research instrument used was a structured questionnaire, and data analysis focused on personal factors and public opinions toward the civil registration service policies. The statistical tools applied included percentage, mean, frequency, and standard deviation for descriptive analysis, while t-test and One-Way ANOVA were used to analyze differences.

The findings revealed that overall, service users were highly satisfied with the civil registration services, both in general and across all aspects ($\bar{x} = 4.25$, $SD = 0.669$). When considering each aspect separately, the highest mean score was found in the policy on promptness, accuracy, and timeliness ($\bar{x} = 4.30$, $SD = 0.619$), followed by the policy on equality and fairness in service provision ($\bar{x} = 4.26$, $SD = 0.670$), the policy on service systems ($\bar{x} = 4.26$, $SD = 0.702$), the policy on service facilities ($\bar{x} = 4.25$, $SD = 0.654$), and finally, the policy on service personnel ($\bar{x} = 4.20$, $SD = 0.704$). The hypothesis testing indicated that gender, age, occupation, educational level, and average monthly income had no statistically significant influence on opinions toward the civil registration service policies at the 0.05 level.

Keywords : Opinion, Service Delivery, Civil Registration

บทนำ

การให้บริการประชาชนเป็นหน้าที่ที่สำคัญของรัฐบาลซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศเป็นผู้เลือกตั้งเข้ามาให้ทำหน้าที่บริหารประเทศ รัฐบาลจึงเป็นผู้กำหนดนโยบาย เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐเป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผล หน่วยงานของรัฐและข้าราชการจึงมีหน้าที่รับใช้หรือให้บริการประชาชนตามนโยบายที่รัฐบาลหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล กำหนดไว้ ต้องคิดหากลยุทธ์มาช่วยในการบริหารงานด้านบริการให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพและรวดเร็วเป็นที่พึงพอใจแก่ผู้มาติดต่อขอรับบริการหรือประชาชน ภายใต้ระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับที่กำหนดไว้ การให้บริการประชาชนด้านงานทะเบียนราษฎร เป็นหน้าที่ของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่สังกัด กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย การให้บริการด้านงานทะเบียนราษฎรเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งเพราะเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งของรัฐในการรักษาความมั่นคง ปลอดภัยของชาติ การจัดระเบียบสังคม เป็นงานที่เกี่ยวกับการแจ้ง การรับแจ้ง การจดทะเบียนและการบันทึกรายการต่างๆเกี่ยวกับสถานะของราษฎรของประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การก่อสิทธิและหน้าที่แต่ละบุคคลจะพึงมีต่อไป ดังเช่น เมื่อมีคนเกิดก็ต้องมีการแจ้งเกิดและจัดทำสูติบัตร หรือทะเบียนคนเกิด เมื่อมีคนตายก็ต้องแจ้งตายและจัดทำมรณะบัตรหรือทะเบียนคนตาย และอำเภอพระสมุทรเจดีย์ เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ มีประชาชนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากทั้งที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและมาอยู่อาศัยโดยไม่แจ้งย้ายชื่อเข้าทะเบียนบ้าน เนื่องจากเป็นเมืองอุตสาหกรรม แบ่งการปกครองออกเป็นสองส่วนคือ การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งการปกครองออกเป็น 5 ตำบล 42 หมู่บ้าน และการปกครองส่วนท้องถิ่น มีการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ 6 แห่ง และเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเทศบาล 2 แห่ง ประกอบด้วยเทศบาลตำบลพระสมุทรเจดีย์ ให้บริการประชาชนด้านงานทะเบียนราษฎรในพื้นที่ตำบลปากคลองบางปลากด และเทศบาลตำบลแหลมฟ้าผ่า ให้บริการประชาชนด้านงานทะเบียนราษฎรในพื้นที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า(เฉพาะหมู่ที่ 1-6 และหมู่ที่13) ตำบลในคลองบางปลากด(เฉพาะหมู่ที่ 4,7,9) โดยให้บริการเกี่ยวกับการแจ้งการเกิด การแจ้งการตาย การแจ้งการย้ายที่อยู่ การเพิ่มชื่อ การแก้ไขรายการในเอกสารทะเบียนราษฎร การคัดสรรรองเอกสารทะเบียนราษฎรและการขอเลขที่บ้าน เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญเกี่ยวกับการให้บริการของหน่วยราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นอย่างมาก จึงมีนโยบายในเรื่องดังกล่าวออกมาเป็นรูปธรรม จะเห็นได้จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พุทธศักราช 2558 สารสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการให้บริการประชาชนหลายประการด้วยกัน เช่นรูปแบบการให้บริการที่จะเกิดขึ้นโดยมีความรวดเร็วขึ้น มีความง่ายขึ้น ค่าใช้จ่ายในการติดต่อจะถูกลง เกิดความโปร่งใส ประชาชนได้รับการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมมากขึ้น [1]

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้ให้บริการประชาชนจึงมีความสนใจที่จะปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพ การให้บริการ ให้มีความสะดวก รวดเร็ว โปร่งใสและเป็นธรรม เป็นที่ประทับใจของประชาชนผู้รับบริการ จึงได้ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ เพื่อนำผลการศึกษามาเสนอแนะและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการให้บริการ และปรับปรุงการให้บริการงานทะเบียนราษฎรให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ประชาชนผู้มารับบริการเกิดความพึงพอใจกลับไปด้วยรอยยิ้มเมื่อมีการแจ้งย้ายที่อยู่ก็ต้องจัดทำใบย้ายที่อยู่ บันทึกการย้ายในทะเบียนบ้านลงในเอกสาร และในระบบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎร ของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มาใช้บริการงานทะเบียนราษฎรในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ ปี พ.ศ.2567 จำนวน 6,065 คน ประกอบด้วย 1) ผู้ใช้บริการในเทศบาลตำบลพระสมุทรเจดีย์ จำนวน 2,582 คน และ 2) ผู้ใช้บริการในเทศบาลตำบลฟ้าผ่า จำนวน 3,483 คน [2]

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ (Sample size) ได้แก่ ประชาชนที่มาใช้บริการงานทะเบียนราษฎรในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จำนวน 376 คน โดยผู้วิจัยใช้การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane [3] ตารางที่ 1 จำนวนตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	จำนวนประชากร (คน)	สูตร $n = \frac{n_1 \times N_1}{N}$	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	งานทะเบียนราษฎรเทศบาลตำบลพระสมุทรเจดีย์	2,582	$\frac{375 \times 2,582}{6,065}$	161
2	งานทะเบียนราษฎรเทศบาลตำบลแหลมฟ้าผ่า	3,483	$\frac{375 \times 3,483}{6,065}$	215
รวมทั้งสิ้น		6,065	กลุ่มตัวอย่าง	376

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) มีรายละเอียด ดังนี้

แบบแบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป โดยเป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วยคำถามจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎรในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านระบบการให้บริการ 2) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ 3) ด้านความเป็นธรรมและเสมอภาคในการให้บริการ 4) ด้านความรวดเร็วและถูกต้องทันเวลา และ 5) ด้านสถานที่ที่ให้บริการ โดยเป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ [4]

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของงานทะเบียนราษฎรในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง งานวิจัยเชิงเอกสาร และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

2) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัยโดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือ แบบสอบถามปลายปิดและแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎร

3) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษา ค้นคว้าอิสระ เพื่อให้คำแนะนำสำหรับการแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องชัดเจนและเหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน

5) ปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทำหนังสือขอความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลถึงนายกเทศบาลตำบลพระสมุทรเจดีย์และเทศบาลตำบลฟ้าผ่าอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร

3) ตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอแบบความเรียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) โดยนำเสนอเป็นตารางและความเรียง

ตอนที่ 3 การรวบรวมเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ จากคำถามปลายเปิดโดยสังเคราะห์ข้อมูลตามความถี่ของเนื้อหาเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยแล้วนำเสนอในรูปการพรรณนา เป็นความเรียง

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) สถิติทดสอบสมมติฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐานเพื่อนำไปสู่สรุปผลตามวัตถุประสงค์ ใช้วิธีวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

2.1) ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน) มีความคิดเห็นต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎร ของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน โดยการทดสอบ t-test และ One-way ANOVA

2.2) ปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน) มีผลต่อระดับความคิดเห็นต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎร ของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ทั้งภาพรวมและแต่ละด้านหรือไม่ โดยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) ด้วยวิธีการ Enter

ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 การทดสอบสมมติฐานระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎร ของเทศบาลในเขต อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ

ตัวแปรที่ศึกษา	N	\bar{X}	S.D.	t	df	P-value
ชาย	198	4.43	0.317	-0.901	374	0.368
หญิง	178	4.40	0.317	-0.901	298.719	0.368

* มีระดับนัยทางสถิติสำคัญที่ 0.05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎร ของเทศบาลในเขต อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามช่วงอายุ

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	0.141	4	0.071	0.655	0.498
	ภายในกลุ่ม	31.825	372	0.101		
	รวม	31.967	376			

* มีระดับนัยทางสถิติสำคัญที่ 0.05

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่า ค่า F-statistic เท่ากับ 0.655 และค่า P-value เท่ากับ 0.498 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ ($\alpha = 0.05$) กล่าวคือ $P > 0.05$ แสดงว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในความคิดเห็นของประชาชนแต่ละช่วงอายุ กล่าวคือ ทุกช่วงอายุมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับนโยบายการให้บริการของเทศบาล ผลการวิเคราะห์พบว่า อายุของประชาชนไม่ส่งผลกระทบต่อระดับความคิดเห็นต่อนโยบายการให้บริการของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎร ของเทศบาลในเขต อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามช่วงระดับการศึกษา

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.698	4	0.233	2.335	0.074
	ภายในกลุ่ม	31.269	372	0.100		
	รวม	31.967	376			

* มีระดับนัยทางสถิติสำคัญที่ 0.05

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่า ค่า F-statistic เท่ากับ 2.335 และค่า P-value เท่ากับ 0.074 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ ($\alpha = 0.05$) กล่าวคือ $P > 0.05$ จึงไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างระดับการศึกษากับความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายดังกล่าวไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$)

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขต อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามอาชีพ

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	0.802	4	0.267	2.695	0.332
	ภายในกลุ่ม	31.164	372	0.099		
	รวม	31.967	376			

* มีระดับนัยทางสถิติสำคัญที่ 0.05

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่า ค่า F-statistic เท่ากับ 2.695 และค่า P-value เท่ากับ 0.332 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ ($\alpha = 0.05$) ดังนั้นจึงไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างอาชีพกับระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายดังกล่าวไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$)

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขต อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	0.194	4	0.065	0.659	0.570
	ภายในกลุ่ม	31.773	372	0.101		
	รวม	31.967	376			

* มีระดับนัยทางสถิติสำคัญที่ 0.05

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่า ค่า F-statistic เท่ากับ 0.639 และค่า P-value เท่ากับ 0.570 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ ($\alpha = 0.05$) ดังนั้นจึงไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายดังกล่าวไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$)

ตารางที่ 7 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขต อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน	สถิติที่ใช้ทดสอบ	ค่าF/t	P-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน	สรุปผล
1. เพศที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน	T-test	- 0.901	0.368	$P > 0.05$	ไม่แตกต่างกัน
2. อายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน	ANOVA	0.655	0.498	$P > 0.05$	ไม่แตกต่างกัน
3. การศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน	ANOVA	2.335	0.074	$P > 0.05$	ไม่แตกต่างกัน
4. อาชีพที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน	ANOVA	2.695	0.332	$P > 0.05$	ไม่แตกต่างกัน
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน	ANOVA	0.659	0.570	$P > 0.05$	ไม่แตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลทุกด้าน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าประชาชนทุกกลุ่มมีความคิดเห็นต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการทิศทางเดียวกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งพิจารณาใน 5 ด้าน ได้แก่ นโยบายด้านระบบการให้บริการ นโยบายด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ นโยบายด้านความเสมอภาคในการให้บริการ นโยบายความรวดเร็วและถูกต้องทันต่อเวลา และนโยบายด้านสถานที่ให้บริการ พบว่า ประชาชนที่ใช้บริการมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านนโยบายความรวดเร็วและถูกต้องทันต่อเวลา รองลงมาคือ ด้านนโยบายด้านความเสมอภาคในการให้บริการ ด้านนโยบายด้านระบบการให้บริการ ด้านนโยบายด้านสถานที่ให้บริการ และด้านนโยบายด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละด้าน พบว่า ความคิดเห็นในด้านนโยบายความรวดเร็วและถูกต้องทันต่อเวลามีค่าเฉลี่ยสูงสุดในเรื่อง “หน่วยงานมีนโยบายกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จทุกงานอย่างชัดเจน” ขณะที่ด้านนโยบายด้านความเสมอภาคในการให้บริการมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง “หน่วยงานมีนโยบายอย่างชัดเจนให้เจ้าหน้าที่บริการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต” สำหรับด้านนโยบายด้านระบบการให้บริการมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง “หน่วยงานมีนโยบายปรับปรุงระบบการให้บริการโดยนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการ” สำหรับด้านนโยบายด้านสถานที่ให้บริการ ผู้รับบริการมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง “หน่วยงานมีนโยบายเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอสำหรับผู้มาใช้บริการ เช่น เก้าอี้นั่ง น้ำดื่ม” และในด้านนโยบายด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ “เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการมีอารมณ์ดี สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส” และ “หน่วยงานมีนโยบายฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการให้มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่ให้บริการเป็นอย่างดี” ซึ่งทั้งสองข้อมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของประชาชนอยู่ในระดับสูงในทุกด้าน ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพของเทศบาลในการให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานของกรสุลี จันทะรัง [7] ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลมาบฝั่ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลมาบฝั่ อำเภอบ้านบึงจังหวัดชลบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยแยกเป็นรายด้านได้ดังนี้ ด้านสังคม/คุณภาพชีวิต ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ ด้านการศึกษาศาสนาวัฒนธรรม ประเพณี มีความพึงพอใจในระดับมากเป็นลำดับที่ 2 ด้านการบริหารจัดการที่ดีของอบต. มีความพึงพอใจในระดับมากเป็นลำดับที่ 3 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมมีความพึงพอใจในระดับมากเป็นลำดับที่ 4 ด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากเป็นลำดับที่ 5 และด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีความพึงพอใจในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศอายุสถานภาพสมรส อาชีพ รายได้และระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลมาบฝั่ อำเภอบ้านบึงจังหวัดชลบุรีไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการบริการประชาชนที่มีความเสมอภาคทำให้ไม่มีผลต่อความคิดเห็นที่สะท้อนให้เห็นถึงการปรับปรุงและยังคงปฏิบัติงานบริการด้วยความเสมอภาคดังเดิม

นอกจากนี้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎร ของเทศบาลในเขต อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการในลักษณะที่แตกต่างกัน ด้านเพศ พบว่าไม่มีความแตกต่างของระดับความพึงพอใจระหว่างเพศชายและเพศหญิง ($P > 0.05$) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกที่แสดงถึงการตอบสนองที่คล้ายคลึงกันระหว่างทั้งสองกลุ่ม ด้านอายุ ด้านอาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการให้บริการที่สม่ำเสมอและครอบคลุมทุกกลุ่มประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราพร สมเสมอ [8] ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมได้คะแนนเกณฑ์การประเมินที่ได้ เท่ากับ 9 อยู่ในช่วงคะแนนร้อยละเฉลี่ย 91-95 หากพิจารณาเป็นรายด้านของความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนที่มีต่อการให้บริการทั้ง 4 ด้าน ของเทศบาลตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่าระดับความพึงพอใจสูงสุดทุกข้อเท่ากัน โดยมีคะแนนเกณฑ์การประเมินที่ได้เท่ากับ 9 เนื่องจากการบริการที่เสมอภาคทำให้ผลความคิดเห็นของประชาชนออกมาเป็นที่พึงพอใจอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

จากผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลในเขต อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะด้านนโยบายความรวดเร็วและถูกต้องทันต่อเวลา อย่างไรก็ตาม ควรมีการพัฒนาการให้บริการในบางส่วน เช่น การปรับปรุงขั้นตอนการเพิ่มช่องทางการให้บริการที่หลากหลาย รวมถึงการจัดอบรมพัฒนาทักษะให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการ นอกจากนี้ ควรมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเป็นระยะเพื่อปรับปรุงการให้บริการให้ตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

1) ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นที่อาจมีผลต่อความคิดเห็นของประชาชน เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการ ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบริการของเทศบาล และปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อการรับรู้คุณภาพของบริการ

2) ควรเพิ่มวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสะท้อนมุมมองของประชาชนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมการปกครอง. (มปป.). กรมการปกครอง. ค้นเมื่อ [16 กรกฎาคม 2568], จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%>.
- [2] ทะเบียนราษฎรเทศบาลตำบลพระสมุทรเจดีย์และเทศบาลตำบลฟ้าผ่า. 2567. ค้นเมื่อ [19 กรกฎาคม 2568], จาก phrasamutjedee.go.th
- [3] Yamane, Taro. Statistics: An Introductory Analysis. 2nded. Tokyo: John Weather hill, 1970
- [4] ธาณินทร์ศิลป์ จารุ. การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS ครอบคลุมทุกเวอร์ชัน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ ฯ : วี. อินเทอร์เน็ต. 2551, หน้า 456.
- [5] บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ ฯ : สุริยาสาน, 2545.
- [6] กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545.
- [7] กรชูลี จันทะรัง. ความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลมาบไฟ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. 2563, 1-115.
- [8] ภัทรพร สมเสมอ. ความพึงพอใจต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. 2564, 1-77.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองผ่านโปรแกรม SPEEXX ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

English Learning Achievement through SPEEXX Self-Study among First-Year Bachelor of Education Students at Phetchaburi Rajabhat University

นิสันติ ศิลประเสริฐ* และ เสาวภา พงษ์พิพัฒน์
Nisanti Sinprasert* and Saowapa Pongpiphat

ศูนย์ภาษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Language Center, Office of the President, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: Nisanti.sin@mail.pbru.ac.th

Received: 3 November 2025, Revised: 24 December 2025, Accepted: 22 January 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ภายหลังจากการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านโปรแกรม SPEEXX และเพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนต่อบทเรียน ในระดับ A1–A2 และ B1 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษาจำนวน 439 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดระดับภาษาอังกฤษ ตามกรอบ CEFR และแบบสอบถามความพึงพอใจ เก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 3 เดือน โดยกำหนดให้ผู้เรียนมีชั่วโมงเรียนสะสมไม่น้อยกว่า 50 ชั่วโมง

ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลังเรียนมีแนวโน้มพัฒนาสูงขึ้นอย่างชัดเจน ผู้เรียนส่วนใหญ่ สามารถเลื่อนระดับความสามารถจากระดับเริ่มต้นไปสู่ระดับที่สูงขึ้นตามมาตรฐาน CEFR อีกทั้งยังมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ผ่านโปรแกรม SPEEXX อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อค้นพบของการวิจัยสะท้อนว่า โปรแกรม SPEEXX เป็นเครื่องมือ e-Learning ที่สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และช่วยสนับสนุนการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาในบริบทอุดมศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : การเรียนรู้ด้วยตนเอง, โปรแกรม SPEEXX, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ, มาตรฐาน CEFR

Abstract

This study aimed to examine the improvement of English learning achievement among first-year Bachelor of Education students at Phetchaburi Rajabhat University after participating in self-directed learning through the SPEEXX program, and to investigate students' satisfaction with the A1–A2 and B1 learning modules. The participants consisted of 439 students. The research instruments included a CEFR-aligned English proficiency test and a satisfaction questionnaire. Data were collected over a three-month period, during which each participant was required to complete at least 50 hours of self-study using the SPEEXX program.

The findings revealed a clear upward trend in students' English proficiency after the learning period was completed. Most participants progressed from the elementary level to higher CEFR levels, demonstrating the effectiveness of the SPEEXX program in enhancing learners' language skills. In addition, students reported the highest level of satisfaction with the program, indicating that SPEEXX successfully supports autonomous language learning. These results suggest that SPEEXX is an effective e-Learning tool that aligns with learner-centered and self-directed learning approaches, and that it can be meaningfully integrated into university-level English instruction to strengthen students' English competency in accordance with international CEFR standards

Keywords : Self-directed Learning, SPEEXX, English Learning Achievement, CEFR

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่มีบทบาทสำคัญต่อการศึกษา การทำงาน และการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 [1] ความสามารถทางภาษาอังกฤษในระดับมาตรฐานจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อโอกาสทางการศึกษา การมีงานทำ รายได้ และความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเวทีโลก สถาบันอุดมศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพทางภาษาของนักศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของสังคม [2] ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาและนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเน้นการยกระดับทักษะภาษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลตามกรอบ [3] CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีจึงกำหนดนโยบายระยะยาวในการยกระดับคุณภาพบัณฑิต โดยเฉพาะนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ซึ่งจำเป็นต้องมีทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการประกอบวิชาชีพครูในอนาคต [4]

อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า นักศึกษาคณะครุศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษอยู่ในระดับเริ่มต้น (A1) ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงานและมาตรฐานวิชาชีพครู การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษจึงเป็นความท้าทายสำคัญที่ต้องอาศัยวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน [5] ปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอนภาษา ทั้งในรูปแบบ e-Learning และ m-Learning ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา [6] หนึ่งในเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ คือ โปรแกรม SPEEXX ซึ่งพัฒนาบทเรียนภาษาอังกฤษตามกรอบ CEFR โดยออกแบบให้ผู้เรียนฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนด้วยตนเอง พร้อมระบบทดสอบก่อนและหลังเรียนเพื่อสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียน ลักษณะการจัดการเรียนรู้ผ่านโปรแกรม SPEEXX สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วางแผนควบคุมจังหวะการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง โดยผู้เรียนสามารถเลือกเวลาและความเร็วในการเรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง ได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผลการทดสอบก่อนและหลังเรียน รวมทั้งสะท้อนพัฒนาการด้านทักษะภาษาอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีการนำเทคโนโลยี e-Learning และโปรแกรมเรียนภาษาอังกฤษมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างแพร่หลาย แต่ยังคงขาดหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของผู้เรียนจากการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านโปรแกรม SPEEXX โดยเฉพาะในบริบทของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษด้วยตนเองผ่านโปรแกรม SPEEXX ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมและสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียน อันจะนำไปสู่แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและมาตรฐานสากล

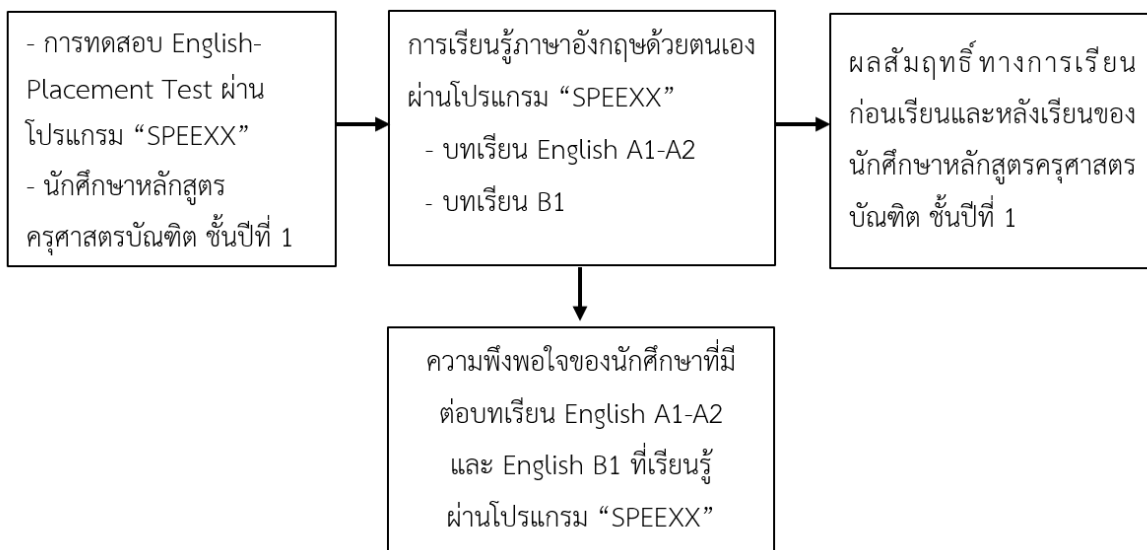
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านโปรแกรม SPEEXX ตามกรอบ CEFR ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเรียนรู้ผ่านโปรแกรม SPEEXX ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

สมมติฐานการวิจัย

- H1: นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่เรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองผ่านโปรแกรม SPEEXX จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
- H2: นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จะมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านโปรแกรม SPEEXX อยู่ในระดับสูง

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้เริ่มจากการทดสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษ (English Placement Test) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต เพื่อกำหนดระดับเริ่มต้นในการเรียนรู้ จากนั้นนักศึกษาเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านบทเรียนในโปรแกรม SPEEXX และเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน พร้อมทั้งสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนต่อบทเรียน เพื่อสะท้อนให้เห็นแนวโน้มเชิงบวกของการใช้โปรแกรม SPEEXX ในการส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ที่ลงทะเบียนกิจกรรมเรียนภาษาอังกฤษและเข้าใช้งานโปรแกรม SPEEXX ผ่านระบบฐานข้อมูลระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษตามกรอบมาตรฐาน CEFR รวมทั้งสิ้นจำนวน 439 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จำนวน 439 คน ซึ่งเป็นประชากรทั้งหมดที่เข้าเกณฑ์โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ลงทะเบียนเรียนและใช้งานโปรแกรม SPEEXX อย่างครบถ้วนและยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองผ่านโปรแกรม SPEEXX

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ

2.2.2 ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้โปรแกรม SPEEXX

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิเคราะห์

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บทเรียนพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษที่เรียนรู้ผ่านโปรแกรม SPEEXX เป็นการเรียนรู้แบบออนไลน์ ประกอบด้วย 1) English-Placement Test 2) English A1-A2 และ 3) English B1 ซึ่งในแต่ละบทเรียนมีเนื้อหาและแบบฝึกทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียน ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้วยตนเองผ่านคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะหรือคอมพิวเตอร์แบบโน้ตบุ๊กได้ ซึ่งบทเรียนโปรแกรม SPEEXX ได้รับการรับรองตามกรอบมาตรฐานการประเมินความสามารถทางภาษาจากประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (Common European Framework of Reference for Languages-CEFR) สามารถใช้วัดระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ ประกอบด้วย การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยเนื้อหาในบทเรียนจะสอดคล้องกับระดับทักษะของผู้เรียนรายบุคคล ตามผลการสอบวัดระดับก่อนเรียน ประกอบด้วย 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ A1 A2 B1 B2 และ C1 ดังนี้ [7]

ภาษาอังกฤษระดับ A1 หมายถึง ภาษาอังกฤษระดับเริ่มต้น ผู้ที่มีทักษะในระดับนี้จะสามารถเข้าใจและใช้สำนวนที่คุ้นเคยในชีวิตประจำวันได้ รวมถึงใช้ประโยคพื้นฐานเพื่อสื่อความต้องการที่เป็นรูปธรรมได้ สามารถแนะนำตัวเองและคนอื่นๆ ได้ พร้อมทั้งสามารถถาม-ตอบคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนบุคคล

ภาษาอังกฤษระดับ A2 หมายถึง ภาษาอังกฤษระดับพื้นฐาน ผู้ที่มีทักษะในระดับนี้จะสามารถเข้าใจประโยคและสำนวนที่ซับซ้อนเกี่ยวกับสิ่งรอบตัว เช่น ข้อมูลพื้นฐานส่วนตัว ข้อมูลครอบครัว การซื้อของ ภูมิศาสตร์ท้องถิ่น และการจ้างงานได้ สามารถสื่อสารในเรื่องง่าย

ภาษาอังกฤษระดับ B1 หมายถึง ภาษาอังกฤษระดับกลาง ผู้ที่มีทักษะในระดับนี้จะสามารถเข้าใจจุดประสงค์หลักในเรื่องที่คุ้นพบเจอบ่อยในที่ทำงาน โรงเรียน เวลาว่าง เป็นต้น สามารถรับมือกับสถานการณ์ส่วนใหญ่ที่อาจเกิดขึ้นในขณะที่เดินทางในสถานที่ต่าง ๆ ได้ สามารถสื่อสารโดยเชื่อมโยงหัวข้อที่คุ้นเคยหรือเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ส่วนบุคคลได้ สามารถอธิบายเกี่ยวกับความคิดเห็นและแผนการได้

ภาษาอังกฤษระดับ B2 หมายถึง ภาษาอังกฤษระดับกลางสูง ผู้ที่มีทักษะในระดับนี้จะสามารถเข้าใจแนวคิดหลักของข้อความที่ซับซ้อนทั้งในหัวข้อที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม รวมถึงพูดคุยทางเทคนิคในเรื่องที่มีความเชี่ยวชาญได้ สามารถโต้ตอบอย่างคล่องแคล่วและเป็นธรรมชาติกับเจ้าของภาษาโดยไม่มีความเคร่งเครียด และอธิบายมุมมองเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะที่มีทั้งข้อดีและข้อเสียได้

ภาษาอังกฤษระดับ C1 หมายถึง ภาษาอังกฤษระดับสูง ผู้ที่มีทักษะในระดับนี้จะสามารถเข้าใจความต้องการที่หลากหลายข้อความที่ยาวขึ้น และตระหนักถึงความหมายโดยนัย สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างคล่องแคล่วและเป็นธรรมชาติโดยไม่ต้องใช้เวลามากนัก สามารถใช้ภาษาได้อย่างยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพเพื่อวัตถุประสงค์ทางสังคม วิชาการ และด้านอาชีพ สามารถสร้างถ้อยคำที่ชัดเจน มีโครงสร้างที่ดี ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่ซับซ้อนได้

4. ระยะเวลาในการวิจัย

ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใช้โปรแกรม SPEEXX เป็นระยะเวลา 3 เดือน เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนสิงหาคม จนถึงเดือนตุลาคม 2568 โดยกำหนดการสอบวัดระดับก่อนเรียน 1 ชั่วโมง จำนวนชั่วโมงการเรียนรู้ไม่ต่ำกว่า 50 ชั่วโมง และการสอบวัดระดับหลังเรียน 1 ชั่วโมง ระยะเวลารวม 52 ชั่วโมง

5. การพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยการวิจัยครั้งนี้ได้รับการพิจารณาและอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (โครงการวิจัยที่: ECPB_R 08/2568 เลขที่ใบรองรับ: 20/2568) เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2568 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์อย่างเคร่งครัด

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ก่อนเริ่มต้นใช้งานโปรแกรม SPEEXX กลุ่มตัวอย่างทุกคนจะต้องเข้ารับการทดสอบวัดทักษะภาษาอังกฤษเบื้องต้น (Pre-test) ครอบคลุมทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง (Listening) การพูด (Speaking) การอ่าน (Reading) และการเขียน (Writing) โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานของโปรแกรม SPEEXX ที่พัฒนาขึ้นตามกรอบ CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) โปรแกรม SPEEXX ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดระดับก่อนเรียน (Pre-test) เนื้อหาบทเรียนตามบทเรียน ได้แก่ English A1-A2 English B1 และแบบทดสอบวัดระดับหลังเรียน (Post-test)

2. แบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทเรียน English A1-A2 และ English B1 ที่เรียนรู้ผ่านโปรแกรม SPEEXX ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยแบบสอบถามจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดด้านการประเมินระบบการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ (1) ประสิทธิภาพของโปรแกรม (2) เนื้อหาของบทเรียน (3) ช่องทางการใช้งานของโปรแกรม และ (4) ความน่าสนใจของโปรแกรม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ได้ออกแบบให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) และภาษาที่ใช้หลังจากนั้นนำค่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence index: IOC) ซึ่งแบบสอบถามความพึงพอใจมีค่าดัชนีความสอดคล้องได้เท่ากับ 1 (IOC = 1)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1) การเก็บคะแนนทดสอบวัดระดับก่อนเรียน (Pre-test) โดยผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบ English-Placement Test วัดระดับก่อนที่จะเข้าเรียนบทเรียนสำเร็จรูปโปรแกรม SPEEXX แบบทดสอบแบ่งออกเป็น 4 ส่วน (Step 1 – Step 4) โดยแบบทดสอบแต่ละ Step (Step 1 – Step 4) จะประกอบไปด้วยแบบทดสอบย่อย (Exercise) จำนวน 30 Exercises ดังนี้

Step	1	มีแบบทดสอบ	5	Exercises เวลา 12.00 นาที
Step	2	มีแบบทดสอบ	5	Exercises เวลา 12.00 นาที
Step	3	มีแบบทดสอบ	10	Exercises เวลา 26.30 นาที
Step	4	มีแบบทดสอบ	10	Exercises เวลา 33.20 นาที

โดยมีรูปแบบการทดสอบภาษาอังกฤษประกอบไปด้วยรูปแบบฝึกหัด 9 ประเภท ดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 ลากและปล่อย เลื่อนเมาส์ไปยังคำศัพท์ที่ให้มา คลิกซ้ายที่เมาส์ค้างไว้พร้อมลากคำศัพท์ไปยังช่องว่างที่ถูกต้อง

รูปแบบที่ 2 จับคู่รูปภาพกับคำศัพท์ ใช้เมาส์คลิกซ้ายที่รูปภาพค้างไว้ และลากรูปภาพไปยังช่องว่างที่ถูกต้อง

รูปแบบที่ 3 เติมคำในช่องว่าง คลิกที่ช่องว่าง และพิมพ์คำตอบที่ถูกต้อง

รูปแบบที่ 4 ตอบคำถาม คลิกที่ช่องว่างและพิมพ์คำตอบที่ถูกต้องเพื่อให้ประโยคสมบูรณ์

รูปแบบที่ 5 คำตอบหลายตัวเลือก คลิกทำเครื่องหมายในกล่องคำตอบที่สอดคล้องกับคำถาม

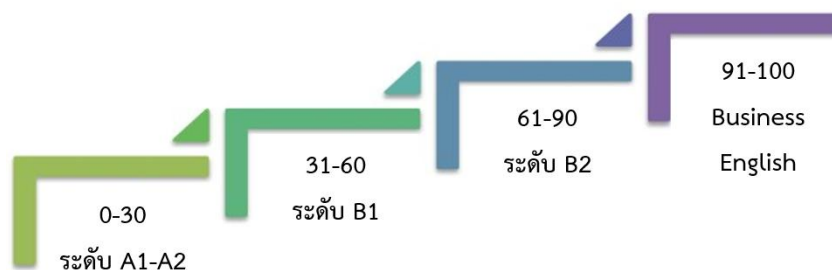
รูปแบบที่ 6 เติมคำในช่องว่างกับทางเลือก คลิกที่ช่องว่าง และพิมพ์คำตอบที่ถูกต้อง

รูปแบบที่ 7 สลับคำในประโยค อ่านคำศัพท์ โดยคลิกเมาส์ค้างไว้ลากคำศัพท์เรียงประโยคใหม่ให้ถูกต้อง

รูปแบบที่ 8 สลับคู่ ให้คลิกเมาส์ค้างไว้ และลากคำหรือส่วนประโยคนั้นไปยังตำแหน่งที่ถูกต้อง

รูปแบบที่ 9 ทำเครื่องหมายข้อความ คลิกที่คำหรือประโยคเพื่อทำแถบสีที่ถูกต้อง

ผู้ทดสอบต้องมีคะแนนเฉลี่ยในแต่ละ Step ไม่น้อยกว่า 70 % ถ้าใน Step ใดได้คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 70 % หรือหมดเวลาตามที่ระบบกำหนด แบบทดสอบจะสิ้นสุดลงใน Step นั้น เพราะระบบได้ประเมินความรู้พื้นฐานภาษาอังกฤษของผู้ทดสอบแล้วว่าอยู่ในระดับใด ผู้ทดสอบสามารถดูผลคะแนนได้จากคอลัมน์ Overall Content Result บนหน้าจอแบบทดสอบได้ทันที และนำผลคะแนนมาเทียบเล็กระดับบทเรียนหลังทำข้อสอบ Placement Test เพื่อจะได้ทราบระดับทักษะภาษาอังกฤษของตนเอง และเข้าเรียนตามบทเรียนที่ตรงกับระดับความสามารถของนักศึกษารายบุคคล [8] ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 เทียบระดับความสามารถที่สอดคล้องกับมาตรฐาน CEFR เกณฑ์บทเรียนการทดสอบ Placement Test

2) การเก็บข้อมูลคะแนนทดสอบวัดระดับหลังเรียน (Post-test) หลังจากทีกลุ่มตัวอย่างได้เข้าเรียนบทเรียนสำเร็จรูป English A1-A2 และ English B1 ในโปรแกรม SPEEXX ตามระดับจากผลการทดสอบ Placement Test ซึ่งมีชั่วโมงการเรียนรู้ไม่ต่ำกว่า 50 ชั่วโมง ผู้วิจัยได้ดำเนินการให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบ English-Placement Test เพื่อวัดระดับหลังการเรียนภาษาอังกฤษ และทำการเปรียบเทียบผลคะแนนสอบก่อนและหลังเรียน เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ

3) การเก็บข้อมูลแบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทเรียน English A1-A2 และ English B1 ที่เรียนรู้ผ่านโปรแกรม SPEEXX ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอจำแนกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านโปรแกรม SPEEXX โดยนำผลคะแนนการทดสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) มาเปรียบเทียบและนำเสนอผลในรูปของจำนวนและร้อยละของผู้เรียนในแต่ละระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษ เพื่อสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของระดับความสามารถก่อนและหลังการเรียนรู้อ่านโปรแกรมดังกล่าว

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่มีต่อบทเรียนภาษาอังกฤษระดับ A1–A2 และ B1 ซึ่งจัดการเรียนรู้ผ่านโปรแกรม SPEEXX โดยศึกษา ระดับความคิดเห็นของผู้เรียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของบทเรียน เนื้อหาสาระ วิธีการเรียนรู้ และความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน ข้อมูลได้จากนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ครบถ้วนตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ และนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean : \bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ทั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยมุ่งรายงาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษในรูปของจำนวนและร้อยละของระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษก่อนและหลังการเรียนรู้ผ่านโปรแกรม SPEEXX และวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของผู้เรียนด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบสอบถามความพึงพอใจใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบ Likert 5 ระดับ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ได้มุ่งทดสอบสมมติฐานเชิงอนุมานทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยการเรียนรู้ผ่านโปรแกรม SPEEXX หลังการเรียนรู้ผ่านโปรแกรม SPEEXX พบว่า นักศึกษา จำนวน 359 คน คิดเป็นร้อยละ 81.78 มีระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียน โดยส่วนใหญ่สามารถเลื่อนระดับจากระดับเริ่มต้นไปสู่ระดับที่สูงขึ้นตามกรอบ CEFR

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยการเรียนรู้ผ่านโปรแกรม SPEEXX ก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 439 คน

ระดับภาษาอังกฤษ	Pre-test จำนวน (N)	คิดเป็นร้อยละ	Post-test จำนวน (N)	คิดเป็นร้อยละ
A1	417	94.98	80	18.22
A2	22	5.02	267	60.82
B1	0	0	62	14.13
B2	0	0	30	6.83
Total	439	100.00	439	100.00

จากตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 439 คน พบว่า ก่อนเรียนนักศึกษส่วนใหญ่อยู่ออยู่ในระดับภาษาอังกฤษ A1 จำนวน 417 คน (94.98%) รองลงมา คือ ระดับ A2 จำนวน 22 คน (5.02%) และยังไม่มียุ่เรียนอยู่ในระดับ B1 หรือ B2 เลย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษส่วนมากมีทักษะภาษาอังกฤษอยู่ในระดับเริ่มต้นตามกรอบ CEFR

หลังเรียนด้วยโปรแกรม SPEEXX พบว่า ผลการเรียนรู้มีการพัฒนาอย่างชัดเจน โดยจำนวนนักศึกษาในระดับ A2 เพิ่มขึ้นเป็น 267 คน (60.82%) ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด รองลงมาคือระดับ A1 จำนวน 80 คน (18.22%) B1 จำนวน 62 คน (14.13%) และมีนักศึกษาบางส่วนที่พัฒนาไปถึงระดับ B2 จำนวน 30 คน (6.83%) การเปรียบเทียบก่อนและหลังเรียนสะท้อนให้เห็นว่า ก่อนเรียนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ A1 (94.98%) แต่หลังเรียนจำนวนนักศึกษในระดับนี้ลดลงเหลือเพียง 18.22% และเลื่อนระดับขึ้นไปสู่ A2 (60.82%) และบางส่วนพัฒนาถึง B1 และ B2

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณ พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อย่างน้อย 337 คน (76.77%) มีพัฒนาการด้านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นจากระดับ A1 ไปสู่ระดับสูงกว่า และหากนับรวมผู้ที่เลื่อนจาก A2 ไป B1 หรือจาก B1 ไป B2 จำนวนนักศึกษาที่ได้รับการพัฒนามีมากถึงประมาณ 359 คน (81.78%) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของโปรแกรม SPEEXX ต่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษา

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญ ภูวิจิตร [9] ที่ชี้ว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวโน้มส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และตรงกับงานวิจัยของ สุระชัย หัวไผ่ และคณะ [10] ที่พบว่าระบบการเรียนรู้ออนไลน์แบบอิเล็กทรอนิกส์มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นและมีความพึงพอใจต่อการเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา ศิริวัฒน์ [11] ผู้เรียนที่ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือโปรแกรมออนไลน์ในการเรียนภาษาอังกฤษสามารถพัฒนาทักษะได้ดีขึ้น และมีความพึงพอใจสูงต่อการเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีต่อบทเรียน English A1–A2 และ English B1 ที่เรียนรู้ผ่านโปรแกรม SPEEXX

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ต่อบทเรียนภาษาอังกฤษ A1–A2 และ B1 ผ่านโปรแกรม SPEEXX

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านที่ 1 ประสิทธิภาพของโปรแกรม				
1	โปรแกรม SPEEXX ช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของคุณ	4.61	0.48	มากที่สุด
2	โปรแกรมมีความเหมาะสมกับผู้เรียนระดับเริ่มต้น (A1) และระดับอื่น ๆ	4.57	0.50	มากที่สุด
3	ผู้เรียนเห็นพัฒนาการของตนเองเมื่อใช้ SPEEXX อย่างต่อเนื่อง	4.55	0.52	มากที่สุด
4	ฟังก์ชันและเครื่องมือในโปรแกรมช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ได้เหมาะสม	4.59	0.47	มากที่สุด
รวม	ประสิทธิภาพของโปรแกรม	4.58	0.49	มากที่สุด
ด้านที่ 2 เนื้อหาของบทเรียน				
5	เนื้อหาของบทเรียนตรงกับความต้องการด้านทักษะภาษาอังกฤษ	4.54	0.53	มากที่สุด
6	เนื้อหามีความเหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน	4.50	0.55	มากที่สุด
7	ความหลากหลายของเนื้อหา (Listening, Reading, Writing, Speaking) เพียงพอ	4.48	0.52	มากที่สุด
8	เนื้อหามีความทันสมัยและสามารถประยุกต์ใช้ได้จริง	4.56	0.51	มากที่สุด
รวม	เนื้อหาของบทเรียน	4.52	0.53	มากที่สุด
ด้านที่ 3 ช่องทางการใช้งานของโปรแกรม				
9	ความสะดวกในการเข้าถึงบทเรียนทั้งผ่านคอมพิวเตอร์และมือถือ	4.47	0.58	มาก
10	ความต่อเนื่องในการเรียนรู้แม้มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่	4.42	0.55	มาก
11	ความเสถียรของระบบและการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตขณะใช้งาน	4.39	0.57	มาก
12	การใช้งานโดยรวมง่ายและไม่ซับซ้อน	4.48	0.54	มาก
รวม	ช่องทางการใช้งานของโปรแกรม	4.44	0.56	มาก
ด้านที่ 4 ความน่าสนใจของบทเรียน				
13	บทเรียนมีความน่าสนใจและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน	4.72	0.45	มากที่สุด
14	รูปแบบการนำเสนอช่วยให้ผู้เรียนสนุกและอยากเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.68	0.49	มากที่สุด
15	การติดตามผลและรายงานความก้าวหน้าเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน	4.65	0.46	มากที่สุด
16	กิจกรรมประกอบการเรียนช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียน	4.71	0.48	มากที่สุด
รวม	ความน่าสนใจของบทเรียน	4.69	0.47	มากที่สุด

ตารางที่ 3 สรุปผลความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ต่อบทเรียนภาษาอังกฤษ A1–A2 และ B1 ผ่านโปรแกรม SPEEXX

ข้อ	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ	สรุปผล
1. ประสิทธิภาพของโปรแกรม	4.58	0.49	มากที่สุด	นักศึกษามีความพึงพอใจสูงต่อประสิทธิภาพของโปรแกรม ทั้งในด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ การเห็นพัฒนาการตนเอง ความเหมาะสมของระดับผู้เรียน และการสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยฟังก์ชันต่าง ๆ
2. เนื้อหาของบทเรียน	4.52	0.53	มากที่สุด	นักศึกษาพึงพอใจต่อเนื้อหาของบทเรียน โดยเห็นว่าเนื้อหาตรงกับความต้องการ มีความหลากหลาย ครอบคลุมทักษะต่าง ๆ และทันสมัย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง
3. ช่องทางการใช้งานของโปรแกรม	4.44	0.56	มาก	นักศึกษาพึงพอใจในด้านการเข้าถึงและการใช้งานโปรแกรม แม้จะมีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ แต่ระบบโดยรวมใช้งานง่าย มีความเสถียรและสามารถเรียนรู้ต่อเนื่องได้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อ	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ พึงพอใจ	สรุปผล
4. ความน่าสนใจ ของบทเรียน	4.69	0.47	มากที่สุด	นักศึกษา มีความพึงพอใจสูงสุดในด้านความน่าสนใจของ บทเรียน ทั้งการนำเสนอ กิจกรรมประกอบ การติดตามผล และรายงานความก้าวหน้า ทำให้ผู้เรียนสนุกและมีแรงจูงใจ ในการเรียน
ค่าเฉลี่ยรวม	4.56	0.51	มากที่สุด	

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีความพึงพอใจต่อบทเรียนภาษาอังกฤษ A1-A2 และ B1 ผ่านโปรแกรม SPEEXX ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.56 (S.D. = 0.51) สะท้อนว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยโปรแกรมดังกล่าวสามารถตอบสนองความต้องการและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้แก่ผู้เรียนได้อย่างชัดเจน เมื่อพิจารณาแยกตามด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจสูงสุดในด้านความน่าสนใจของบทเรียน (\bar{x} = 4.69, S.D. = 0.47) รองลงมา คือ ประสิทธิภาพของโปรแกรม (\bar{x} = 4.58, S.D. = 0.49) และเนื้อหาของบทเรียน (\bar{x} = 4.52, S.D. = 0.53) ส่วนด้านช่องทางการใช้งานของโปรแกรม อยู่ในระดับ มาก (\bar{x} = 4.44, S.D. = 0.56)

ผลการวิจัยนี้สะท้อนว่า โปรแกรม SPEEXX ช่วยให้ผู้เรียนเห็นพัฒนาการของตนเอง ใช้ฟังก์ชันและกิจกรรมเสริมสร้างทักษะภาษาอังกฤษได้อย่างเหมาะสมและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา รัตนสกุล [12] ทั้งในด้านแนวคิด โปรแกรมที่ใช้ กลุ่มเป้าหมาย และผลลัพธ์เชิงบวกของการเรียนรู้ผ่าน SPEEXX มีแนวโน้มส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษได้จริง และยังคงตรงกับงานวิจัยของ พรพรรณ เกิดจน [13] ที่พัฒนาบทเรียนฝึกอบรมผ่านเว็บ พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนในระดับสูง และสามารถเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่เรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองผ่านโปรแกรม SPEEXX มีระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษภายหลังการเรียนรู้สูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียน โดยมีนักศึกษาร้อยละ 81.78 ที่สามารถพัฒนาระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอย่างน้อยหนึ่งระดับ ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นแนวโน้มเชิงบวกของการเรียนรู้ผ่านโปรแกรม SPEEXX ในการส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนในบริบทอุดมศึกษา ทั้งนี้ ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้

แนวโน้มการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษดังกล่าวอาจอธิบายได้จากลักษณะการออกแบบบทเรียนของโปรแกรม SPEEXX ที่บูรณาการสื่อการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ เช่น ข้อความ ภาพ และเสียง ซึ่งเอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสหลายช่องทาง (Visual, Auditory, Kinesthetic) อันเป็นแนวทางที่ช่วยสนับสนุนการจดจำและการประยุกต์ใช้ความรู้ของผู้เรียน [14] นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lai และคณะ [15] ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการแรงจูงใจและการสนับสนุนการเรียนรู้ต่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบออนไลน์

ในด้านความพึงพอใจ พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ผ่านโปรแกรม SPEEXX อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.56, S.D. = 0.51) โดยเฉพาะด้านเนื้อหาและความน่าสนใจของบทเรียน ซึ่งสะท้อนว่าโปรแกรมสามารถตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ในระดับสูง ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) [16] ที่เน้นบทบาทของผู้เรียนในการเลือกเวลา วิธีการ และจังหวะการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง รวมถึงงานวิจัยของ Wang [17] ที่พบว่าการเรียนรู้แบบออนไลน์มีส่วนช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบต่อการเรียนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในมิติของแรงจูงใจ ความพึงพอใจในระดับสูงของผู้เรียนยังสะท้อนถึงการออกแบบบทเรียนที่สอดคล้องกับโมเดล ARCS Motivation [18] โดยเฉพาะองค์ประกอบด้าน Satisfaction ซึ่งผู้เรียนได้รับความพึงพอใจจากผลลัพธ์และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งนี้ ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Rahman และ Yilmaz [19] ที่ระบุว่าโมเดล ARCS มีส่วนช่วยส่งเสริมแรงจูงใจและผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในสภาพแวดล้อม e-Learning

นอกจากนี้ ความยืดหยุ่นในการเข้าถึงโปรแกรม SPEEXX ผ่านอุปกรณ์ส่วนตัวและระบบเครือข่ายของมหาวิทยาลัยยังเอื้อให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และติดตามความก้าวหน้าของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบ e-Learning ที่ช่วยเสริมสร้างความกระตือรือร้นและแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kim และคณะ

[20] ที่พบว่าความสะดวกในการเข้าถึงระบบและการตรวจสอบความก้าวหน้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วม (engagement) และความพึงพอใจของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากผลการวิจัยที่สะท้อนแนวโน้มเชิงบวกของการใช้โปรแกรม SPEEXX ในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียน ควรส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนบูรณาการโปรแกรมดังกล่าวเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ร่วมกันในบริบทกลุ่ม นอกจากนี้ควรจัดให้มีระบบสนับสนุนทางเทคนิคที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เช่น การอบรมการใช้งานโปรแกรมสำหรับผู้เรียนและผู้สอน การให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาการเข้าสู่ระบบ รวมถึงการจัดการปัญหาความเสถียรของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อเอื้อให้ผู้เรียนสามารถใช้โปรแกรมได้อย่างราบรื่น และเกิดความต่อเนื่องในการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในระดับมหาวิทยาลัยควรพัฒนาและลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดให้มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วและเสถียรเพียงพอ รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาและการสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อส่งเสริมการใช้งานโปรแกรม SPEEXX อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรพิจารณาขยายผลการใช้โปรแกรมไปยังหลักสูตรหรือกลุ่มนักศึกษาอื่น ๆ เพื่อสร้างแนวทางหรือมาตรฐานร่วมในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาตามกรอบมาตรฐาน CEFR อันจะนำไปสู่การยกระดับสมรรถนะภาษาอังกฤษของบัณฑิตในระดับสากล

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความครอบคลุมของผลการวิจัย ควรมีการศึกษาต่อในลักษณะการวิจัยเชิงทดลอง ที่มีกลุ่มควบคุม เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มผู้เรียนที่ใช้โปรแกรม SPEEXX กับกลุ่มที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนอื่น นอกจากนี้ควรมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์การเรียนรู้ ทักษะ และแรงจูงใจของผู้เรียนอย่างรอบด้าน อีกทั้งควรมีการติดตามผลในระยะยาว เพื่อประเมินความคงทนของการเรียนรู้ และศึกษาการบูรณาการเครื่องมือการเรียนรู้เสริม เช่น e-book กิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์แบบโต้ตอบ หรือแนวคิด Gamification เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและความต่อเนื่องของการเรียนรู้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- [1] ชูศักดิ์ เอกเพชร. การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [เข้าถึงเมื่อ 6 ต.ค. 2568]. เข้าถึงได้จาก: <https://graduate.sru.ac.th/>
- [2] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. [อินเทอร์เน็ต]. 2545 [เข้าถึงเมื่อ 6 ต.ค. 2568]. เข้าถึงได้จาก: <https://person.mwit.ac.th/>
- [3] มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579). [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 6 ต.ค. 2568]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.pbru.ac.th/>
- [4] มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. แนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ภาคการศึกษาที่ 1/2564 (ฉบับที่ 2). [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 6 ต.ค. 2568]. เข้าถึงได้จาก: <https://acad.pbru.ac.th/>
- [5] เจษฎารัตน์ กล้าศรี. การยอมรับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. เพชรบุรี: ศูนย์พัฒนาภาษาและวิเทศสัมพันธ์; 2564.
- [6] อนุชา สะเล็ม. การประยุกต์ใช้ E-Learning ในกระบวนการเรียนการสอน. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร; 2560.
- [7] EF SET. The CEFR and EF SET. [Internet]. 2021 [cited 2025 Oct 6]. Available from: <https://www.efset.org/cefr/>
- [8] SPEEXX. CEFR placement test and learning level guide. [Internet]. 2020 [cited 2025 Oct 6].
- [9] เจริญ ภูวิจิตร. การจัดการเรียนการสอนออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล. [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 6 ต.ค. 2568]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.ksp.or.th/>
- [10] สุระชัย หัวไผ่, พิมพ์ชนก พรหมสวัสดิ์, สมโภชน์ อุไรเวโลจนานกร. แนวทางการออกแบบระบบการเรียนอิเล็กทรอนิกส์แบบปรับเหมาะสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต. 2561;13(1):1–15.
- [11] รุ่งนภา ศิริวัฒน์. การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษา. กรุงเทพฯ: มทร.พระนคร; 2563.

- [12] อังคณา รัตนสกุล. การใช้โปรแกรม SPEEXX เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาครุศาสตร์บัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มรภ.พระนครศรีอยุธยา; 2565.
- [13] พรพรรณ เกิดจน. การพัฒนาบทเรียนฝึกรวมผ่านเว็บเรื่องการใช้งานห้องสมุดสำหรับนิสิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2559.
- [14] วิณา ประชากุล, ประสาท เนื่องเฉลิม. รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาและการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน. วารสารครุศาสตร์. 2553;38(2):25-40
- [15] Lai C, Hu X, Lyu B. Understanding the role of self-regulated learning in English language learning with mobile technologies. *Comput Assist Lang Learn*. 2022;35(1-2):1-24. doi:10.1080/09588221.2019.1669607
- [16] Knowles MS. *Self-directed learning: A guide for learners and teachers*. New York: Association Press; 1975.
- [17] Wang Q, Zhang X, Li Y. EFL learners' motivation and acceptance of using large language models for academic writing. *Front Psychol*. 2025;16:1514545.
- [18] Keller JM. *Motivational design for learning and performance: The ARCS model approach*. New York: Springer; 2010.
- [19] Rahman M, Yilmaz R. The impact of the ARCS motivational model on learners' satisfaction and performance in e-learning environments. *Int J Educ Technol High Educ*. 2024;21(3):45-60.
- [20] Kim S, Kim D-J. Structural relationship of key factors for student satisfaction and achievement in asynchronous online learning. *Sustainability*. 2021;13(12):6734.

การพัฒนาศิลปะการแสดงโดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยว
โดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บนวิถีเกษตร ศิลปะและวัฒนธรรม
ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร

Development of Performing Arts by the Community to Enhance Tourism Driven
by a Creative Community Grounded in Agricultural Ways, Art, and
Cultural Heritage in Nakhonpathom, Ratchaburi, Samut Songkhram,
and Samut Sakhon Provinces, Thailand

ธนสิทธิ์ ชมชิต และ กรวิภา เลาศรีรัตน์ชัย*
Tanasit Chomchit and Kornwipa Laosrattanachai*

สาขาวิชาอนุศิลป์และศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000
Thai Classical Dance and Performing Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University,
Nakhon Pathom 73000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: Kornwipanamtan@webmail.npru.ac.th

Received: 18 July 2025, Revised: 30 November 2025, Accepted: 27 January 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศิลปะการแสดงโดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บนวิถีเกษตร ศิลปะ และวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสร้างสรรค์ พัฒนาศิลปะการแสดง เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บนวิถีเกษตร ศิลปะและวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร และ 2) เพื่อจัดทำรูปแบบการพัฒนาศิลปะการแสดงเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บนวิถีเกษตร ศิลปะและวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เก็บรวบรวมข้อมูลจากคนในพื้นที่วิจัย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดละ 10 รวม 40 คน โดยใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบประชุมกลุ่มย่อย แบบประเมินผลการแสดง และแบบสอบถาม ความพึงพอใจ โดยนักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน การดำเนินการวิจัยเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การประชุมกลุ่มย่อย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน นำไปสู่การออกแบบและสร้างสรรค์ชุดการแสดง โดยยึดแนวคิด จากทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนเป็นฐาน ผลการดำเนินงานพบว่า พื้นที่ที่มีความพร้อมในการเข้าร่วมและร่วมสร้างสรรค์การแสดง ได้แก่ จังหวัดนครปฐม ชื่อชุดการแสดง “ร่วมศรัทธา” (วัฒนธรรมปัญญาธรรม บางม่วง) จังหวัดราชบุรี ชื่อชุดการแสดง “เรือมบูชาศาลตาปะกำ” จากผลการวิจัยสามารถพัฒนาแนวทางการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน และกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งได้จัดทำ เป็นคู่มือการพัฒนาศิลปะการแสดง พร้อมทั้งดำเนินการจัดฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้คืนสู่ชุมชน ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมกิจกรรม การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน และเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดทุนวัฒนธรรมในพื้นที่อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : พัฒนาศิลปะการแสดง ส่งเสริมเมืองท่องเที่ยว วิถีเกษตร ศิลปะและวัฒนธรรม

Abstract

The research titled in the development of performing arts by the community to enhance tourism driven by a creative community grounded in agricultural ways, art and cultural heritage in Nakhon Pathom, Ratchaburi, Samut Songkhram, and Samut Sakhon Provinces, Thailand aimed to; 1) develop the performing arts to enhance tourism activities by a creative community grounded in agricultural ways, art and cultural heritage in Nakhon Pathom, Ratchaburi, Samut Songkhram, and Samut Sakhon Provinces, and 2) create the performing arts models to enhance tourism activities by a creative community grounded in agricultural ways, art and cultural heritage in Nakhon Pathom, Ratchaburi, Samut Songkhram, and Samut Sakhon Provinces. The research used Participatory Action Research: PAR. The tools used in the research were focus group interviewing form, performing arts evaluation form, and satisfaction questionnaire. The research conducted by the cooperation of the community in every process as small group meeting, knowledge sharing, problems and need analysis leading to design and create

the performing arts, and grounded the concept from cultural capital of community-based. The target areas included 4 provinces; Nakhon Pathom, Ratchaburi, Samut Songkhram, and Samut Sakhon. The results founded that there were 2 areas where are prepared and participated in creating the performing arts as Nakhon Pathom in the title of “Romsattha” (Thammapanyaram Temple, Bang Muang) and as Ratchaburi in the title of “Reumbhuchasantapakham”. The result also showed that the guideline in creating performing arts, community participation models, and procedures which bringing to making performing arts development manual, organizing workshop, and transferring knowledge to the community. This led to enhance tourism activities by the community, increase community incomes, and conserve and inherit cultural capital in each area sustainably.

Keywords : Performing Arts Development, Enhance Tourism Area, Agricultural Ways, Art and Cultural Heritage

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวอุดมสมบูรณ์และหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น ประกอบกับเอกลักษณ์ด้านความมีอริยาศัยไมตรีของคนไทย ซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย [1] ทั้งนี้ ประเทศไทยได้พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับศักยภาพของทรัพยากรในแต่ละพื้นที่ โดยสามารถจำแนกกิจกรรมการท่องเที่ยวออกเป็น 8 ประเภทหลัก ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวทางเรือ การท่องเที่ยวในแหล่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม [2]

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยเน้นการเข้าใจพัฒนาการของสังคมและมนุษย์ผ่านศิลปวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ เช่น ดนตรีและนาฏศิลป์ [3] นอกจากนี้ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา ยังได้ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมควรประกอบด้วยองค์ประกอบทางศิลปะ ทัศนกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทศกาลต่าง ๆ เพื่อสร้างความโดดเด่นและยกระดับแหล่งท่องเที่ยว [4] อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ที่ผ่านมา และปัญหาเศรษฐกิจ ส่งผลให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวชะงักงัน การจัดการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ที่ตอบโจทย์ผู้บริโภค โดยการนำทุนวัฒนธรรมดั้งเดิมมาสร้างสรรค์เป็นรูปแบบศิลปะการแสดงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา [5] ที่เน้นการต่อยอดทุนทางสังคมและวัฒนธรรม เพิ่มมูลค่าและสร้างเอกลักษณ์ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

พื้นที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร ตั้งอยู่บริเวณเส้นทางแม่น้ำท่าจีน-แม่กลอง ซึ่งเป็นบริเวณที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยเป็นจุดเชื่อมโยงทางการค้าระหว่างอินเดียกับจีนผ่านดินแดนสุวรรณภูมิมานานกว่า 2,000 ปี [6] เป็นพื้นที่ที่อุดมด้วยศิลปวัฒนธรรม ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศาสนา และวิถีชีวิตที่ควรค่าแก่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากการศึกษาบริบทชุมชนและทุนวัฒนธรรมใน 4 จังหวัดดังกล่าว โดยพบว่าจังหวัดนครปฐมมีความโดดเด่นด้านศิลปวัฒนธรรมและตำนานท้องถิ่น รวมถึงวัฒนธรรม ศิลปะ ประเพณี และความเชื่อของกลุ่มไทยเชื้อสายจีน ส่วนจังหวัดราชบุรีมีศิลปะการแสดงที่โดดเด่น เช่น หนังใหญ่ ซึ่งถือเป็นต้นแบบของการแสดงโขนอันทรงคุณค่า ขณะที่จังหวัดสมุทรสงครามและสมุทรสาครมีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมชาติพันธุ์และวิถีชีวิตพื้นบ้านที่สามารถนำมาประยุกต์และพัฒนาเป็นการแสดงให้สอดคล้องกับยุคสมัย เพื่อยกระดับกิจกรรมการท่องเที่ยว และสร้างทางเลือกใหม่ที่น่าสนใจยิ่งขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยว

ผู้วิจัย เล็งเห็นถึงทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดสมุทรสาคร ที่จะส่งเสริมพื้นที่ให้เป็นที่รู้จัก ยกกระดับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน โดยการศึกษาอัตลักษณ์ทุนวัฒนธรรมนำมาสู่การสร้างสรรคและพัฒนาแบบการแสดงผลที่มีอยู่ในพื้นที่ ให้มีความร่วมสมัย ดึงดูดน่าสนใจ และสามารถสื่อสารถ่ายทอดเรื่องราวชุมชนผ่านการแสดงในรูปแบบการแสดงผลโดยชุมชนที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในการสร้างยุทธศาสตร์ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอดและสืบสานเรื่องราวทางวัฒนธรรม จัดเวทีแสดงผลศิลปะการแสดงเพื่อให้เป็นชุมชนเมืองที่มีอัตลักษณ์ การบริการด้านการท่องเที่ยว ความหลากหลายของสังคม พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนผันทางการท่องเที่ยวในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างสรรค์ พัฒนาศิลปะการแสดงเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บนวิถีเกษตร ศิลปะและวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร
2. เพื่อจัดทำรูปแบบการพัฒนาศิลปะการแสดงเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บนวิถีเกษตร ศิลปะและวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การส่งเสริมศักยภาพของชุมชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร ในการพัฒนา ศิลปะการแสดงที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น นำไปสู่การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่หลากหลายและน่าสนใจ เพิ่มรายได้และสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และสืบสานทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่และถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่อย่างยั่งยืน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย การทบทวนเอกสาร และข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม ศึกษาบริบทพื้นที่ในชุมชน 4 พื้นที่ ได้แก่ ชุมชนสามพราน จังหวัดนครปฐม ชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี ชุมชนยี่สาร จังหวัดสมุทรสงคราม และชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ในชุมชน 4 พื้นที่ ได้แก่ ชุมชนสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ชุมชนเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ชุมชนยี่สาร อำเภอมัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และชุมชนท่าฉลอม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ คนในพื้นที่ ผู้มีความรู้ความสามารถด้านการแสดงในชุมชน 4 พื้นที่ ได้แก่ ชุมชนสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ชุมชนเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ชุมชนยี่สาร อำเภอมัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และชุมชนท่าฉลอม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อพัฒนาและออกแบบรูปแบบศิลปะการแสดงที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในบริบทของวิถีเกษตร ศิลปะ และวัฒนธรรม ใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร

1. กระบวนการวางแผน

- ศึกษาบริบทพื้นที่และชุมชนกลุ่มเป้าหมาย ใน 4 จังหวัด (นครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร)
- รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้รู้ทางด้านศิลปะการแสดง ในชุมชนทั้ง 4 จังหวัด
- ออกแบบเครื่องมือวิจัย แบบประชุมกลุ่มย่อย แบบประเมินผลการแสดง และแบบสอบถามความพึงพอใจ

2. กระบวนการดำเนินการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบและพัฒนาศิลปะการแสดง

- จัดประชุม/เวทีแลกเปลี่ยนกับชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจ ร่วมกำหนดเป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาศิลปะการแสดง
- วิเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรม ที่มีศักยภาพในการต่อยอดสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- จัดกิจกรรมปฏิบัติการร่วมกับชุมชน เพื่อพัฒนาต้นแบบศิลปะการแสดง เช่น การออกแบบท่ารำ บทแสดง ดนตรี
- วิเคราะห์ข้อมูล ด้านองค์ประกอบในการสร้างสรรค์การแสดง

3. กระบวนการตรวจสอบประเมินผล

- ประเมินผลการแสดงจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะการแสดง จำนวน 3 ท่าน จากหน่วยงานภายนอก
- สะท้อนผล (Reflection) ร่วมกับชุมชน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบศิลปะการแสดงที่พัฒนา

4. กระบวนการปรับปรุงพัฒนา และคืนองค์ความรู้สู่ชุมชน

- วิเคราะห์จุดเด่น จุดควรปรับปรุง เพื่อนำไปพัฒนาเพิ่มเติมตามคำแนะนำ
- จัดกิจกรรมฝึกซ้อมการแสดงที่ได้จากการวิจัยให้กับนักแสดงในชุมชน
- จัดเวทีเพื่อนำเสนอผลงานการแสดงที่ได้จากการสร้างสรรค์ นำเสนอการแสดงผ่านรูปแบบของนักร้องเดี่ยว มีการสาธิตอธิบายท่ารำที่นำมาสร้างสรรค์ ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ท่ารำพร้อมกับการมีส่วนร่วมกับการแสดง เป็นการพัฒนาศิลปะการแสดงโดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศิลปะการแสดงโดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บนวิถีเกษตร ศิลปะและวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร ได้เป็นอย่างดี
- ประเมินผลการแสดงจากผู้ชม คนในชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- ปรับปรุงรูปแบบศิลปะการแสดงจากข้อเสนอแนะ
- ร่วมกับชุมชนในการจัดทำ ชุดความรู้/ คู่มือ/ สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- วางแผนการขยายผลและพัฒนาต่อเนื่องในระดับตำบล/ เครือข่ายจังหวัด

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 ประชาชนชุมชน ผู้นำชุมชน นักแสดง ชาวบ้าน ที่มีความรู้และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะการแสดงชุมชน ซึ่งเป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ 40 คน (จังหวัดละ 10 คน) ไม่น้อยกว่า 10 ปี ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

กลุ่มที่ 2 คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์และศิลปะการแสดง ปฏิบัติงานและมีส่วนเกี่ยวข้องกับวงการนาฏศิลป์ไทย ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน จากหน่วยงานภายนอก ประเมินคุณภาพและวัดผลระดับความถูกต้อง ตามองค์ประกอบของนาฏศิลป์ หลักการสร้างสรรคการแสดง ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

กลุ่มที่ 3 ผู้ชม/นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว โดยวิธีการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 400 คน ใช้สูตรของคอกเรน [7] เนื่องจากไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอน แต่ทราบว่ามีความถี่จำนวนมากและต้องการประมาณค่าสัดส่วนของกลุ่มประชากรโดยใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนเท่ากับร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน และเพิ่มจำนวนประชากรเพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนของข้อมูลร้อยละ 4 จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่คาดเคลื่อนจำนวน 400 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือวิจัย เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ประกอบไปด้วย แบบประชุมกลุ่มย่อย แบบประเมินผลการแสดง และแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะการแสดง จำนวน 3 ท่าน จากหน่วยงานภายนอก ตรวจสอบพิจารณาหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) คือ พิจารณาข้อคำถามที่สร้างขึ้นมาว่ามีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสาระของเครื่องมือกับเนื้อหาสาระของสิ่งที่ต้องการศึกษา คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย (IOC)

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดการเก็บข้อมูล ดังนี้

1) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แนวทางในการประชุมกลุ่มย่อย แบบลงพื้นที่จริง 4 จังหวัด โดยมีอาสาสมัครในการวิจัย โดยการเก็บข้อมูลแบบเลือกตัวอย่างซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง กำหนดจำนวนกลุ่มเป้าหมาย และคุณสมบัติโดยขอความอนุเคราะห์จากผู้นำชุมชนเพื่อบุคคลที่เข้าตามเกณฑ์ และพร้อมเข้าร่วมกระบวนการวิจัย

2) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ การประเมินการแสดง ผู้วิจัยใช้แนวทางการเลือกแบบเจาะจง กำหนดคุณสมบัติ โดยต้องเป็นข้าราชการ บุคลากร หรือผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย เป็นที่รู้จักยอมรับในวงการนาฏศิลป์และศิลปะการแสดง จำนวน 3 ท่าน ในส่วนของแบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นเครื่องมือที่ใช้กับนักแสดง/นักท่องเที่ยว ฯลฯ โดยวิธีการคัดเลือกแบบสุ่ม จำนวน 400 คน เป็นการเก็บผลระดับความพึงพอใจต่อการรับชมการแสดงที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย และการรวบรวมข้อมูลเอกสาร วิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) บริบท ศิลปวัฒนธรรม การแสดง สินค้า ผลิตภัณฑ์ในชุมชน ฯลฯ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินการแสดง และแบบสอบถามนักท่องเที่ยว มาวิเคราะห์โดยกำหนดการแบ่งคะแนนออกเป็น 5 ช่วง เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนโดยผู้วิจัยใช้การแปลผลจากการคำนวณ โดยใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้นจากสูตร [8]

ผลการวิจัย

จากการศึกษา สัมภาษณ์ เก็บข้อมูลบริบท ทิวทัศน์วัฒนธรรม และศิลปะการแสดงที่มีในชุมชน ทั้ง 4 จังหวัด พบว่าชุมชนสามพราน จังหวัดนครปฐม มีอัตลักษณ์โดดเด่นด้านการจัดกิจกรรมที่ใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการรวมผู้คนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะวัดธรรมปัญญารามบางม่วง (พระยูไลโภษะชัย) ซึ่งเป็นวัดนิกายมหายานแห่งเดียวในจังหวัด และมีจุดเด่นสำคัญคือ “พระแม่กวนอิมปางพระใสยาสาน” หรือ “พระมหาโพธิสัตว์กวนอิมปางเสวยสุข” ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย วัดแห่งนี้มุ่งเน้นการเป็นศูนย์รวมของชุมชน ทั้งด้านจิตใจและการพัฒนา โดยมีผู้นำทางศาสนาอย่างหลวงพ่อดวงสรภณอนันตมัจฉ เป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อส่วนรวม แม้ในพื้นที่จะไม่ปรากฏรูปแบบศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน แต่จากบริบททางสังคมและวัฒนธรรมพบว่าคนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งในอดีตนิยมชมการแสดงงิ้ว เพื่อความบันเทิงและเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมของคนในพื้นที่

ชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์ด้านศิลปะการแสดงที่โดดเด่น โดยเฉพาะ “หนังใหญ่วัดขนอน” ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า ได้รับการยกย่องว่าเป็นการแสดงชั้นสูงของไทย ครูมานพ มีจำรัส นักแสดง/ศิลปิน ได้มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะนี้ให้ร่วมสมัย พร้อมถ่ายทอดสู่เยาวชนในชุมชน ชาวเจ็ดเสมียนยังมีศักยภาพในการสร้างสรรค์ศิลปะจากเรื่องเล่าท้องถิ่น เช่น ตำนานช้างบัวบาน อาชีพของคนในชุมชนมีความหลากหลาย ทั้งเกษตร อุตสาหกรรม และงานหัตถกรรม เช่น ตานีแบรนต์ มาลัยสวย หัวไชโป้ว และโต๊ะหมู่บูชา ด้านวัฒนธรรม ประเพณีแห่ดอกไม้ท้ายสงกรานต์

เป็นการละเล่นของไทยเชื้อสายเขมรที่ยังคงอนุรักษ์ไว้ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ศาลตาปะกำ และศาลพระพรหมคฤทธิธา ซึ่งสะท้อนรากเหง้าความเชื่อของคนในท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน

ชุมชนยี่สาร ตั้งอยู่ในตำบลยี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับหลวงปู่ศรีราชา ผู้เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านในพื้นที่ วัดเขายี่สารซึ่งตั้งอยู่บนเขายี่สาร สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย วิหารบนยอดเขามีลักษณะเป็นรูปเรือ และมีสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างอยุธยาและรัตนโกสินทร์ ภายในวิหารประดิษฐานพระพุทธรูปที่สวย และมีพระพุทธรูปยืนปางห้ามญาติ ชุมชนยังมีพิพิธภัณฑ์บ้านยี่สารที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น อย่างไรก็ตามแม้ชุมชนจะมีมรดกทางศิลปวัฒนธรรม แต่ไม่ปรากฏรูปแบบศิลปะการแสดงที่ชัดเจนในพื้นที่

ชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ชุมชนท่าฉลอม เป็นชุมชนอนุรักษ์ประเพณีมาโดยตลอด แต่ไม่มีศิลปะการแสดงเฉพาะตน แต่มีการสร้างการแสดงที่สื่อถึงความเป็นชุมชนท่าฉลอม โดยผ่านการจ้างงานจากบริษัทจัดการแสดงเท่านั้น จึงสรุปได้ว่า ชุมชนท่าฉลอมไม่พบศิลปะการแสดงที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่

รูปที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูล พื้นที่ชุมชนสามพราน จังหวัดนครปฐม และชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี
(ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, 2564)

จากทั้งหมดที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้สรุปถึงบริบททางวัฒนธรรมทั้ง 4 ชุมชน ศึกษาประเพณี ศิลปวัฒนธรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นขอบเขต และแนวทางในการสร้างศิลปะการแสดง เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บนวิถีเกษตร ศิลปะและวัฒนธรรม นำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์การแสดง โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ตลอดจนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิด ออกแบบศิลปะการแสดงให้ตรงความต้องการและบริบท อัตลักษณ์ของชุมชน โดยการสร้างสรรค์การแสดง ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนสามพราน จังหวัดนครปฐม และชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี มีความพร้อมเข้าร่วมกระบวนการวิจัยขั้นตอนการสร้างสรรค์การแสดง ในส่วนของชุมชนยี่สาร จังหวัดสมุทรสงคราม และชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร ทั้ง 2 ชุมชนไม่สามารถเข้าร่วมกระบวนการวิจัยขั้นตอนการสร้างสรรค์การแสดง เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่มีการแพร่ระบาดหนักในช่วงการดำเนินการวิจัยขณะนั้น โดยผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสร้างสรรค์พัฒนาศิลปะการแสดง เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บนวิถีเกษตร ศิลปะและวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร ได้ดังต่อไปนี้

1. ชุมชนสามพราน จังหวัดนครปฐม

1) การแสดงชุด ร่วมศรัทธา (วัดธรรมปัญญารามบางม่วง)

2) แนวคิดการแสดง ศิลปะและวัฒนธรรมจีนที่สวยงาม และมีวัดที่เป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนทั้งคนไทยและคนไทยเชื้อสายจีน เป็นศูนย์รวมทำนุบำรุงศาสนา มีคำสั่งสอนเรื่องธรรมให้ผู้คนพ้นทุกข์จากภัย 12 ประการ ซึ่ง 1 ในนั้น คือ การดูแลสุขภาพ การแสดงจึงนำเสนอแบบผสมผสาน มีजूว ที่เป็นศิลปวัฒนธรรมด้านการแสดงของชาวจีนเล่าเรื่องราวคำสอนผนวกกับการแสดงไทเก๊ก โดยผู้สูงอายุในพื้นที่สามพราน แสดงให้เห็นถึงการดูแลสุขภาพ ตามหลักคำสั่งสอนของชาวจีน

3) จุดมุ่งหมาย มุ่งเน้นการสร้างสรรค์การแสดงจากชาติพันธุ์ในพื้นที่ สร้างสรรค์ศิลปะการแสดงजूว และการรำไทเก๊กที่เป็นเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมของชาวจีน เล่าเรื่องราว และนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยว “วัดธรรมปัญญาราม บางม่วง” ที่เป็นวัดคู่ชุมชนสามพรานมาอย่างยาวนาน

4) เพลงดนตรี เนื่องด้วยการแสดงสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน โดยเฉพาะนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับวัดธรรมปัญญารามบางม่วง พระยูไลโง๊ซซัย ที่มีความเกี่ยวข้องกับคำสอน และวัฒนธรรมจีน แนวดนตรีจึงออกแบบให้มีสำเนียงจีนตลอดทั้งเพลง มีบทบรรยายที่ประพันธ์และบันทึกเสียงโดย คุณพรทิพย์ เต่าบำรุง สมาชิกผู้สูงอายุอำเภอสามพราน และเป็นเจ้าหน้าที่บริการของทางวัดธรรมปัญญารามบางม่วง พระยูไลโง๊ซซัย โดยมีบทบรรยายเกี่ยวกับสถานที่ และคำสั่งสอน ดังนี้

องค์พระแม่กวนอิม ได้บังเกิด
โปรดหมู่มวลมนุษย์ ในจักวาล
จิตตั้งมั่นด้วยญาณอันบริสุทธิ์
พระเมตตาแผ่ไปในปฐพี
ทั้งองค์พระยูไลได้อุบัติ
พ้นจากปางภัย 12 ประการ
สืบสานต่องานเพื่อปวงชน
คุณความดีคงไว้ในปฐพี

พระคุณเลิศ ยิ่งใหญ่แผ่ไพศาล
ปณิธานบำเพ็ญบุญพูนทวี
อภิบาลมวลมนุษย์ ให้สุขขี
คุณความดีได้ประจักษ์นรินทร์กาล
ช่วยขจัด ทุกข์ภัยในสรรพสาร
ได้สุขสันต์ ทวนทั่วทุกตัวตน
ให้ผู้คนพ้นทุกข์เป็นสุขศรี
สร้างบารมีตามรอยบาทพระศาสดา

.....พรทิพย์ เต่าบัวรุ่ง ผู้สูงอายุชุมชนสามพราน จังหวัดนครปฐม ผู้ประพันธ์

5) การออกแบบท่ารำ การแสดงชุดนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นท่าทางการเคลื่อนไหวที่คนในชุมชนสามารถปฏิบัติตามได้ ลักษณะท่ารำเป็นการใช้อุปกรณ์ คือ พัด ประกอบการเคลื่อนไหวลำตัว มือ ศีรษะ และผสมผสานท่ารำไทเก๊ก เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยมีกลุ่มผู้สูงอายุด้วย จึงนำเอาการรำไทเก๊ก เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของช่วงการแสดง โดยเลือกใช้ท่ารำไทเก๊กจำนวน 6 ท่า เพื่อเป็นการออกกำลังกายของผู้สูงอายุไปในตัว และสอดคล้องกับคำสอนที่ให้ผู้คนพ้นทุกข์จากภัย 12 ประการ

6) เครื่องแต่งกาย ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการเลือกใช้เครื่องแต่งกายแบบประเพณี ตามที่ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ [9] ได้เขียนไว้ในหนังสือหลักการแสดง นาฏยศิลป์ปริทรรศน์ ใช้เครื่องแต่งกายที่พัฒนาตามกำหนดรูปแบบที่ตายตัว และตรงตามเชื้อชาติ วัฒนธรรมของเรื่องราวที่นำเสนอ ประกอบไปด้วยเครื่องแต่งกายแบบหญิงชาวจีนโบราณ เครื่องแต่งกายชุดประจำชาติจีน และเสื้อคอจีน

รูปที่ 2 เครื่องแต่งกายการแสดงชุด ร่วมศรีทธา (วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง)
(ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, 2564)

2. ชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี

1) การแสดงชุด เรือมบูชาศาลตาปะกำ

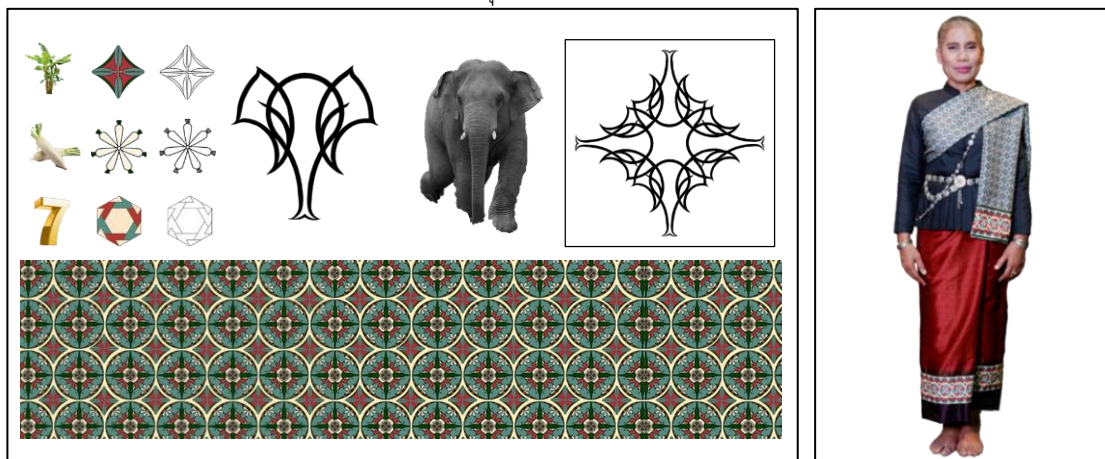
2) แนวคิดการแสดง การแสดงที่มีการรวบรวมบริบทชุมชน ทุนศิลปวัฒนธรรม บริบทของชุมชนเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มศิลปินร่วมสมัยที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนเจ็ดเสมียน มหรสพชั้นสูงต้นแบบการแสดงโขนนาฏกรรมของไทย อย่างการแสดงหนังใหญ่วัดหนอง และพิธีกรรมความเชื่อของชาวชุมชนเจ็ดเสมียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ วรรณกรรม ที่อพยพมาจากดินแดนเขมร กับพิธีกรรมบูชาไหว้ศาลตาปะกำ (คนเลี้ยงช้าง) การแสดงมีความร่วมสมัย ผสมผสาน ศิลปวัฒนธรรมไทย และชาติพันธุ์ ร้อยเรียงเป็นเรื่องราว นำเสนอบริบทของชุมชน วัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อของชาวชุมชนเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ผ่านรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทย

3) จุดมุ่งหมาย นำเสนอศิลปวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อของชาวชุมชนเจ็ดเสมียนเกี่ยวกับ “ช้าง” และนำเสนอ ลานวัฒนธรรม จุดท่องเที่ยวแหล่งใหม่ ที่ชาวเจ็ดเสมียนจัดตั้งขึ้น และนำเสนอจุดท่องเที่ยว อื่น ๆ รวมทั้ง สินค้า ผลิตภัณฑ์ อาหารที่มีอยู่ในชุมชน

4) เพลงดนตรี การบรรเลงดนตรีให้มีสำเนียงแบบทางอีสานใต้ เนื่องจากคนในชุมชนมีบรรพบุรุษที่อพยพมาจากสุรินทร์ แนวดนตรีนำเสนอให้มีสำเนียงกันตรึม เพื่อให้เห็นอัตลักษณ์ความเป็นอีสานใต้ หรือ สำเนียงเขมร ประกอบกับการใส่เสียงเข้าไป คือ เสียงช้าง เพื่อเป็นการถ่ายทอดแนวดนตรีให้สอดคล้องกับแนวคิดของการแสดง

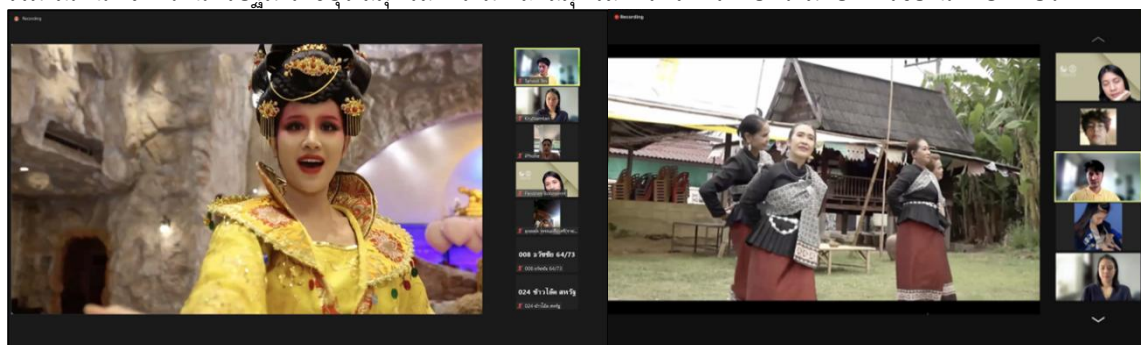
5) การออกแบบท่ารำ ผู้วิจัยได้นำเอาวิถีชีวิตของคนในชุมชนเจ็ดเสมียน ที่มีการประกอบสัมมาอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ การทำไร่นา ทำนา เกี่ยวข้าว การทำข้าวหลาม การทำหัวไชโป้ว นำเอาอิริยาบถการทำงานมาสร้างสรรค์ออกแบบเป็นท่ารำ

6) เครื่องแต่งกาย ผู้วิจัยร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่ ออกแบบเครื่องแต่งกาย โดยคำนึงถึงบริบทในชุมชน ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ ตำนานเรื่องเล่าในชุมชน มาเป็นแนวคิดหลักในการออกแบบและสร้างสรรค์ลายผ้า โดยนำการถอดอัตลักษณ์ลวดลายที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงได้ร่วมออกแบบกับชุมชนไว้ มาผสมผสานกับการถอดอัตลักษณ์ลายซ่าง ซึ่งมาจากตำนานเรื่องเล่า และความเชื่อของชุมชนในอดีตที่เคยเป็นชุมชนเลี้ยงช้าง ผู้วิจัยจึงนำลายอัตลักษณ์ที่ได้มาออกแบบเป็นสไบ และชายผ้าถุงของนักแสดง โดยเครื่องแต่งกายประกอบไปด้วย เสื้อแขนกระบอกสีด้า นุ่งผ้าถุงสีแดง และหมวกด้ายสไบที่ออกแบบลายให้เป็นอัตลักษณ์จากบริบทของชุมชน

รูปที่ 3 การออกแบบลายผ้าจากอัตลักษณ์ชุมชน /เครื่องแต่งกายการแสดงชุด เรือมบูชาศาลตาปะกำ (ที่มา: U2T มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และ คณะผู้วิจัย, 2564)

นอกจากนี้ การพัฒนา สร้างสรรค์การแสดงอันเป็นผลจากการวิจัย ได้ผ่านประเมินผลการแสดงจากผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะการแสดง จำนวน 3 ท่าน นำผลประเมินที่ได้ มาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย และปรับปรุง เพื่อนำไปพัฒนาเพิ่มเติมตามคำแนะนำ ก่อนนำผลที่ได้ไปจัดเวทีเพื่อนำเสนอผลงานการแสดงที่ได้จากการสร้างสรรค์โดยทุนวัฒนธรรมในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศิลปะการแสดงโดยชุมชน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บนวิถีเกษตร ศิลปะและวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร ให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

รูปที่ 4 การประเมินและตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะการแสดง ในรูปแบบออนไลน์ (ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, 2564)

อีกทั้งยังมีการก่อตั้งกลุ่ม หรือ ชมรมเพื่อเป็นการสานต่องานด้านการแสดงของชุมชน มีการถ่ายทอดท่ารำให้กับเยาวชนในชุมชนรุ่นต่อไป และมีการจัดเวทีเพื่อนำเสนอผลงานการแสดงที่ได้จากการสร้างสรรค์โดยทุนวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนสามพราน จังหวัดนครปฐม และพื้นที่ชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี ผ่านรูปแบบของนักเล่าเรื่อง มีการสาธิต อธิบายท่ารำที่นำมาสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ท่ารำพร้อมกับการมีส่วนร่วมกับการแสดง มีการทดสอบตลาดและสอบถามความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว

รูปที่ 5 จัดเวทีเพื่อนำเสนอผลงานการแสดงที่ได้จากการสร้างสรรค์โดยทุนวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนสามพราน จังหวัดนครปฐม และพื้นที่ชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี (ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, 2564)

สรุปผลแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ที่ได้รับชมการแสดงทั้ง 2 ชุด การแสดงจากการพัฒนาศิลปะการแสดงโดยชุมชน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บววิถีกษัตริย์ ศิลปะและวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.00 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 46.00 โดยส่วนใหญ่มีอายุ 30 – 39 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.75 รองลงมาคืออายุ 50 – 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.00 โดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมีสถานภาพโสดมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 75.25 รองลงมาคือมีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 15.25 ซึ่งส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 69.50 รองลงมาคือระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 19.75 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพอิสระมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.25 รองลงมาคือนักเรียน/นักศึกษาคิดเป็นร้อยละ 23.00 ซึ่งมีรายได้ต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 33.50 รองลงมาคือมีรายได้ 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.00 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.25 รองลงมากรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 30.00 และนครปฐม คิดเป็นร้อยละ 17.75

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการชมศิลปะการแสดง สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความสนใจการท่องเที่ยวรูปแบบแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 33.50 รองลงมาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 23.00 แล้วพบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเคยไป มีการจัดกิจกรรมการแสดงมาถึง ร้อยละ 59.50 รูปแบบการแสดงส่วนใหญ่เป็นแบบการแสดงระบำ รำ ฟ้อน คิดเป็นร้อยละ 54.00 รองลงมาคือ การเต้นประกอบเพลง คิดเป็นร้อยละ 16.50 ซึ่งการแสดงที่นักท่องเที่ยวอยากเข้าชมจากแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดคือ การแสดงระบำ รำ ฟ้อน คิดเป็นร้อยละ 59.50 รองลงมาคือ การแสดงร่วมสมัย คิดเป็นร้อยละ 33.50 โดยนักท่องเที่ยวมีความสนใจที่จะชมการแสดงที่นำเสนอความอลังการ แสง สี เสียง คิดเป็นร้อยละ 54.00 รองลงมาคือ การแสดงที่นำเสนอความเป็นไทย คิดเป็นร้อยละ 19.50 นอกจากนี้ยังทราบว่า กิจกรรมการแสดงที่จัดแสดงในแหล่งท่องเที่ยว สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.50 รองลงมาคือปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.00

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาพบว่า ชุมชนในทั้ง 4 จังหวัด มีทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะในด้านศิลปวัฒนธรรม ที่ผูกโยงกับวิถีเกษตรและความเชื่อท้องถิ่น เช่น หนึ่งใหญ่วัดขนอนในจังหวัดราชบุรี การละเล่นพื้นบ้านในจังหวัดสมุทรสงคราม การจัดกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมในวัดธรรมปัญญารามบางม่วงของจังหวัดนครปฐม และการจัดแสดงเชิงวัฒนธรรมในตลาดน้ำ หรือชุมชนริมน้ำของจังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการสร้างสรรค์รูปแบบการแสดง การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ที่มีความหมายทั้งต่อผู้แสดงและนักท่องเที่ยว โดยเกิดเป็นรูปแบบศิลปะการแสดงร่วมสมัยที่ยังคงอัตลักษณ์ท้องถิ่น งานวิจัยเรื่องนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bourdieu [10] เรื่อง “ทุนทางวัฒนธรรม” (Cultural Capital) ซึ่งระบุว่า ชุมชนสามารถนำทุนวัฒนธรรมที่สั่งสมยาวนานมาใช้พัฒนาเป็นสินทรัพย์ทางสังคมและเศรษฐกิจได้ หากมีการสนับสนุนและถ่ายทอดอย่างเป็นระบบ เช่นเดียวกับแนวคิดของ Creative Tourism ของ Richards & Raymond [11] ที่เสนอว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควรเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการเรียนรู้และปฏิบัติจริง ในกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนชัดเจนในกิจกรรมศิลปะการแสดงที่พัฒนาในงานวิจัยฉบับนี้

นอกจากนี้ งานของ เพ็ญแข ลิมศิลา [12] ที่ศึกษาการสร้างสรรคศิลปะการแสดงร่วมสมัยจากวัฒนธรรมชุมชน พบว่าการสร้างรูปแบบศิลปะที่ผสมผสานระหว่างศิลปะดั้งเดิมกับบริบทสมัยใหม่สามารถสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจในชุมชน ขณะเดียวกันก็สร้างความน่าสนใจแก่กลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่แสวงหาประสบการณ์เชิงลึก งานวิจัยฉบับนี้ จึงยืนยันได้ว่า บทบาท

ของศิลปะการแสดงในฐานะเครื่องมือเชิงสร้างสรรค์ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงความบันเทิง แต่เป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในระดับรากหญ้า อีกทั้งกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมยังส่งเสริมความเป็นเจ้าของ (Ownership) ของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Chambers [13] ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา (Participatory Development) ที่ระบุว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตั้งแต่ต้นทาง ซึ่งในกรณีนี้หมายถึงคนในชุมชนที่เป็นทั้งผู้สร้าง ผู้แสดง และผู้สืบทอดวัฒนธรรม

จากการสัมภาษณ์ และการทบทวนวรรณกรรมเรื่องบริบท ศิลปวัฒนธรรม ที่ชุมชนยึดถือปฏิบัติ พบว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีทุนทางวัฒนธรรม ของดิเรก ปัทมศิริวัฒน์ [14] ที่ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับคุณค่าที่เป็นความรู้คู่ภูมิปัญญา และงานสร้างสรรค์ อันเกิดจากการค้นคว้าและการค้นพบโดยผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น รวมถึงค่านิยมและความเชื่อที่ท่า จึงวิเคราะห์ได้ว่า ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างช้านานนั้น คือ ทุนวัฒนธรรมที่เป็นของชุมชน และมีเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน อีกทั้งในการสร้างสรรค์การแสดงนั้น ผู้วิจัยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างทีมนักวิจัยร่วมกับประชากรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ หรือ คนในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชนของสุจินต์ ดาววีระกุล ที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนคือ การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อตนเอง และมีส่วนดำเนินการ เช่นเดียวกับ ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์ [15] ว่าด้วยการมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทาง การเปลี่ยนแปลง การสร้างศิลปะการแสดงเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีนาฏยประดิษฐ์ ของ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ [9] มาเป็นต้นแบบการทำงานเพื่อสร้างการแสดงโดยเฉพาะหลักสร้างสร้างการแสดง โดยผู้วิจัยขอสรุปหลักการสร้างสรรค์การแสดงโดยชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้ชุมชนสามารถสร้างสรรค์การแสดงได้ด้วยตนเอง จึงมีการลดทอนขั้นตอนของนักวิชาการที่ได้ให้ข้อมูลไว้ นำมาเป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์การแสดง ประกอบไปด้วย การกำหนดแนวคิด การออกแบบเพลงดนตรี การออกแบบท่ารำ และการออกแบบเครื่องแต่งกาย

นอกจากนี้มีการจัดทำคู่มือ และวิดีโอการแสดง ไว้ใช้เป็นแหล่งข้อมูล เอกสาร งานวิชาการ สื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการสร้างรูปแบบการสร้างสรรคการแสดง โดยใช้ทุนวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดขอบเขต และมีการถ่ายทอดศิลปะการแสดงเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บนวิถีเกษตร ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปฏิบัติศิลปะการแสดงได้ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการรับการถ่ายทอดและการเข้าร่วมกิจกรรมไปพัฒนาต่อยอดสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านศิลปะการแสดง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

พัฒนาองค์ความรู้ท้องถิ่นให้เป็นองค์ความรู้เชิงระบบ โดยรวบรวม ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ และจัดหมวดหมู่องค์ความรู้ด้านศิลปะการแสดง วิถีเกษตร และวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีรากเหง้า เกิดการพัฒนาเครื่องมือวิจัยที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ โดยเฉพาะเครื่องมือเชิงคุณภาพ เช่น แบบสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ที่ใช้ร่วมกับการวิเคราะห์ทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรม และยังเป็น การส่งเสริมการจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมและศิลปะการแสดง (Cultural Mapping) ของแต่ละชุมชนเพื่อใช้เป็นฐานในการพัฒนารูปแบบการแสดงที่ตอบโจทย์ทั้งนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลักดันนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในระดับท้องถิ่น โดยให้ อบต./เทศบาล ร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และ ททท. ในการสนับสนุนงบประมาณและการตลาดสำหรับการแสดงจากชุมชน ส่งเสริมการจัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้ศิลปะการแสดงท้องถิ่น” ในระดับตำบล/อำเภอ เพื่อให้เกิดพื้นที่ฝึกอบรม ถ่ายทอด และต่อยอดศิลปะการแสดงร่วมสมัยโดยคนในชุมชน บูรณาการศิลปะการแสดงเข้ากับยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด เช่น บรรจุเป็นกิจกรรมในแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

โครงการวิจัยการพัฒนาศิลปะการแสดงโดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บนวิถีเกษตร ศิลปะและวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร ฉบับนี้ เป็นการพัฒนา สร้างสรรครูปแบบการแสดงในพื้นที่จังหวัดนครปฐมและราชบุรี หากในอนาคตมีการศึกษาทำงานวิจัยเกี่ยวกับประเด็นศิลปะการแสดง สามารถสร้างสรรค์การแสดงของพื้นที่อีก 2 จังหวัดที่เหลือได้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บนวิถีเกษตร ศิลปะและวัฒนธรรมในพื้นที่ที่หลากหลาย

จากงานวิจัยพบว่า กระบวนการในการสร้างสรรค์การแสดง เรื่องการออกแบบท่าทางการแสดงนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงศักยภาพของนักแสดง ซึ่งเป็นกลุ่มอาสาสมัครวิจัย คนในชุมชน ผู้สูงอายุ การออกแบบท่ารำนั้น จึงต้องเป็นท่ารำที่เรียบง่ายลดการเคลื่อนไหวร่างกายด้วยความเร็ว เพราะว่า กลุ่มชาวบ้านที่ร่วมแสดงนั้น ไม่ใช่นักแสดงอาชีพ ที่ผ่านการฝึกฝนจนชำนาญ จึงต้องค่อยเป็นค่อยไปในการสร้างสรรค์ท่ารำ และการฝึกซ้อมการแสดง การออกแบบท่ารำนั้น นอกจากจะออกแบบการเคลื่อนไหวให้เกิดความสวยงามแล้ว ยังต้องคำนึงถึงที่มา ความหมายของท่ารำ และความเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- [1] อมรรัตน์ วงศ์เป็ง. ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป. *RMUTTGlobal Business and Economics Review* 4(2), 39-57; 2552.
- [2] สำนักงานสถิติเศรษฐกิจและสังคม. การสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ. 2557. สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร; 2557.
- [3] ปิยวดี มากพา. การพัฒนารูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ ไทยเพื่อการท่องเที่ยวเชิง ศิลปวัฒนธรรม. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2558.
- [4] บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2548.
- [5] กรมการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. คู่มือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, กลุ่มวิชาการและมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว. กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา; 2560.
- [6] สุจิตต์ วงษ์เทศ. คลองเชื่อมแม่กลอง-ท่าจีน เส้นทางการค้านับพันปีมาแล้ว. ค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.matichonweekly.com> มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 7 - 13 มิถุนายน; 2562.
- [7] ธาณินทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ: วีอินเตอร์; 2548.
- [8] อัจฉรา พงณา. ส่วนประสมการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช; 2550.
- [9] สุรพล วิรุฬห์รักษ์. หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2547.
- [10] Bourdieu, P. The Forms of Capital. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Greenwood Press; 1986.
- [11] Richards, G., & Raymond, C. Creative Tourism. *ATLAS News* No. 23; 2000.
- [12] เพ็ญแข ลิ้มศิลา. การสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงร่วมสมัยจากวัฒนธรรมชุมชน. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2562.
- [13] Chambers, R. Participatory Rural Appraisal (PRA): Analysis of Experience. *World Development*; 1994.
- [14] ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, ศ.ดร. การสำรวจสถานะองค์ความรู้และแนวทางพัฒนาทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร; 2548.
- [15] ประพันธ์พงศ์ ชินพงษ์. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์; 2551.

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการสังคมไร้เงินสด

Factors Influencing Decision-Making Behavior in the Use of Cashless Payments

จุฑามาศ สวัสดิ์ รัตนาวัลย์ ไม้สัก* นิพล แก่นโกมล และ สุจินดา อิ่มเงิน

Jutamas Sawasdee, Rattनावalee Maisak*, Nipon Kankomon and Sujinda Imngoen

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จังหวัดกรุงเทพฯ 10300

Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Bangkok 10300

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: rattनावalee@rmutp.ac.th

Received: 8 September 2025, Revised: 8 November 2025, Accepted: 23 January 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (6P's) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการสังคมไร้เงินสด กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์ใช้บริการสังคมไร้เงินสด อายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา การทดสอบความแตกต่างด้วยวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ และอาชีพ ไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการสังคมไร้เงินสด ขณะที่ปัจจัยส่วนประสมการตลาดส่วนใหญ่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมดังกล่าว โดยเฉพาะด้านการให้บริการแบบเจาะจง ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว และด้านราคา ตามลำดับ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาบริการที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคลควบคู่กับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการใช้บริการสังคมไร้เงินสดอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : พฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการ, สังคมไร้เงินสด, ส่วนประสมการตลาด

Abstract

This study aims to examine demographic characteristics and marketing mix factors (6Ps) influencing decision-making behavior toward cashless payment services. The sample consisted of 400 Bangkok residents aged 15 years and above who had experience using cashless payment services. Data were collected through questionnaires and analyzed using descriptive statistics, t-tests, one-way ANOVA, and multiple regression analysis. The results reveal that demographic variables, including gender, age, and occupation, do not significantly influence decision-making behavior toward cashless payment services. In contrast, most marketing mix factors positively influence such behavior, particularly personalization, privacy, and price. These findings highlight the importance of personalized service design and data privacy protection in promoting sustainable adoption of cashless payment services.

Keywords : Decision-Making Behavior, Cashless Society, Marketing Mix

บทนำ

“สังคมไร้เงินสด (Cashless society)” ได้รับการกล่าวถึงอย่างแพร่หลายในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากความต้องการลดต้นทุนทางธุรกรรมทางการเงินและการให้ผู้ใช้บริการเกิดความสะดวกสบายในการทำธุรกรรมทางการเงิน จึงทำให้ผู้ใช้บริการเริ่มพกเงินสดกันน้อยลง ด้วยข้อดีเหล่านี้ ทำให้ผู้ใช้บริการชาวไทยนิยมลดปริมาณการใช้เงินสดและแนวโน้มว่าการใช้ระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องสะท้อนให้เห็นถึงทิศทางการเปลี่ยนผ่านของประเทศไทยสู่สังคมไร้เงินสด ขณะเดียวกันที่วิถีการดำรงชีวิตแบบไร้สัมผัสส่งผลต่อผู้ประกอบการด้วยเช่นกัน โดยในกลุ่ม Food Delivery ผู้ให้บริการ เช่น GrabFood, Lineman และ Robinhood ฯลฯ หันมาส่งเสริมบริการส่งอาหารแบบไร้สัมผัส (Contactless Delivery) และการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อลดความเสี่ยงในการติดโรคจากการสัมผัสระหว่างลูกค้าและผู้ขับขี่ เป็นต้น จากรายงานผลสรุป “The Way We Pay 2023” ได้สรุปข้อมูลพฤติกรรมการชำระเงินของคนไทยระหว่างปี 2562-2566 พบว่า อัตราการเติบโตของ Digital Payment ได้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการชำระเงินด้วยบริการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต (Internet Banking) และบริการธนาคารผ่านโทรศัพท์มือถือ (Mobile Banking) ได้รับความนิยมและเติบโตสูงสุดจากจำนวนผู้ใช้งานในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 89.5 ล้านบัญชี

เป็นจำนวน 136.1 ล้านบัญชีในปี พ.ศ. 2566 โดยมีมูลค่าสูงถึง 105.3 ล้านล้านบาท จึงแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมของผู้บริโภคคนไทยมีความคุ้นเคยกับการใช้ digital payment ในชีวิตประจำวันมากขึ้น [1]

สำหรับภาครัฐบาลไทยได้สนับสนุนสังคมไร้เงินสดในปี พ.ศ. 2560 ภายใต้การประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ผ่านโครงการนำร่องในกรุงเทพมหานครก่อนเป็นจังหวัดแรกก่อนขยายไปยังต่างจังหวัดและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ นอกจากนี้รัฐบาลยังมีความพยายามในการสนับสนุนสังคมไร้เงินสดให้เป็นทางเลือกหลักที่ทำให้การส่งผ่านเงินสวัสดิการภาครัฐไปสู่ประชาชน เช่น การจ่ายเงินเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ตามโครงการเราไม่ทิ้งกันผ่านได้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคชาวไทยให้เกิดการใช้ Digital Payment มากขึ้น จากการผลักดันของรัฐบาลและจากนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจในปี 2563 ผ่านการใช้จ่ายเงินดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” และ โครงการ “คนละครึ่ง” และปัจจุบันรัฐบาลได้มีแนวคิดในการพัฒนา แอปพลิเคชัน “ทางรัฐ” สำหรับการใช้จ่ายเงินดิจิทัลผ่านโครงการเติมเงิน 10,000 บาท [2] ด้วยเหตุดังกล่าว ทำให้เกิดการสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงินของผู้บริโภคในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ไปสู่การเป็นสังคมไร้เงินสด (Cashless Society) ได้ต่อไปในอนาคตอันใกล้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาอิทธิพลสำคัญที่มีผลต่อการใช้บริการสังคมไร้เงินสดของผู้บริโภคโดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครที่เป็นจุดเริ่มต้นของสังคมไร้เงินสดในประเทศไทย เพื่อนำผลการศึกษาวินิจฉัยที่ได้ไปพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมให้สังคมไทยเป็นสังคมไร้เงินสดอย่างเต็มรูปแบบ โดยที่งานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดส่วนใหญ่มีมุ่งศึกษาถึงการยอมรับเทคโนโลยีหรือพฤติกรรมทางการเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Payment System – E-Payment) ในภาพรวม โดยอาศัยกรอบแนวคิดด้านเทคโนโลยีเป็นหลัก เช่น การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีต่อการเข้าสู่สังคมไร้เงินสดของประชากรเจนเอเรชั่น เอ็กซ์ ขึ้นไป : กรณีศึกษาจังหวัดกรุงเทพมหานคร” ได้ใช้ทฤษฎีส่วนขยายรวมการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (Modified Unified Theory of Acceptance and Use of Technology - UTAUT2) [3] และการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมและความพึงพอใจในการใช้ชีวิตแบบสังคมไร้เงินสดของพนักงานบริษัทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” ได้ใช้ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model - TAM) [4] จากตัวอย่างที่กล่าวมานั้น ล้วนเป็นทฤษฎีทางด้านเทคโนโลยีทั้งสิ้น ซึ่งงานวิจัยนี้มีความแตกต่างด้วยการผสมผสานลักษณะประชากรศาสตร์เข้ากับปัจจัยส่วนประสมการตลาด (6P’s) เพื่ออธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดโดยตรง โดยที่การตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดมิได้เกิดจากปัจจัยด้านเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นผลลัพธ์ของกระบวนการตัดสินใจเชิงการตลาดที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าที่ผู้บริโภครับรู้จากการใช้บริการ เช่น ราคา ความสะดวก ช่องทางการเข้าถึง การส่งเสริมการตลาด ตลอดจนรูปแบบการให้บริการและความมั่นคงด้านข้อมูลรวมถึงข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์ สำหรับงานวิจัยนี้จะอยู่ภายใต้บริบทของกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นพื้นที่นำร่องของนโยบายสังคมไร้เงินสดของประเทศไทย อันจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยที่ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทเชิงนโยบายและการตลาดในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด
2. เพื่อศึกษาส่วนประสมการตลาด (6 P’s) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อทราบถึงลักษณะความต้องการของผู้บริโภคด้านต่างๆ และเพื่อที่จะได้วางกลยุทธ์ทางการตลาดให้เหมาะสม การที่ผู้ซื้อได้รับสิ่งกระตุ้นทางการตลาดไม่ว่าจะมาจากช่องทางใด ภายในของผู้ซื้อจะมีการแปรผลจากการรับสิ่งกระตุ้นนั้น ซึ่งกระบวนการนี้เปรียบเสมือนกล่องดำที่นักการตลาดไม่สามารถคาดคะเนได้ งานของนักการตลาดก็คือ ค้นหาว่าลักษณะของผู้ซื้อและความรู้สึกนึกคิดได้รับอิทธิพลจากสิ่งใดบ้าง เช่น ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม (Cultural Factors) ปัจจัยด้านสังคม (Social Factors) ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) และปัจจัยทางด้านจิตวิทยา (Psychological Factor) [5]

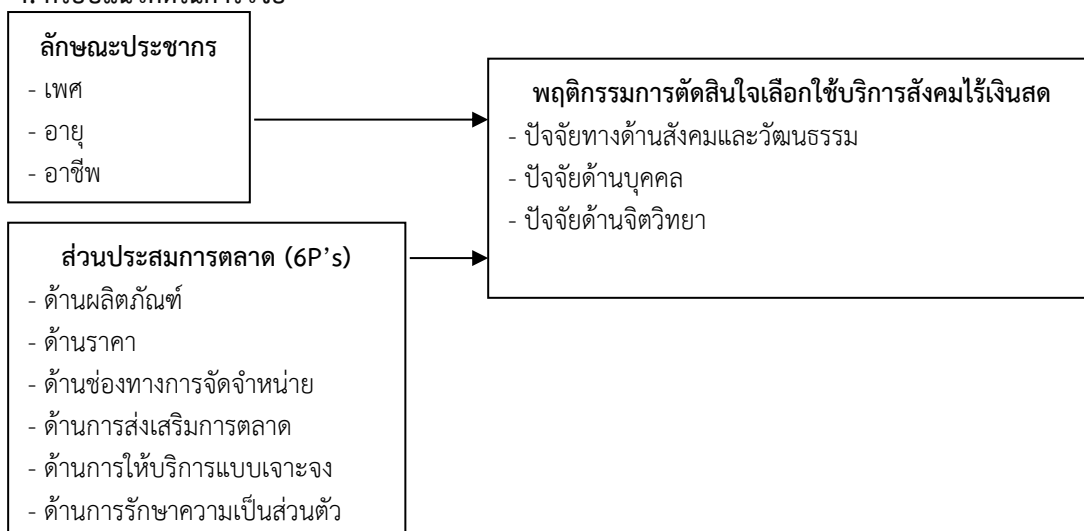
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมการตลาด (6P’s)

ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) คือ กรอบแนวคิดสำคัญที่ใช้วางแผนและดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อให้ธุรกิจสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยองค์ประกอบหลักดั้งเดิม คือ 4P’s ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) นอกจากนี้ ปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ (6P’s) ได้ถูกพัฒนาจาก (4P’s) เดิมที่โดยเพิ่มเติม การให้บริการส่วนบุคคล (Personalization) และการรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) [6]

3. แนวคิดเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสด

สังคมไร้เงินสด คือ แนวคิดสังคมเศรษฐกิจที่ปราศจากการใช้เงินสดเป็นตัวขับเคลื่อนโดยลดบทบาทหรือความสำคัญในการใช้เงินสดให้น้อยลงและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาทดแทน [1] ปัจจัยหลักที่กระตุ้นให้เกิดสังคมไร้เงินสด คือ การที่เทคโนโลยีสารสนเทศได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เช่น การพัฒนาอินเทอร์เน็ต การใช้สมาร์ทโฟนที่เพิ่มขึ้น หรือแต่แม้กระทั่งการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศให้เพิ่มความปลอดภัยในการใช้งานให้มากขึ้น ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไปใช้สังคมไร้เงินสดเพิ่มมากขึ้น โดยที่ E-Payment คือ ระบบที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน โดยสามารถใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือสมาร์ทโฟนทำธุรกรรมทางการเงิน เช่น โอน จ่าย ฝากเงินผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ภายใต้ระบบ E-Payment ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำกับดูแล [7]

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดพฤติกรรมผู้บริโภคพบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สะท้อนความแตกต่างด้านประสบการณ์ การรับรู้ และรูปแบบการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยเฉพาะในบริบทของการใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเงิน ซึ่งต้องอาศัยความคุ้นเคยและความเชื่อมั่นในการใช้งาน ดังนั้น ผู้บริโภคที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันอาจมีพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการสังคมไร้เงินสดแตกต่างกัน นอกจากนี้ แนวคิดส่วนประสมการตลาดออนไลน์ (6P's) ยังเป็นกรอบแนวคิดที่สามารถอธิบายปัจจัยเชิงการจัดการที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าและการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคได้อย่างครอบคลุม โดยเฉพาะในบริบทของสังคมไร้เงินสดที่ผู้ใช้ให้ความสำคัญกับความสะดวก ความปลอดภัย และการตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคล ดังนั้น ส่วนประสมการตลาดจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการสังคมไร้เงินสดของผู้บริโภคจากการเชื่อมโยงแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมุติฐานการวิจัยเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ ส่วนประสมการตลาด (6P's) และพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการสังคมไร้เงินสดภายใต้กรอบแนวคิดการวิจัยดังกล่าว

5. สมมุติฐานการวิจัย

1. ผู้บริโภคที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคม ไร้เงินสดแตกต่างกัน
 - 1.1 เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดแตกต่างกัน
 - 1.2 อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดแตกต่างกัน
 - 1.3 อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดแตกต่างกัน
2. ปัจจัยส่วนประสมการตลาด (6P's) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น 5.47 ล้านคน [8]

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยตารางสำเร็จรูปของทาโรยามา [9] ความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญเท่ากับ 95% ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05 โดยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน จากนั้นจึงได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดย

การแบ่งสุ่มเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครตามเขตต่าง ๆ 50 เขต หลังจากนั้น จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวกและเลือกเก็บตัวอย่างตามความสมัครใจ โดยผู้ที่ตอบแบบสอบถามจะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การใช้บริการสังคมไร้เงินสด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยมีคำตอบให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เลือกตอบ ซึ่งแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ส่วน คือ ด้านประชากรศาสตร์ ด้านส่วนประสมการตลาด (6P's) และพฤติกรรมการตลาดเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด โดยได้มีการทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุดและนำไปตรวจสอบความเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการหา ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach's alpha โดยค่า reliability ของแบบสอบถามนี้ ได้เท่ากับ 0.97 ถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อถือได้ สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.1 ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับวิเคราะห์เชิงพรรณนา

3.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ใช้สำหรับวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมการตลาด (6P's) และ พฤติกรรมการตลาดเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด

3.3. สถิติทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) ใช้สำหรับวิเคราะห์ส่วนสมมติฐาน

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 60 มีอายุ 21 - 30 ปี ร้อยละ 53.3 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 58.5 และทุกคนเคยใช้บริการในรูปแบบสังคมไร้เงินสด

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมการตลาด (6P's)

สำหรับส่วนประสมการตลาด (6P's) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (\bar{x} =4.31, S.D.=0.63) เมื่อพิจารณาเฉพาะด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยที่มีค่าสูงที่สุดคือ ด้านช่องทางจำหน่าย (\bar{x} =4.38, S.D.=0.60) ด้านผลิตภัณฑ์ (\bar{x} =4.37, S.D.=0.60) ด้านการให้บริการแบบเฉพาะเจาะจง (\bar{x} =4.34, S.D.=0.59) ด้านการส่งเสริมการตลาด (\bar{x} =4.29, S.D.=0.70) ด้านราคา (\bar{x} =4.26, S.D.=0.61) และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (\bar{x} =4.23, S.D.=0.65) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการตลาดเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด

สำหรับพฤติกรรมการตลาดเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (\bar{x} =4.29, S.D.=0.56) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับดีมากโดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ปัจจัยด้านจิตวิทยา (\bar{x} =4.34, S.D.=0.57) รองลงมา คือ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม (\bar{x} =4.30, S.D.=0.53) และปัจจัยด้านบุคคล (\bar{x} =4.21, S.D.=0.59) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ผู้บริโภคที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการตลาดเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.1 เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการตลาดเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดที่แตกต่างกัน สามารถเขียนสมมติฐานได้ดังนี้

H₀ : เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการตลาดเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดไม่แตกต่างกัน

H₁ : เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการตลาดเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดแตกต่างกัน

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของพฤติกรรมการตลาดเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดจำแนกตามเพศ

พฤติกรรมเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด	เพศ	N	mean	S.D.	t	Sig.
ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม	ชาย	160	4.33	0.47	0.871	0.384
	หญิง	240	4.29	0.42		
ปัจจัยด้านบุคคล	ชาย	160	4.23	0.52	0.587	0.557
	หญิง	240	4.20	0.48		
ปัจจัยด้านจิตวิทยา	ชาย	160	4.35	0.51	0.123	0.902
	หญิง	240	4.34	0.49		

*p<.05

จากตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดจำแนกตามเพศพบว่า ผู้ใช้บริการสังคมไร้เงินสดที่มีเพศแตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานที่ 1.2 อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดแตกต่างกัน
 H_0 : อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดไม่แตกต่างกัน
 H_1 : อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดแตกต่างกัน

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดจำแนกตามอายุ

พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด	อายุ	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.697	4	0.174	0.910	0.458
	ภายในกลุ่ม	75.569	395	0.191		
	รวม	76.266	399			
ปัจจัยด้านบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	0.791	4	0.198	0.796	0.528
	ภายในกลุ่ม	98.116	395	0.248		
	รวม	98.907	399			
ปัจจัยด้านจิตวิทยา	ระหว่างกลุ่ม	1.730	4	0.432	1.757	0.137
	ภายในกลุ่ม	97.223	395	0.246		
	รวม	98.953	399			

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดจำแนกตามอายุพบว่า ผู้ใช้บริการสังคมไร้เงินสดที่อายุแตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานที่ 1.3 อาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดแตกต่างกัน สามารถเขียนสมมติฐานได้ดังนี้

H_0 : อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดไม่แตกต่างกัน
 H_1 : อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดจำแนกตามอาชีพ

พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด	อาชีพ	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.971	7	0.282	1.486	0.171
	ภายในกลุ่ม	74.294	392	0.190		
	รวม	76.266	399			
ปัจจัยด้านบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2.391	7	0.342	1.388	0.209
	ภายในกลุ่ม	96.515	392	0.246		
	รวม	98.907	399			
ปัจจัยด้านจิตวิทยา	ระหว่างกลุ่ม	2.424	7	0.346	1.406	0.201
	ภายในกลุ่ม	96.529	392	0.246		
	รวม	98.953	399			

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดจำแนกตามอาชีพพบว่า ผู้ใช้บริการสังคมไร้เงินสดที่อาชีพแตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานที่ 2 ส่วนประสมการตลาด (6P's) ต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดที่แตกต่างกัน สามารถเขียนสมมติฐานได้ดังนี้

H_0 : ส่วนประสมการตลาด (6P's) ต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดไม่แตกต่างกัน

H_1 : ส่วนประสมการตลาด (6P's) ต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) เพื่อศึกษาส่วนประสมการตลาด (6P's) ต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดที่แตกต่างกัน

พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด	B	SE	t	Sig.
ค่าคงที่ (constant)	0.836	0.133	6.300	.000
ด้านผลิตภัณฑ์ (X ₁)	0.052	0.045	1.153	.249
ด้านราคา (X ₂)	0.162	0.032	5.014	.000*
ด้านการส่งเสริมการตลาด (X ₃)	0.075	0.038	1.974	.049*
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X ₄)	0.103	0.041	2.533	.012*
ด้านการให้บริการแบบเจาะจง (X ₅)	0.221	0.040	5.584	.000*
ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (X ₆)	0.189	0.032	5.969	.000*

*Adjusted R² = .677, R² = .672, S.E.est= .235, F= 137.108, Sig. of F=.000, *p< .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ($\beta = 0.05$, $t=0.05$, $p\text{-value}=.25$) ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด ในทางตรงกันข้ามกับ ด้านราคา ($\beta = 0.16$, $t=5.01$, $p\text{-value}=.00$) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\beta = 0.08$, $t=1.97$, $p\text{-value}=.49$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\beta = 0.10$, $t=2.53$, $p\text{-value}=.01$) ด้านการให้บริการแบบเจาะจง ($\beta = 0.22$, $t=5.58$, $p\text{-value}=.00$) และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ($\beta = 0.19$, $t=5.97$, $p\text{-value}=.00$) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสังคมไร้เงินสด ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยมีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ผลการศึกษาด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ผู้ใช้งานบริการสังคมไร้เงินสดที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันด้านเพศ อายุ และอาชีพมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ของประชาชนจังหวัดน่าน พบว่า ปัจจัยทางด้านเพศและอายุไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้แอปพลิเคชันทางการเงินของธนาคาร นอกจากนี้ ปัจจัยทางด้านเพศ อายุ และอาชีพยังไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้บริการธนาคารทางอินเทอร์เน็ตของธนาคารอีกด้วย [10] ทั้งนี้ยังได้มีผลงานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้ E-Payment ในประเทศไทยที่พบว่า ปัจจัยทางด้านเพศ อายุ อาชีพ ไม่ใช่ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการใช้ E-Payment เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรด้านพฤติกรรม เช่น ความคาดหวัง ความพยายาม และอิทธิพลทางสังคม [11] นั่นหมายความว่า หากต้องการให้สังคมไทยเข้าสู่สังคมไร้เงินสดเต็มรูปแบบจะต้องใช้ปัจจัยอื่นในการขับเคลื่อน สอดคล้องกับการที่ธนาคารไทยพาณิชย์ได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ทำให้ประเทศไทยก้าวสู่สังคมไร้เงินสดได้เร็วขึ้นมาจากปัจจัยหลัก 4 ประการคือ 1. ปริมาณผู้ใช้สมาร์ตโฟน 2. ระบบโทรคมนาคมที่เอื้อต่อการใช้งานทุกพื้นที่ 3. การที่ผู้ใช้ทำธุรกรรมที่ง่ายและสะดวกต่อการใช้งาน และ 4. การผลักดันของรัฐบาลผ่านยุทธศาสตร์ [12] อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้ยังมีความแตกต่างในการศึกษาในบริบทของประเทศที่กำลังพัฒนาอื่นอยู่บ้าง เช่น มีผลงานวิจัยที่แสดงออกถึงความไม่เท่าเทียมกันทางด้านเพศและอายุในการเข้าถึงและใช้งานด้านการเงินดิจิทัล โดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิงและกลุ่มผู้สูงอายุที่มีกพบปัญหาในการเข้าถึงดังกล่าว ซึ่งนักวิจัยได้พบว่า สืบเนื่องจากปัญหาโครงสร้างพื้นฐานของเทคโนโลยีสารสนเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและเอเชียใต้ ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสในการเข้าถึงและใช้บริการทางการเงินดิจิทัลน้อยกว่าผู้ชายอย่างมีนัยสำคัญ [13] จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า การขับเคลื่อนสังคมไทยเข้าสู่สังคมไร้เงินสดขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น นอกเหนือปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์

สมมติฐานที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาด (6P's) พบว่า ส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์เพียงอย่างเดียวที่ไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด ตรงกันข้ามกับด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการให้บริการแบบเจาะจง และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริการแบบเจาะจงมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ($r = 0.22$) รองลงมาคือ ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ($r = 0.19$) ด้านราคา ($r = 0.16$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($r = 0.10$) และด้านการส่งเสริมการตลาด ($r = 0.08$) ตามลำดับ โดยที่ตัวแปร

ทั้ง 5 ตัว สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด (Y) ได้ร้อยละได้ 68.70 ($R^2 = .677$) มีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .672 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (S.E._{est}) เท่ากับ .24 ได้สมการพยากรณ์คือ

$$Y = 0.84 + 0.16 (X_2) + 0.08 (X_3) + 0.10 (X_4) + 0.22 (X_5) + 0.19 (X_6)$$

โดยที่ X_2 คือ ด้านราคา X_3 คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด
 X_4 คือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย X_5 คือ ด้านการให้บริการแบบเจาะจง
 X_6 คือ ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว Y คือ พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด

จากผลการวิจัยข้างต้นอธิบายเป็นนัยได้ว่า รูปแบบการให้บริการ (ด้านผลิตภัณฑ์) ที่แตกต่างกันของการให้บริการสังคมไร้เงินสด เช่น e-Money e-Wallet และ Mobile banking นั้น ผู้ใช้ยังไม่เห็นความแตกต่างของการใช้บริการอย่างชัดเจนจนส่งผลกระทบต่อการที่ปัจจัยดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด อาจจะมีเนื่องมาจาก การที่รูปแบบการให้บริการมีความคล้ายคลึงกันสูง ผู้ใช้งานจึงยังไม่รับรู้ถึงความแตกต่างรูปแบบของผลิตภัณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ ตรงกันข้ามกับปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อผู้ใช้งานสังคมไร้เงินสดมากที่สุดคือ ด้านการให้บริการแบบเจาะจง รองลงมา คือ ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวที่ผู้ใช้งานให้ความสำคัญอย่างมากสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัลที่ให้ความสำคัญกับการบริการที่ตรงกับความต้องการของตนเอง [4] และต้องการความปลอดภัยจากการถูกละเมิดข้อมูล [14] ในการใช้งานบริการไร้เงินสด ซึ่งงานวิจัยนี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ว่า ในการที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนผ่านไปยังสังคมไร้เงินสด ผู้เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับ “การบริการและความปลอดภัย” มากกว่ารูปแบบของการให้บริการ ซึ่งข้อค้นพบนี้ได้แสดงให้เห็นถึงกรอบ 6 P’s ในบริบทของการให้บริการดิจิทัลอาจจะต้องตีความใหม่โดยเน้นที่จุดศูนย์กลางจากตัวผลิตภัณฑ์ไปยังการให้บริการและความมั่นคงของข้อมูล ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการยอมรับเทคโนโลยีการเงินสมัยใหม่ [15, 16]

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 จากการวิเคราะห์ความเห็นโดยรวมเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมการตลาด (6P’s) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเฉพาะด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยที่มีค่าสูงที่สุดคือ ด้านช่องทางการจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการให้บริการแบบเฉพาะเจาะจง ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ตามลำดับ

1.2 จากการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดซึ่งเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมฯ พบว่า ปัจจัยทางด้านจิตวิทยามีค่าเฉลี่ยสูงสุดกล่าวคือ ผู้ใช้บริการสังคมไร้เงินสดได้รับอิทธิพลการให้บริการมาจากปัจจัยภายในของตัวผู้ใช้เองซึ่งประกอบไปด้วย การจูงใจ (Motivation) การรับรู้ (Perception) การเรียนรู้ (Learning) ความเชื่อ (Beliefs) ทัศนคติ (Attitudes) บุคลิกภาพ (Personality) และแนวคิดของตนเอง (Self-concept)

1.3 จากการวิเคราะห์ตามสมมุติฐาน

1.3.1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสดพบว่า เพศ อายุ และอาชีพของผู้ใช้ มีไม่ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมฯ

1.3.2 ปัจจัยส่วนประสมการตลาด (6P’s) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด พบว่าด้านผลิตภัณฑ์ไม่มีอิทธิพลต่อการใช้งานสังคมไร้เงินสดตรงกันข้ามกับด้านการให้บริการแบบเจาะจงที่มีอิทธิพลมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หากต้องการผลักดันให้สังคมไทยเป็นสังคมไร้เงินสดอย่างเต็มรูปแบบนโยบายภาครัฐเป็นกุญแจสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการใช้บริการดังกล่าว ซึ่งที่ผ่านมารัฐบาลได้มีนโยบายการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติผ่านโครงการต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งดีที่กระตุ้นการใช้บริการสังคมไร้เงินสดของประเทศไทยเพิ่มขึ้น [17] ดังนั้น รัฐบาลควรสนับสนุนโครงการใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสังคมไร้เงินสดเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นผลทำให้จำนวนผู้ใช้บริการสังคมไร้เงินสดเพิ่มขึ้นตามจำนวนโครงการที่เพิ่มขึ้นก็เป็นได้

2.2 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

2.2.1 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นโดยรวมกับด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมากที่สุดนั่นหมายถึง ผู้ใช้บริการสังคมไร้เงินสดพิจารณาถึงการสมัครและใช้งานเป็นอันดับแรก เช่น การดาวน์โหลดและการติดตั้งเพื่อใช้งานบริการสังคมไร้เงินสด ดังนั้น ผู้ให้บริการควรพัฒนาโปรแกรมให้เป็นมิตร เข้าใจง่าย (User-friendly) แก่ผู้ใช้บริการ เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันให้สามารถ

ติดตั้งได้ง่าย สะดวก รวดเร็วกับโทรศัพท์ทุกระบบปฏิบัติการ นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่สนับสนุนข้อมูลดังกล่าว คือ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารธุรกิจมีอิทธิพลทางบวกต่อความสามารถทางการแข่งขันและความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนทางธุรกิจ ดังนั้น ธุรกิจจะต้องให้ความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อความยั่งยืนในการทำธุรกิจ [18, 19]

2.2.2 ปัจจัยภายในของผู้ใช้มีผลต่อการใช้บริการสังคมไร้เงินสด ดังนั้น ผู้ให้บริการฯ ควรให้ความสำคัญในปัจจัยข้างต้น เช่น การให้ความสำคัญแก่ช่องทางการรับข่าวสารของสังคมไร้เงินสด การเรียนรู้วิธีการใช้งานแรงจูงใจในการใช้งาน และทัศนคติต่อการใช้บริการ เป็นต้น

2.2.3 ปัจจัยส่วนประสมการตลาด (6P's) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสังคมไร้เงินสด คือ ด้านการให้บริการแบบเจาะจงซึ่งหมายถึง การเพิ่มโอกาสในการพัฒนาบริการสังคมไร้เงินสดของภาคธุรกิจและรัฐบาล โดยใช้กลยุทธ์การตลาดที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (Data-driven Marketing) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลของผู้ใช้และนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดของลูกค้า สำหรับความปลอดภัยในการเก็บข้อมูลนั้น ผู้ให้บริการจะต้องให้ความมั่นใจแก่ผู้บริโภคในการใช้แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับสังคมไร้เงินสด โดยจัดให้มีฟังก์ชันความมั่นคงและความปลอดภัยของระบบอย่างเข้มแข็ง นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 อีกด้วย

2.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.3.1 ในการศึกษาครั้งถัดไปควรมีการใช้แบบสัมภาษณ์ควบคู่ไปด้วย เพื่อหาสาเหตุและอธิบายพฤติกรรมการใช้บริการสังคมไร้เงินสดให้มากขึ้น

2.3.2 ควรทำการศึกษาปัจจัยอื่นที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยอาจศึกษาปัจจัยอื่นที่แตกต่างออกไปหรือศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้ใช้บริการยังไม่ตัดสินใจที่จะใช้บริการระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์

เอกสารอ้างอิง

- [1] ธนาคารแห่งประเทศไทย. The Way We Pay 2023. 2566.
- [2] ผู้จัดการออนไลน์. ไทยเข้าสู่ Cashless Society จาก “เป่าดังค์” ถึง “ทางรัฐ” ใช้ชีวิตไร้เงินสดเฉลี่ย 9 วัน. [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2568]. เข้าถึงได้จาก: <https://mgronline.com/daily/detail/9670000042828>
- [3] นันทน์ ลักษณะการค้า. ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีต่อการเข้าสู่สังคมไร้เงินสดของประชากร เจเนอเรชัน เอ็กซ์ ขึ้นไป : กรณีศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร [บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2561.
- [4] ชนิตพร ชูรัตน์. พฤติกรรมและความพึงพอใจในการใช้ชีวิตแบบสังคมไร้เงินสดของพนักงานบริษัทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา [บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. สงขลา: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2561.
- [5] Solomon M, Russell-Bennett R, Preville J. Consumer Behaviour: Pearson Higher Education AU; 2012.
- [6] Kotler P, Keller K, Chernev A. Marketing Management: Pearson Education; 2021.
- [7] สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. "e-Payment" การชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์. [อินเทอร์เน็ต]. ม.ป.ป.[เข้าถึงเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2568]. เข้าถึงได้จาก: [https://www.etda.or.th/th/Our-Service/Standard-\(1\)/Certifications/Example-1/content-certification-service-register.aspx](https://www.etda.or.th/th/Our-Service/Standard-(1)/Certifications/Example-1/content-certification-service-register.aspx)
- [8] กรมการปกครอง. ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร. [อินเทอร์เน็ต]. 2567[เข้าถึงเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.dopa.go.th/news/cate1/view10417>
- [9] Yamane T. Statistics: an Introductory Analysis: Harper & Row; 1973.
- [10] พลวรรธน คำประเสริฐ, บริบูรณ์ ปิ่นประยงค์, วรณา ศิลปอาษา. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการทำธุรกิจทางการเงินออนไลน์ของประชาชนจังหวัดน่าน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 2566;9(1):209-223.
- [11] Septech J, Socratyanurak M, Socratyanurak V. Cashless Economy: The Behavior of Using E-payment in Thailand. Parichart Journal. 2023;36(1):230-247.
- [12] ธนาคารไทยพาณิชย์. คุณพร้อมหรือยังกับ “สังคมไร้เงินสด”. [อินเทอร์เน็ต]. 2561[เข้าถึงเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2568]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.scb.co.th/th/personal-banking/stories/life-style/are-you-ready-with-virtual-money>
- [13] Chatterjee A. Digital finance: a developing country perspective with special focus on gender and regional disparity. Digital Policy, Regulation and Governance. 2024;26(4):394-419.
- [14] Ahmeti F, Zeqiri N. SWITCHING FROM CASH TO CASHLESS PAYMENTS: CONSUMER BEHAVIOR EVIDENCE FROM KOSOVO. Journal of Liberty and International Affairs. 2022;8(2):61-74.
- [15] Maisak R, Tirasuwanvasee S, Sutthivanich K, Suwan W, Bunma D. A system success evaluation framework for digital pension platforms in aging societies. J. Res. Innov. Technol. 2025;4(4):405-21.

- [16] Donohue W, Afridi Z, Sokolyuk K, Bedwell T, York ER, Salman AA, editors. Cashless Society: Managing Privacy and Security in the Technological Age. 2020 Systems and Information Engineering Design Symposium (SIEDS); 2020.
- [17] ธนาคารแห่งประเทศไทย. ภาครัฐ : พลังขับเคลื่อน e-Payment. 2563.
- [18] กฤตพล ดำวงศ์ และ กฤตชน วงศ์รัตน์. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนทางธุรกิจโดยผ่านความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2567;14:38-47.
- [19] ศิริัญญา ขาวแปลก และ กฤตชน วงศ์รัตน์. คุณลักษณะของระบบชำระเงินที่ส่งผลต่อความภักดีผ่านคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์แบบคิวอาร์โค้ดของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2564;11:82-93.

คุณลักษณะที่พึงประสงค์และแนวทางการประเมินของกรรมการตัดสิน ในการประกวดร้องเพลง

Desirable Qualities and Assessment Guidelines for Singing Competition Adjudicators in Singing Competition

สมบัติ ไวยรัช และ สมชาย สอาดนัก
Sombat Waiyarat and Somchai Sa-adnak

สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Program in Music Education, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: sombat.wai@mail.pbru.ac.th

Received: 14 December 2025, Revised: 5 January 2026, Accepted: 26 January 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดในการตัดสินการประกวดร้องเพลงในฐานะการตัดสินเชิงวิชาชีพ โดยมุ่งสังเคราะห์ บทบาท คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กรอบและแนวทางการประเมิน รวมไปถึงจรรยาบรรณในการประเมินของกรรมการตัดสินในการประกวดร้องเพลง โดยใช้การสังเคราะห์แนวคิดจากเอกสารทางวิชาการร่วมกับประสบการณ์เชิงวิชาชีพทางด้านดนตรีและการตัดสินการประกวดร้องเพลง ผลการสังเคราะห์ชี้ให้เห็นว่ากรรมการต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านดนตรี มีทักษะในการวิเคราะห์การขับร้อง ความสามารถในการประเมินการขับร้องในมิติต่างๆ ทั้งคุณภาพเสียงพื้นฐาน ทำนอง จังหวะ อักขระ สีลาอารมณ์ ความยากของบทเพลง และบุคลิกการแต่งกาย พร้อมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของกรรมการตัดสิน การมีจรรยาบรรณของกรรมการในการตัดสิน อาทิ ความเป็นกลาง ความโปร่งใส และความรับผิดชอบในวิชาชีพ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติตัวของกรรมการทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการตัดสินการประกวดร้องเพลง ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของการเป็นกรรมการตัดสินในการประกวดร้องเพลง เพื่อส่งเสริมให้การประกวดร้องเพลงให้มีมาตรฐาน ยุติธรรม และได้รับความน่าเชื่อถือในระดับวิชาชีพและได้รับการยอมรับจากสายตาของสาธารณชน

คำสำคัญ : กรรมการตัดสิน จริยธรรมในการประเมิน กรอบการตัดสิน สมรรถนะกรรมการตัดสิน การประกวดร้องเพลง

Abstract

This article aims to present the concept of judging singing competitions as a form of professional adjudication. The study synthesizes the roles, desirable attributes, evaluation guidelines, and ethics for song contest judges. The analysis is based on a synthesis of relevant academic literature combined with professional experience in music and singing competition adjudication. The synthesis reveals that judges must possess knowledge and understanding of music, skills in vocal analysis, and the ability to assess singing across various dimensions. These dimensions include fundamental vocal quality, melody, rhythm, articulation/pronunciation, style and emotion, difficulty of the composition, and stage presence. Furthermore, it reflects upon the desirable qualifications of the judges, the necessity of adhering to professional ethics such as impartiality, transparency, and professional accountability. The article also illustrates the proper conduct of judges before, during, and after the song contest, along with guidelines for capacity building for judges. This is intended to promote standardization, fairness, and professional credibility in the song contest, ensuring it gains public acceptance and trust.

Keywords : Adjudicators, Ethics in Assessment, Evaluation Criteria, Adjudicator Competency, Singing Competition

บทนำ

การประกวดร้องเพลงถือเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเริ่มมีการจัดบันทึกเรื่องราวไว้เป็นหลักฐานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2480 เป็นยุคที่มีการประกวดร้องเพลงตามงานวัดเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความสามารถด้านการขับร้อง ต่อมาในปี พ.ศ. 2486 กรมโฆษณาการได้มีการจัดการประกวดร้องเพลงขึ้นอย่างเป็นทางการ ส่งผลให้การประกวดร้องเพลงถูกยกย่องในระดับสู่เวทีในระดับประเทศ มีการปรับปรุงรูปแบบการประกวดให้มีระบบ ระเบียบ และขั้นตอน

การคัดกรองผู้เข้าประกวดให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังพบว่าผู้ที่ชนะในการประกวดของกรมโฆษณาการนั้น มักกลายมาเป็นบุคคลต้นแบบของการร้องเพลงในเวลาต่อมา ส่งผลให้การประกวดร้องเพลงเป็นที่ยอมรับของประชาชนและสังคมมากยิ่งขึ้น ในเวลาต่อมาการประกวดร้องเพลงก็ได้พัฒนามาสู่ยุคของการประกวดผ่านสถานีโทรทัศน์ [1] และพัฒนาอย่างต่อเนื่องสู่แพลตฟอร์มดิจิทัลในยุคปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า การประกวดร้องเพลงถือเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องและแพร่หลาย ซึ่งในปัจจุบันจะพบเห็นได้ทั้งในระดับโรงเรียน มหาวิทยาลัย ชุมชน ไปจนถึงระดับประเทศ การประกวดร้องเพลงจึงมิใช่เพียงกิจกรรมด้านความบันเทิงเท่านั้น หากแต่เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ สร้างเสริมทักษะ และส่งเสริมความสามารถเฉพาะทางด้านดนตรี อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การแข่งขันดำเนินไปอย่างโปร่งใสและน่าเชื่อถือ ย่อมต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน ผู้เข้าแข่งขันที่มีความสามารถ และที่สำคัญคือกรรมการตัดสิน ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ชี้ขาดผลการแข่งขัน จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และจริยธรรมในวิชาชีพ อย่างรอบด้าน และเมื่อพิจารณางานวิชาการที่เกี่ยวข้องพบว่า งานศึกษาจำนวนมากมุ่งเน้นการพัฒนาเกณฑ์การประเมิน ซึ่งมักให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ของการประเมินมากกว่าการอธิบายกระบวนการตัดสินและบทบาทของกรรมการในฐานะกลไกหนึ่งที่สำคัญ ส่งผลให้ประเด็นด้านจริยธรรม สมรรถนะ และความรับผิดชอบของกรรมการตัดสินยังไม่ได้รับการอธิบายอย่างเป็นระบบเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของวัตถุประสงค์ของบทความที่ต้องการนำเสนอถึงกระบวนการตัดสินการประกวดร้องเพลงในฐานะการปฏิบัติการเชิงวิชาชีพผ่านการสังเคราะห์บทบาทและหน้าที่ของกรรมการตัดสิน กรอบการตัดสิน และจริยธรรมในการประเมิน เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐาน ความยุติธรรม และความน่าเชื่อถือของการประกวดร้องเพลงในบริบททางวิชาการและวิชาชีพอย่างเป็นระบบ

บทบาทและหน้าที่ของกรรมการในการประกวดร้องเพลง

กรรมการตัดสินถือเป็นกลไกหลักที่มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการแข่งขัน ซึ่งงานวิจัยทางการประเมินผลทางด้านดนตรีชี้ให้เห็นว่า แม้จะมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจนเพียงใด ผลการตัดสินยังคงขึ้นอยู่กับศักยภาพของกรรมการในการตีความและประยุกต์ใช้เกณฑ์เหล่านั้นอย่างสอดคล้องและเป็นธรรม โดยบทบาทและหน้าที่ของกรรมการตัดสินสามารถจำแนกได้เป็นประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

ประการแรก บทบาทในฐานะเป็นผู้กำหนดเกณฑ์การตัดสิน ซึ่งกรรมการผู้ตัดสินต้องยึดเกณฑ์ที่ชัดเจน เช่น คุณภาพของเสียง การควบคุมเสียง เทคนิคการร้อง อักขระ อารมณ์และการถ่ายทอด ความถูกต้องของจังหวะและโน้ต การใช้เวที และภาพลักษณ์ของการแสดง โดยการที่กรรมการจะสามารถใช้เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมาได้อย่างมีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องอาศัยความรู้ และประสบการณ์ที่สั่งสมมาอย่างยาวนานของกรรมการในการประเมินการแสดงผลแบบองค์รวม

ประการที่สอง บทบาทในฐานะผู้สร้างความยุติธรรม กรรมการผู้ตัดสินต้องไม่ลำเอียง ไม่ให้คะแนนตามความชอบส่วนตัว แต่พิจารณาจากผลงานที่ปรากฏบนเวที ณ เวทีที่กำลังประกวดเท่านั้น

ประการที่สาม บทบาทในฐานะผู้ให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ หากมีการให้ความคิดเห็น กรรมการผู้ตัดสินต้องใช้ถ้อยคำสุภาพ ชี้จุดเด่น จุดที่ควรปรับปรุง เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้แข่งขัน โดยมองว่าคำติชมของคณะกรรมการถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทางดนตรีให้แก่ผู้แข่งขัน

ประการสุดท้าย บทบาทในฐานะผู้รักษาความน่าเชื่อถือ โดยกรรมการผู้ตัดสินต้องเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะทางวิชาการและประสบการณ์ด้านการขับร้องที่เพียงพอ

คุณสมบัติของกรรมการที่ดี

การเป็นกรรมการในการประกวดดนตรีและการขับร้องถือเป็นบทบาทสำคัญที่ต้องการผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และจริยธรรมในระดับสูง เพื่อให้การประเมินผลมีความยุติธรรม โปร่งใส และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย โดยมีคุณสมบัติที่สำคัญ 6 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ความรู้และความเชี่ยวชาญ ประกอบด้วย (1) ความรู้ทางทฤษฎีดนตรี กรรมการต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจลึกซึ้งในด้านทฤษฎีดนตรี ลีลา และเทคนิคการขับร้องที่หลากหลาย เข้าใจหลักการวิเคราะห์เพลงในแง่ของโครงสร้าง จังหวะ ท่วงทำนอง และการประสานเสียง มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ดนตรี วิวัฒนาการของรูปแบบดนตรีต่างๆ และเข้าใจความแตกต่างของแนวดนตรีและสไตล์การขับร้องที่หลากหลาย (2) ทักษะการปฏิบัติ กรรมการมีประสบการณ์ในการปฏิบัติเครื่องดนตรีและ/หรือการขับร้องในระดับที่เป็นที่ยอมรับ สามารถสาธิตหรือให้คำแนะนำด้านเทคนิคได้อย่างถูกต้อง และมีประสบการณ์การแสดงหรือการสอนที่สามารถนำมาใช้ในการประเมินได้ และ (3) ทักษะการฟังและการสังเกต กรรมการต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการฟังและจับความแตกต่างเล็กๆ น้อยๆ ในการขับร้องได้อย่างแม่นยำ สามารถแยกแยะคุณภาพเสียง การออกเสียง การควบคุมลมหายใจ

และการใช้อารมณ์ในเพลง มีความไวในการสังเกตการณ์ท่าทาง การแสดงออก และการถ่ายทอดอารมณ์ของผู้แข่งขัน และสามารถประเมินความสอดคล้องระหว่างการขับร้องกับการบรรเลงของเครื่องดนตรี

ด้านที่ 2 มาตรฐานการประเมิน ประกอบด้วย (1) ความเข้าใจในกรอบการตัดสิน กรรมการต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเกณฑ์การตัดสินความงาม ความไพเราะ และคุณภาพทางดนตรี เข้าใจมาตรฐานสากล และท้องถิ่นในการประเมินการแสดงดนตรี และสามารถปรับใช้เกณฑ์การตัดสินให้เหมาะสมกับระดับและประเภทของการประกวด (2) ความเข้าใจกติกาและวัตถุประสงค์ กรรมการต้องมีการศึกษาและเข้าใจกติกา ข้อบังคับ และวัตถุประสงค์ของการประกวดในแต่ละครั้งอย่างละเอียด เข้าใจเกณฑ์การให้คะแนนและน้ำหนักของแต่ละหมวดการประเมิน และสามารถอธิบายเหตุผลในการให้คะแนนได้อย่างชัดเจนและสมเหตุสมผล

ด้านที่ 3 จริยธรรมและความเป็นกลาง ประกอบด้วย (1) ความเป็นกลางและความยุติธรรม กรรมการต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่เอนเอียงต่อผู้แข่งขันคนใดคนหนึ่ง ตัดความชอบส่วนตัว ความสนิทสนม และความอคติทุกรูปแบบออกไป ไม่ให้ความสำคัญกับชื่อเสียง ความนิยม หรือภูมิหลังของผู้แข่งขันและประเมินผลจากการแสดงในขณะนั้นเท่านั้น และไม่นำประสบการณ์จากการแข่งขันครั้งอื่นมาเป็นเกณฑ์ (2) ความโปร่งใสและความซื่อสัตย์ กรรมการต้องไม่รับสินบน หรือผลประโยชน์ใดๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อตัดสิน ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้แข่งขัน ผู้จัดงาน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รายงานความขัดแย้งทางผลประโยชน์หากมีก่อนเริ่มการตัดสิน และปฏิเสธการให้สัมภาษณ์หรือแสดงความคิดเห็นที่อาจส่งผลกระทบต่อความเป็นกลาง และ (3) วินัยและวุฒิภาวะ กรรมการต้องรักษาความเงียบและไม่สนทนากันระหว่างการพิจารณา ไม่ให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะแก่ผู้แข่งขันระหว่างการแข่งขัน รักษาความลับของการประชุมกรรมการและกระบวนการตัดสิน และแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดี

ด้านที่ 4 ด้านการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย (1) ความเป็นอิสระในการตัดสิน กรรมการต้องมีอิสระทางความคิด ไม่เอนเอียงจากการชี้นำของบุคคลอื่น กล้าคิด กล้าตัดสินใจตามความเห็นของตนเองอย่างมีเหตุผล กล้ารับผิดชอบผลของการตัดสินและสามารถอธิบายเหตุผลได้ และไม่ชี้นำและไม่ถูกชี้นำในการให้คะแนน (2) ทักษะการจดจำและการบันทึก โดยต้องเป็นผู้ที่มีความจำที่ดี สามารถจำลักษณะการแสดง สีลา ท่าทาง และคุณภาพการขับร้องของผู้แข่งขันแต่ละคนได้ จดบันทึกข้อดี ข้อเด่น ข้อควรปรับปรุง และข้อผิดพลาดของการแสดงแต่ละครั้ง บันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการให้ข้อเสนอแนะและการอภิปรายผล และ (3) ระเบียบการให้คะแนน ใช้ปากกาในการกรอกคะแนน เพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงภายหลัง หากจำเป็นต้องแก้ไขคะแนน ต้องขีดฆ่าอย่างชัดเจนและเซ็นชื่อกับ ไม่ใช้ดินสอหรือปากกาลบได้ในการกรอกคะแนน และส่งแผ่นคะแนนตามเวลาที่กำหนดและไม่เปิดเผยผลก่อนประกาศอย่างเป็นทางการ

ด้านที่ 5 การสื่อสารและการให้ข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย (1) การให้คำแนะนำแก่ผู้เข้าร่วม กรรมการต้องเตรียมข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์แก่ผู้แข่งขัน สื่อสารด้วยภาษาที่สุภาพ เข้าใจง่าย และให้กำลังใจ ชี้จุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาอย่างสมดุล และหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ในลักษณะที่ทำลายขวัญ [2] และ (2) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล กรรมการต้องเข้าร่วมการประชุมสรุปผลอย่างสร้างสรรค์ แบ่งปันข้อสังเกตและเหตุผลในการให้คะแนนกับเพื่อนกรรมการ เปิดใจรับฟังความคิดเห็นและข้อถกเถียงอย่างสมเหตุสมผล และร่วมมือในการหาข้อสรุปที่ยุติธรรมที่สุด

ด้านที่ 6 การเตรียมตัวก่อนเป็นกรรมการ ประกอบด้วย (1) การศึกษาข้อมูลล่วงหน้า กรรมการต้องศึกษากติกา เกณฑ์การตัดสิน และรายละเอียดของการประกวดอย่างละเอียด ทบทวนความรู้และทักษะด้านดนตรีให้ทันสมัย และเข้าใจบริบทและวัตถุประสงค์ของการจัดประกวดครั้งนั้น และ (2) การรักษาสภาพและสมาธิ ต้องพักผ่อนให้เพียงพอก่อนวันตัดสิน เพื่อให้มีสมาธิในการประเมิน หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่อาจทำให้การได้ยินหรือการรับรู้ลดลง รักษาความเป็นกลางทางอารมณ์และจิตใจ

เกณฑ์การตัดสินการประกวดร้องเพลง

การประกวดร้องเพลงเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องในสังคมไทยและระดับสากล การประเมินผลผู้เข้าแข่งขันจึงจำเป็นต้องอาศัยเกณฑ์การตัดสินที่มีความละเอียด รอบด้าน และเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความยุติธรรม ความแม่นยำ และเป็นมาตรฐานในการตัดสิน โดยสามารถสังเคราะห์เกณฑ์การประเมิน [3-7] ได้ดังนี้

1. เสียง (Tone) ประกอบด้วย

คุณภาพเสียงพื้นฐาน พิจารณาจาก (1) ความใส ความสะอาดของเสียง เสียงที่ไม่มีกรแตก ไม่แหบ ไม่แกว่ง ไม่มีเสียงรบกวนหรือสิ่งแปลกปลอม (2) ความอิมและความกลมของเสียง เสียงที่มีความหนาแน่น ฟังแล้วอิมหู ไม่บาง ไม่แหลม (3) ความเป็นธรรมชาติ เสียงที่ไม่ฟังดูบังคับ หรือเทียม ความเป็นธรรมชาติในการออกเสียง (4) ในกรณีที่ประกวดเสียงเหมือน คุณลักษณะของเสียงจะต้องเหมือนหรือใกล้เคียงกับต้นฉบับ และ (5) ในกรณีคุณภาพของเสียงมีความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเองและมีความไพเราะ น่าฟังก็ถือว่าเสียงที่ดีได้

การควบคุมเสียง พิจารณาจาก (1) การควบคุมระดับเสียงตั้ง-เบา ความสามารถในการปรับระดับเสียงให้เหมาะสมกับอารมณ์เพลง (2) การควบคุมเสียงสูง-ต่ำ ความแม่นยำในการขับร้องในระดับเสียงต่างๆ ไม่เพี้ยน ไม่ผิดคีย์ และ (3) การใช้ลมหายใจ การควบคุมลมหายใจอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ขาดลมกลางประโยค

ความอ่อนหวานและพิสัย พิจารณาจาก (1) ความไพเราะ เสียงที่ฟังแล้วให้ความรู้สึกที่ดี ไม่แข็งกระด้าง (2) พิสัยเสียง ความสามารถในการขับร้องในช่วงเสียงที่กว้าง จากเสียงต่ำถึงเสียงสูง และ (3) การใช้เสียงหัวและเสียงอก การผสมผสานเสียงหัวและเสียงอกได้อย่างเหมาะสม

2. ทำนอง (Melody) ประกอบด้วย

ความแม่นยำของโน้ต พิจารณาจาก (1) การร้องตรงตามโน้ตเดิม ความสามารถในการร้องให้ตรงตามทำนองที่กำหนดไว้ (2) การไม่เพี้ยนหรือผิดคีย์ เสียงที่ไม่หลุดจากระดับเสียงที่ถูกต้อง และ (3) ความสอดคล้องกับเครื่องดนตรีประกอบการร้อง ที่กลมกลืนกับเสียงเครื่องดนตรี

การตีความทำนอง พิจารณาจาก (1) การแต่งแต้มทำนอง การเพิ่มเติมลีลาส่วนตัวโดยไม่ทำลายโครงสร้างเดิม (2) การใช้เทคนิคพิเศษ เช่น การสั่น (Vibrato) การเลื่อน (Glissando) การขับร้องแบบ Melisma และ (3) ความคิดสร้างสรรค์ การตีความทำนองแบบใหม่ที่สวยงามและเหมาะสม

การเชื่อมต่อกับทำนอง พิจารณาจาก (1) ความลื่นไหลของทำนอง การเชื่อมโน้ตแต่ละตัวอย่างราบรื่น (2) การหายใจในจังหวะที่เหมาะสม ไม่ตัดความต่อเนื่องของทำนองโดยไม่จำเป็น และ (3) การแบ่งวรรคตอน การจบวลี การเริ่มวลีใหม่ในจุดที่เหมาะสม

3. จังหวะ (Rhythm) ประกอบด้วย

ความแม่นยำของจังหวะ พิจารณาจาก (1) การตีจังหวะที่ถูกต้อง การร้องที่ตรงตามจังหวะที่กำหนด ไม่เร็วเกินหรือไม่ช้าเกิน (2) ความสอดคล้องกับเครื่องดนตรี จังหวะการร้องที่เข้ากับจังหวะของเครื่องดนตรี และ (3) การรักษาจังหวะตลอดเพลง ไม่หลุดจังหวะ ไม่เร่ง ไม่ชะลอโดยไม่เจตนา

ความเข้าใจและการตีความจังหวะ พิจารณาจาก (1) การจับ Groove ของเพลง ความเข้าใจในลักษณะจังหวะเฉพาะของแต่ละแนวเพลง (2) การใช้ Syncopation การเล่นกับจังหวะอย่างสร้างสรรค์โดยไม่สูญเสียความแม่นยำ และ (3) การปรับจังหวะตามอารมณ์ การเปลี่ยนความเร็วช้าเพื่อสื่ออารมณ์

ความยืดหยุ่น พิจารณาจาก (1) การ Rubato การยืดหยุ่นเวลาเพื่อเพิ่มอารมณ์โดยยังคงโครงสร้างจังหวะ (2) การจับจังหวะซับซ้อน ความสามารถในการร้องจังหวะที่ซับซ้อน เช่น จังหวะแปลกๆ และ (3) การฟื้นจากการพลาดจังหวะ ถ้าหากจังหวะผิดพลาดสามารถกลับเข้าสู่จังหวะที่ถูกต้องได้เร็ว

4. อักขระ (Pronunciation) ประกอบด้วย

ความชัดเจนของการออกเสียง พิจารณาจาก (1) การออกเสียงพยัญชนะ เสียงพยัญชนะทุกตัวชัดเจน ไม่เลอะเลือน (2) การออกเสียงสระ เสียงสระที่ถูกต้อง ไม่บิดเบือน และ (3) การออกเสียงวรรณยุกต์ การออกเสียงวรรณยุกต์ให้ถูกต้องตามภาษา

ความเหมาะสมของการออกเสียง พิจารณาจาก (1) การออกเสียงตามแนวเพลง การปรับการออกเสียงให้เข้ากับสไตล์ของเพลง (2) ความสอดคล้องกับเนื้อเพลง การออกเสียงที่สนับสนุนความหมายของเนื้อเพลง และ (3) การออกเสียงภาษาต่างประเทศ ถ้าเป็นเพลงภาษาต่างประเทศ ต้องออกเสียงให้ถูกต้อง

ความไหลลื่นของคำ พิจารณาจาก (1) การเชื่อมคำ การเชื่อมคำต่างๆ ในประโยคให้ไหลลื่น (2) การหยุดหายใจที่เหมาะสม การหยุดหายใจที่ไม่ทำลายความหมายของประโยค และ (3) ความเข้าใจเนื้อเพลง การออกเสียงที่แสดงให้เห็นว่าเข้าใจความหมายของเพลง

5. ลีลาอารมณ์ (Expression and Style) ประกอบด้วย

การถ่ายทอดอารมณ์ พิจารณาจาก (1) ความเข้าใจเนื้อหาเพลง การแสดงออกที่สะท้อนความเข้าใจในเรื่องราวและอารมณ์ของเพลง (2) การสื่อสารกับผู้ฟัง ความสามารถในการสร้างการเชื่อมต่อทางอารมณ์กับผู้ฟัง และ (3) ความจริงใจในการแสดงออก การแสดงที่ไม่เทียม ไม่เกิน ไม่ขาดตกบกพร่อง

การแสดงออกทางกาย พิจารณาจาก (1) ท่าทาง การเคลื่อนไหวของร่างกายที่เหมาะสมกับเพลง (2) สีหน้า การแสดงออกทางสีหน้าที่สอดคล้องกับอารมณ์เพลง และ (3) การใช้มือและแขน การเคลื่อนไหวที่ช่วยเสริมการแสดง

ลีลาส่วนตัว พิจารณาจาก (1) เอกลักษณ์เฉพาะตัว การมีสไตล์ที่เป็นเอกลักษณ์โดยไม่ทำลายเพลงเดิม (2) ความมั่นใจ การแสดงที่มั่นใจ ไม่ลังเล ไม่ตื่นเต้นจนเกินไป และ (3) การต่อยอดจากต้นฉบับ การเพิ่มเติมลีลาที่ทำให้เพลงดีขึ้น

6. ความยากของบทเพลง ประกอบด้วย

ความซับซ้อนทางเทคนิค พิจารณาจาก (1) พีสัยเสียงที่ต้องการ เพลงที่ต้องใช้พีสัยเสียงกว้าง หรือเสียงสูงมาก/ต่ำมาก (2) ความเร็วของเพลง เพลงที่มีความเร็วสูง หรือมีการเปลี่ยนแปลงความเร็วบ่อย และ (3) ความซับซ้อนของทำนอง ทำนองที่มีการกระโดดระดับเสียงมาก หรือมีโน้ตที่ยากต่อการจำ

ความท้าทายด้านการแสดงออก พิจารณาจาก (1) ความยาวของเพลง เพลงที่ยาว ต้องใช้สมรรถภาพในการควบคุมเสียงนาน (2) ความหลากหลายของอารมณ์ เพลงที่มีการเปลี่ยนอารมณ์หลายครั้ง และ (3) ความต้องการทักษะพิเศษ เช่น การร้อง Riff run หรือเทคนิคเฉพาะแนว

การเลือกเพลงที่เหมาะสม พิจารณาจาก (1) ความเหมาะสมกับความสามารถ การเลือกเพลงที่ทำนายแต่ไม่เกินขีดความสามารถ (2) การแสดงจุดแข็ง เพลงที่ช่วยเน้นจุดเด่นของผู้ขับร้อง และ (3) ความเหมาะสมกับโอกาส เพลงที่เหมาะสมกับบริบทของการประกวด

7. บุคลิกภาพและการแต่งกาย ประกอบด้วย

ความเหมาะสมกับประเภทเพลงและงาน โดยชุดที่สวมใส่ควรสอดคล้องกับแนวเพลงที่ร้องและธีมของงานประกวด เช่น เพลงลูกทุ่ง อาจมีสีส้มจัดจ้านหรือชุดราตรีที่ดูหรูหราอลังการ เพลงลูกกรุงหรือสุนทราภรณ์ เน้นชุดที่ดูสุภาพ วินเทจ และคลาสสิก เพลงสากล ป๊อป บัลลาด เลือกชุดที่ดูทันสมัยแต่ไม่หวือหวาเกินไป ผู้ชาย อาจเป็นเสื้อเชิ้ตดีไซน์เก๋กับกางเกงสแล็คเข้ารูป หรือสูทลำลอง (Blazer) ผู้หญิง อาจเป็นชุดเดรสเรียบหรูที่เน้นรูปร่าง หรือชุดที่ช่วยให้ดูสง่างาม เพลงร็อกหรืออัลเทอร์เนทีฟ สามารถเพิ่มความเป็นตัวตนด้วยเครื่องหนัง ยีนส์ หรือเครื่องประดับที่มีความเท่และดูดี แต่ต้องยังคงความสะอาดและดูดี และการประกวดที่กำหนดธีม ต้องแต่งกายให้เป็นไปตามธีมที่กรรมการกำหนดอย่างเคร่งครัด

ความสบายและการเคลื่อนไหว สิ่งสำคัญที่สุดคือชุดต้องไม่ใช่อุปสรรคต่อการร้องและการแสดง อาทิ หลีกเลียงเครื่องแต่งกายที่ติดเกินไปจนหายใจลำบาก เสื้อผ้าที่รุ่มร่ามจนอาจพันกับขาหรือไมโครโฟน หรือรองเท้าส้นสูงที่ทำให้ยืนไม่มั่นคง เป็นต้น ดังนั้น ผู้เข้าแข่งขันควรเลือกเสื้อผ้าที่เลือกใช้วัสดุผ้าที่ระบายอากาศได้ดี และสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างอิสระ โดยเฉพาะบริเวณหน้าอกและไหล่ เพราะการควบคุมลมหายใจเป็นหัวใจของการร้องเพลง

การเสริมบุคลิกภาพและจุดเด่น โดยชุดที่สวมใส่ควรช่วยดึงดูดสายตาและทำให้ผู้เข้าประกวดเป็นที่น่าสนใจ โดยเลือกสีชุดที่เด่นชัด และไม่เกินไปกับฉากหลังของเวที สีเข้มหรือสีสดสีที่เหมาะสมมักจะดูดีภายใต้แสงไฟบนเวที เลือกจุดเด่นเพียงจุดเดียว เช่น ชุดที่มีการประดับเลื่อม หรือเครื่องประดับที่สะดุดตา แต่ไม่ควรใส่เครื่องประดับที่ส่งเสียงดัง เพราะจะรบกวนเสียงร้องในไมโครโฟน ความสะอาดและเรียบร้อยชุดต้องสะอาด ริดเรียบ และดูเหมือนเพิ่งซื้อมาใหม่เสมอ ความประณีตในการแต่งกายบ่งบอกถึงความเคารพต่อเวที รวมไปถึงทรงผมและการแต่งหน้าควรจัดแต่งทรงผมให้ดูดีและไม่ปิดบังใบหน้า การแต่งหน้าควรเป็นแบบชั้นเวที ซึ่งเข้มกว่าปกติเล็กน้อยเพื่อให้ใบหน้าไม่ซีดจางภายใต้แสงไฟที่สว่างจ้า

การให้คะแนนและเทคนิคการให้คะแนน

การให้คะแนนในการประกวดร้องเพลงนั้นเป็นการประเมินองค์ประกอบทางดนตรีและการแสดงอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ผู้ชนะที่มีความสามารถโดดเด่นอย่างแท้จริง และเพื่อให้ผู้เข้าแข่งขันได้รับคำแนะนำที่นำไปปรับปรุงได้ มีหลากหลายรูปแบบ โดยผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างวิธีการและเทคนิคการให้คะแนน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. พิจารณาจากประเด็นต่างๆ ในแบบฟอร์มการให้คะแนนว่ามีประเด็นใดบ้าง

2. พิจารณาคำนำหน้าของคะแนนและการให้คะแนนแต่ละประเด็น ผู้ตัดสินจะต้องตัดสินใจโดยใช้ความรู้ความสามารถที่มีทำการวิเคราะห์ข้อดี ข้อด้อย ของแต่ละประเด็นแล้วตีออกมาเป็นคะแนน เช่น ประเมินโดยการใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบิค (Scoring Rubric) ซึ่งปัจจุบันได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากช่วยให้กรรมการเข้าใจเกณฑ์ได้ง่ายขึ้น และสามารถอธิบายรายละเอียดของระดับผลสัมฤทธิ์ในแต่ละระดับได้ คำอธิบายเหล่านี้ถือเป็นข้อมูลป้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับการประเมิน เนื่องจากช่วยระบุความคาดหวังได้อย่างชัดเจน และทำหน้าที่ทั้งเป็นตัวชี้วัดผลการแสดงในปัจจุบันและแนวทางในการพัฒนาการแสดงในอนาคต [9] นอกจากนี้ คำอธิบายในรูบิคยังช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประเมิน โดยกำหนดขอบเขตของผลลัพธ์ที่คาดหวังในแต่ละระดับ และส่งเสริมความเข้าใจร่วมกันในเกณฑ์การประเมิน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่ง [10] และเป็นประโยชน์ในการให้ข้อเสนอแนะที่ชัดเจนยิ่งขึ้น [8] โดยตัวอย่างจะให้คะแนนรวม 100 คะแนน โดยแบ่งคะแนนดังนี้

(1) เสียง - น้ำหนัก 30 คะแนน

ดีเยี่ยม (26-30 คะแนน)	ดีมาก (19-25 คะแนน)	พอใช้ (11-18 คะแนน)	อ่อนมาก (0-10 คะแนน)
- คุณภาพเสียง: เสียงมีเอกลักษณ์ กังวาน เต็มเปี่ยม สะอาด และถูกควบคุมได้อย่างสมบูรณ์แบบตลอดทั้งเพลง - ช่วงเสียง/ความดัง: สามารถใช้ช่วงเสียงที่กว้างและหลากหลาย (Dynamic Range) ได้อย่างน่าประทับใจ และมีมิติ	- คุณภาพเสียง: เสียงดี มีความเสถียร มีการสั่นสะเทือน (Vibrato) ที่เหมาะสม และมีการควบคุมที่ดีในส่วนใหญ่ของเพลง - ช่วงเสียง/ความดัง: แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการใช้ช่วงเสียงที่ต่างกัน แต่บางครั้งอาจมีการควบคุมความดัง-เบาที่ผิดพลาดเล็กน้อย	- คุณภาพเสียง: เสียงไม่สม่ำเสมอ มีบางช่วงที่เสียงแหบ/บาดหู หรือไม่ชัดเจน - ช่วงเสียง/ความดัง: การควบคุมความดัง-เบาทำได้จำกัด หรือมีปัญหาในการรักษาระดับความดังของเสียงร้อง	- คุณภาพเสียง: เสียงขาดความเสถียรอย่างมาก ฟังไม่ชัดเจน ไม่สะอาด และมีการควบคุมที่ไม่ดีตลอดการแสดง - ช่วงเสียง/ความดัง: ร้องในระดับความดังเดียว หรือมีปัญหาในการเปล่งเสียงออกมา

(2) ทำนอง - น้ำหนัก 20 คะแนน

ดีเยี่ยม (17-20 คะแนน)	ดีมาก (13-16 คะแนน)	พอใช้ (8-12 คะแนน)	อ่อนมาก (0-7 คะแนน)
ความแม่นยำของคีย์: ร้องได้ตรงคีย์อย่างสมบูรณ์แบบ 100% ไม่มีโน้ตเพี้ยนหรือหลุด (Flat/Sharp) เลย ความซับซ้อน: สามารถร้องโน้ตที่มีความยากหรือมีการกระโดดของคีย์ได้อย่างแม่นยำ	ความแม่นยำของคีย์: ร้องได้ตรงคีย์เป็นส่วนใหญ่ อาจมีโน้ตที่เพี้ยนเพียงเล็กน้อย (ไม่เกิน 1-2 ครั้ง) แต่สามารถแก้ไขกลับมาได้อย่างรวดเร็ว	ความแม่นยำของคีย์: มีปัญหาเรื่องการเพี้ยนของคีย์ให้เห็นเป็นระยะ (บ่อยกว่า 3 ครั้ง) โดยเฉพาะในท่อนสูง/ต่ำ หรือช่วงที่ต้องใช้เทคนิค	ความแม่นยำของคีย์: ร้องเพี้ยนตลอดทั้งเพลง หรือมีปัญหาในการหาคีย์เพลงอย่างชัดเจน

(3) จังหวะ (Rhythm/Timing) - น้ำหนัก 20 คะแนน

ดีเยี่ยม (17-20 คะแนน)	ดีมาก (13-16 คะแนน)	พอใช้ (8-12 คะแนน)	อ่อนมาก (0-7 คะแนน)
ความแม่นยำของจังหวะ: เข้าและออกเพลง ท่อนหยุด (Rest) และการลากเสียง (Sustain) ได้ตรงตามจังหวะดนตรี ประกอบ (Backing Track) อย่างสมบูรณ์แบบ การตัดแปลง: การตัดแปลงหรือลูกเล่นจังหวะทำได้อย่างมีศิลปะและยังคงความสอดคล้องกับเพลง	ความแม่นยำของจังหวะ: ร้องได้ตรงจังหวะในส่วนใหญ่ อาจมีล้ำหน้า (Ahead) หรือตามหลัง (Lag) จังหวะเพียงเล็กน้อยและไม่ส่งผลกระทบต่อภาพรวม	ความแม่นยำของจังหวะ: มีจังหวะที่ไม่คงที่ หรือล้ำหน้า/ตามหลังดนตรีอย่างเห็นได้ชัดในหลายช่วง ทำให้การแสดงดูไม่สอดคล้องกัน	ความแม่นยำของจังหวะ: ไม่สามารถรักษาจังหวะของเพลงไว้ได้ ทำให้การแสดงทั้งหมดดูเลือนลอยหรือหยุดชะงัก

(4) อักษร/ภาษา – หน้าที่ 20 คะแนน

ดีเยี่ยม (17-20)	ดีมาก (13-16 คะแนน)	พอใช้ (8-12 คะแนน)	อ่อนมาก (0-7 คะแนน)
อักษร: ออกเสียงพยัญชนะและสระได้อย่างชัดเจนถูกต้อง และเหมาะสมกับทำนองเพลง (ไม่ย้วยหรือเร็วเกินไป) เนื้อเพลง: จำเนื้อเพลงได้อย่างแม่นยำ 100% และสามารถถ่ายทอดคำออกมาได้อย่างเป็นธรรมชาติ	อักษร: ออกเสียงชัดเจนเป็นส่วนใหญ่ อาจมีบางคำที่ฟังไม่ชัดเล็กน้อย (เช่น ตัวควบกล้ำหรือเสียงลงท้าย) เนื้อเพลง: จำเนื้อเพลงได้ดี แต่มีอาการลั้งเลหรือลืมนเนื้อเพลงเพียงเล็กน้อยและสามารถแก้ไขได้	อักษร: ออกเสียงไม่ชัดเจนหลายคำ ทำให้ความหมายของเพลงสับสน หรือมีการกลืนคำบ่อยครั้ง เนื้อเพลง: ลืมเนื้อเพลงอย่างเห็นได้ชัด หรือต้องหยุดร้องเพื่อพยายามนึกเนื้อเพลง	อักษร: อักษรผิดพลาดอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถทำความเข้าใจเนื้อเพลงได้ เนื้อเพลง: ลืมเนื้อเพลงอย่างรุนแรงจนการแสดงต้องหยุดชะงัก

(5) บุคลิกภาพและการแสดงบนเวที – หน้าที่ 10 คะแนน

ดีเยี่ยม (9-10 คะแนน)	ดีมาก (9-10 คะแนน)	พอใช้ (4-6 คะแนน)	อ่อนมาก (0-3 คะแนน)
การแสดง: มีความมั่นใจสูงใช้พื้นที่บนเวทีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท่าทางและการแสดงออกทางสีหน้าสอดคล้องกับอารมณ์เพลง การเชื่อมโยง: สามารถสร้างการเชื่อมโยง (Connection) กับผู้ชมหรือกรรมการได้อย่างน่าประทับใจ	การแสดง: มีความมั่นใจเป็นอย่างดีเหมาะสม และมีการใช้ท่าทางประกอบการร้องที่ดีเป็นธรรมชาติ การเชื่อมโยง: มีความพยายามในการสบตาผู้ชม แต่บางครั้งยังดูเกร็งเล็กน้อย	การแสดง: มีความประหม่าท่าทางซ้ำ ๆ หรือไม่เป็นธรรมชาติ ยืนนิ่งอยู่กับที่ การเชื่อมโยง: ขาดการสบตาผู้ชมหรือดูเหม่อล้ง ให้ตัวเองฟังมากกว่าการแสดง	การแสดง: แสดงออกถึงความประหม่าอย่างรุนแรง ไม่มีการเคลื่อนไหว หรือมีท่าทางที่เบี่ยงเบนความสนใจจากเพลง การเชื่อมโยง: ไม่มีปฏิสัมพันธ์ใด ๆ กับผู้ชมหรือกรรมการ

3. ให้คิดว่านักร้องที่ขึ้นมาร้องคนแรกมีคะแนนนำเป็นที่ 1 เสมอ และเมื่อนักร้องคนที่ 2 ขึ้นมาร้อง ให้เปรียบเทียบกับคนแรกว่าดีกว่าหรือด้อยกว่า ให้จัดลำดับว่าใครควรอยู่ในลำดับใดแล้วให้คะแนนรวมในช่องรวมคะแนน ถ้าห่างกันมากก็ให้ห่างกันมาก ถ้าห่างกันน้อยก็ให้ห่างกันน้อย เมื่อนักร้องคนที่ 3 ขึ้นร้องให้เปรียบเทียบกับเหมือนเดิม แต่จะเปรียบเทียบกับทั้ง 2 คน และจัดลำดับเหมือนเดิมจนกว่าจะครบทุกคน หรือจัดลำดับ 1-5 ก็ได้

4. ในการฟังควรมีการจดบันทึกข้อดี ข้อผิดพลาดที่ได้ยินทั้งหมดเพื่อนำไปใช้ในขั้นของการประมวลผล จากนั้นบันทึกคะแนนลงในตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางการบันทึกผลคะแนน

ลำดับที่	ชื่อ – สกุล	ชื่อเพลง	คะแนน					รวม	ผลการประกวด
			น้ำเสียง	ทำนอง	จังหวะ	อักษร	ลีลาอารมณ์		
			30	20	20	20	10	100	

การประมวลผล

วิธีการประมวลผลเป็นขั้นตอนสำคัญที่สุดถ้ามีการประมวลผลที่ไม่ดีพอผลการตัดสินที่ได้อาจมีความคลาดเคลื่อนได้ กระบวนการตัดสินควรมีจำนวนเป็นเลขคี่อย่างน้อย 3 คน และไม่ควรมากจนเกินไป วิธีการประมวลผลสามารถทำได้ดังนี้

วิธีที่ 1 การรวมคะแนนเฉลี่ย (Average Method) [6] (โดยกรรมการแต่ละคนให้คะแนนเต็ม 100 คะแนนตามเกณฑ์ แล้วนำคะแนนจากผู้เข้าแข่งขันแต่ละคนมาบวกกัน แล้วหารด้วยจำนวนกรรมการ ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีที่สะดวก รวดเร็ว แต่ข้อเสียของวิธีการดังกล่าวคือ ผลที่ออกมาอาจมีความคลาดเคลื่อน

วิธีที่ 2 การตัดคะแนนสูงสุด-ต่ำสุดออก (Trimmed Mean) ตัวอย่างเช่น มีกรรมการ ≥ 5 คน ให้ตัดคะแนนที่สูงสุด 1 คน และต่ำสุด 1 คนออก แล้วเฉลี่ยจากคะแนนที่เหลือ ข้อดีของวิธีการดังกล่าวคือ ลดอคติจากกรรมการที่อาจมีการให้คะแนนเอนเอียงออกไป แต่ข้อเสียของวิธีการดังกล่าวคือ ผลที่ออกมาอาจมีความคลาดเคลื่อน [12]

วิธีที่ 3 การใช้ลำดับ (Ranking Method) โดยให้กรรมการแต่ละคนจัดลำดับผู้ที่ได้ลำดับที่ 1- 5 แล้วนำผลมาเปรียบเทียบ ถ้ามีความเห็นตรงกันสามารถสรุปผลได้เลย ดังตาราง

ตารางที่ 2 ผลการตัดสินจากวิธีการใช้ลำดับ

ลำดับที่	กรรมการคนที่ 1	กรรมการคนที่ 2	กรรมการคนที่ 3	ผลการตัดสิน
1	ศักรินทร์	ศักรินทร์	ศักรินทร์	ศักรินทร์
2	สุวัฒนา	รัชชานนท์	สุวัฒนา	สุวัฒนา
3	รัชชานนท์	สุวัฒนา	รัชชานนท์	รัชชานนท์
4	ปาลิดา	ปาลิดา	ปาลิดา	ปาลิดา
5	ลัดดาวัลย์	ลัดดาวัลย์	ปิยะวัชร	ลัดดาวัลย์

แต่ถ้ามีความเห็นไม่ตรงกันมากๆ ให้มีการแปลงลำดับเป็นคะแนน (คนที่ได้ลำดับที่ 1 = 5 คะแนน คนที่ได้ลำดับที่ 2 = 4 คะแนน คนที่ได้ลำดับที่ 3 = 3 คะแนน คนที่ได้ลำดับที่ 4 = 2 คะแนน คนที่ได้ลำดับที่ 5 = 1 คะแนน) จากนั้นนำคะแนนมารวมกัน ก็จะเห็นลำดับของคะแนนและลำดับที่ได้รับ

ตารางที่ 3 ผลการตัดสินจากวิธีการใช้ลำดับโดยมีการแปลงลำดับเป็นคะแนน

ลำดับที่ (ค่าคะแนนที่ได้)	กรรมการคนที่ 1	กรรมการคนที่ 2	กรรมการคนที่ 3
1 (5 คะแนน)	ศักรินทร์ (5 คะแนน)	ศักรินทร์ (5 คะแนน)	ศักรินทร์ (5 คะแนน)
2 (4 คะแนน)	สุวัฒนา (4 คะแนน)	รัชชานนท์ (4 คะแนน)	สุวัฒนา (4 คะแนน)
3 (3 คะแนน)	รัชชานนท์ (3 คะแนน)	สุวัฒนา (3 คะแนน)	รัชชานนท์ (3 คะแนน)
4 (2 คะแนน)	ปาลิดา (2 คะแนน)	ปาลิดา (2 คะแนน)	ปาลิดา (2 คะแนน)
5 (1 คะแนน)	ลัดดาวัลย์ (1 คะแนน)	ลัดดาวัลย์ (1 คะแนน)	ปิยะวัชร (1 คะแนน)

จากตารางสามารถแปลงผลการแข่งขันได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 รางวัลชนะเลิศ คือ ศักรินทร์ (15 คะแนน) ลำดับถัดมา รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 คือสุวัฒนา (11 คะแนน) รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 คือรัชชานนท์ (10 คะแนน) รางวัลชมเชยคือ ปาลิดา (6 คะแนน) และลัดดาวัลย์ (2 คะแนน) และปิยะวัชร (1 คะแนน) ไม่ได้รับรางวัล

วิธีที่ 4 ใช้การโหวตและการประชุม ตัดสินโดยการให้ผลการจัดลำดับที่และลำดับคะแนนที่มีผลต่อเนื่องมาจากข้อ 4 นั้น อาจหมายความว่า เป็นผลโหวตของคณะกรรมการทุกคน และเพื่อป้องกันไม่ให้ผลโหวตดังกล่าวมีการคลาดเคลื่อน กรรมการควรมีการพูดคุยถึงข้อดี ข้อเสีย ข้อแตกต่าง ข้อผิดพลาด ของนักร้องทุกคนจากการบันทึกของกรรมการแต่ละคนก่อนการสรุปผล วิธีนี้ถือว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด มีความคลาดเคลื่อนน้อย การประชุมจะเป็นการสรุปความเห็น เพื่อให้สามารถชี้แจงและตอบข้อคำถามจากนักร้อง ผู้ปกครอง หรือผู้ที่ส่งเข้าประกวดที่จะเกิดขึ้นหลังจากการตัดสิน ตัวอย่างการประมวลผลจากคะแนน แต่ไม่ตรงกับ ความเห็นของการโหวต [13] ดังตาราง

ตารางที่ 4 ผลการตัดสินจากวิธีการใช้การโหวตและการประชุมของคณะกรรมการ

ชื่อนักร้อง	กรรมการ	กรรมการ	กรรมการ	กรรมการ	กรรมการ	รวม คะแนน	ผลโดย คะแนน	ผลโดย การโหวต
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
A	37	37 *	39*	35*	44	192	2	1
B	43	35	38	33	45	194	1	2
C	34	35	37	31	43	178	3	3

จากตารางผลการแข่งขันเป็นดังนี้ รางวัลชนะเลิศคือ A รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 คือ B และรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 คือ C ตามลำดับ

จริยธรรมในการตัดสิน

จริยธรรมในการตัดสินเป็นหัวใจสำคัญของการเป็นกรรมการที่ดี เป็นกระบวนการประเมินเชิงคุณค่าที่เชื่อมโยงระหว่างคุณลักษณะของกรรมการผู้ตัดสิน ความรับผิดชอบ และผลกระทบที่มีต่อการพัฒนาศิลปะและจิตใจของผู้เข้าแข่งขันอีกด้วย โดยในการตัดสินนั้นแม้จะมีเกณฑ์การประเมินที่เป็นระบบเพียงใด หากขาดกรอบจริยธรรมกำกับ การตัดสินย่อมเสี่ยงต่อความคลาดเคลื่อน และการลดทอนความน่าเชื่อถือของเวทีการแข่งขัน [10] ดังนั้นในการประเมินจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับมิติด้านจริยธรรม ดังนี้

1. การหลีกเลี่ยงการวิจารณ์ที่รุนแรงหรือบั่นทอนกำลังใจผู้แข่งขัน

กรรมการควรให้ข้อเสนอแนะโดยยึดหลักการสื่อสารเชิงบวก (Positive Communication) โดยเริ่มต้นด้วยการกล่าวชื่นชมจุดเด่นของผู้แข่งขัน เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ จากนั้นจึงเสนอแนะแนวทางปรับปรุงอย่างสร้างสรรค์ เน้นการใช้ถ้อยคำสุภาพ เปลี่ยนคำวิพากษ์วิจารณ์ให้เป็นข้อเสนอแนะที่ชี้แนะแนวทางการพัฒนา พร้อมทั้งเน้นย้ำถึงศักยภาพและความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เข้าแข่งขันแต่ละคน เทคนิคที่นิยม ได้แก่ วิธี "Sandwich Method" ซึ่งประกอบด้วยการแทรกข้อเสนอแนะระหว่างคำชมและคำให้กำลังใจ นอกจากนี้ คำติชมควรมีลักษณะเฉพาะเจาะจง เป็นรูปธรรม มีตัวอย่างที่นำไปปฏิบัติได้จริง และเหมาะสมกับวัยหรือระดับประสบการณ์ของผู้แข่งขัน ทั้งนี้ กรรมการควรหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดที่รุนแรงหรือส่งผลกระทบต่อทางลบ เช่น การเปรียบเทียบเชิงลบ การโจมตีบุคคล หรือการกล่าวถึงลักษณะเฉพาะที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เช่น รูปลักษณ์หรือเสียงธรรมชาติ ตลอดจนควรงดการแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อหน้าผู้เข้าแข่งขัน เช่น การส่ายหน้า การหัวเราะเยาะ หรือการแสดงอาการรังเกียจในระหว่างการแสดง

แนวทางการให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ สามารถแบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้แข่งขันระดับเริ่มต้น ควรเน้นความพยายามและความกล้า ด้วยการชมเชยการขึ้นเวทีและความมุ่งมั่น ให้คำแนะนำพื้นฐาน เช่น การหายใจ การยืน การถือไม้ค้ำ สร้างแรงบันดาลใจ ด้วยการเล่าประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเอง บทบาทของกรรมการตัดสินยังสามารถขยายจากผู้ให้คะแนนไปสู่ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ตามโมเดลเซกิ (SECI Model) ซึ่งมองว่ากรรมการตัดสินการประกวดเป็นจัดการความรู้ ที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เข้าประกวดได้เป็นอย่างดี [11] และเสนอแนะให้ผู้แข่งขันกำหนดเป้าหมายเล็กๆ ให้สิ่งที่ทำได้ และเห็นผลในระยะสั้น แต่สำหรับผู้แข่งขันระดับสูง ควรให้ข้อเสนอแนะเทคนิค เช่น รายละเอียดเฉพาะทางที่ช่วยยกระดับทำหยาอย่างสร้างสรรค์ เสนอแนะการทดลองสิ่งใหม่ๆ วิเคราะห์เชิงลึก อธิบายเหตุผลของคำแนะนำอย่างละเอียด และเชื่อมโยงกับบริบทกว้าง โดยอ้างอิงถึงศิลปินหรือผลงานที่เกี่ยวข้อง

2. การรักษาความลับของคะแนนและกระบวนการตัดสิน

การรักษาความลับของคะแนนและกระบวนการตัดสินเป็นองค์ประกอบสำคัญซึ่งมีบทบาทโดยตรงต่อความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมของผลการตัดสิน ดังนั้น กรรมการต้องปฏิบัติตามหลักจริยธรรมโดยไม่เปิดเผยคะแนนหรือผลการตัดสินก่อนประกาศอย่างเป็นทางการ รวมถึงหลีกเลี่ยงการส่งสัญญาณหรือแสดงท่าทีที่อาจสื่อถึงการให้คะแนนในระหว่างการแข่งขัน และต้องไม่เปิดเผยรายละเอียดการให้คะแนน การประชุมภายในของคณะกรรมการ รวมถึงความคิดเห็นหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ต้องได้รับการปกปิดไว้เป็นความลับโดยเคร่งครัด ซึ่งการรักษาความลับมิได้เป็นเพียงข้อปฏิบัติเท่านั้น หากแต่เป็นกลไกที่จะช่วยป้องกันอิทธิพลภายนอก การกดดันทางสังคม และการตีความผลการตัดสินที่คลาดเคลื่อน ดังนั้นการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับการแข่งขัน ควรดำเนินการผ่านช่องทางทางการที่ผู้จัดงานกำหนด โดยสามารถให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เข้าแข่งขันในภาพรวม โดยไม่เกี่ยวข้องกับคะแนน และควรหลีกเลี่ยงการให้ข้อมูลเฉพาะเจาะจงที่อาจส่งผลกระทบต่อรับรู้ของสาธารณชน

3. ความเสมอภาคและการจัดการความขัดแย้งทางผลประโยชน์

กรรมการต้องมีความเสมอภาคในการปฏิบัติ ด้วยการให้ความสนใจที่เท่าเทียม คือ การฟังอย่างตั้งใจ ให้ความสนใจกับผู้แข่งขันทุกคนเท่าเทียมกัน การจดบันทึก จดข้อสังเกตสำหรับทุกคนอย่างสม่ำเสมอ การแสดงออกทางสีหน้า รักษาสีหน้าที่เป็นกลาง และเป็นมิตรกับทุกคน และการใช้เวลา ใช้เวลาในการประเมินและให้คำแนะนำอย่างเท่าเทียม ต้องหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นหรือการไม่แสดงอารมณ์พิเศษ ไม่แสดงความตื่นเต้นหรือความชื่นชมเฉพาะคนใดคนหนึ่ง ไม่ให้คำแนะนำเป็นพิเศษ ไม่ให้คำแนะนำเพิ่มเติมกับผู้แข่งขันบางคน ไม่สนทนาเป็นการส่วนตัว หลีกเลี่ยงการพูดคุยส่วนตัวกับผู้แข่งขันระหว่างการแข่งขัน และไม่เปิดเผยข้อมูลภายใน ไม่บอกเกณฑ์หรือเทคนิคการตัดสินให้กับผู้เข้าแข่งขันคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ

การจัดการความขัดแย้งทางผลประโยชน์ กรรมการต้องมีการรายงานความสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัว รายงานหากมีความสัมพันธ์กับผู้แข่งขันหรือครู/โค้ช ความสัมพันธ์ทางการงาน เปิดเผยหากเคยร่วมงานหรือมีธุรกิจร่วมกัน ผลประโยชน์ทางการเงิน รายงานหากอาจได้รับผลประโยชน์จากผลการแข่งขัน และพันธะทางสังคม เปิดเผยภาระหน้าที่อื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อตัดสิน และเมื่อเกิดความขัดแย้ง ประกอบด้วย การถอนตัว ถอนตัวจากการตัดสินหากความขัดแย้งมีนัยสำคัญ

การงดออกเสียง งดการให้คะแนนผู้แข่งขันที่มีความขัดแย้ง การแจ้งให้กรรมการอื่นทราบ แจ้งสถานการณ์ให้เพื่อนกรรมการ เพื่อความโปร่งใสและการขอคำปรึกษา ปรึกษาผู้จัดงานหรือหัวหน้ากรรมการ

4. มุ่งเน้นการใช้ดนตรีเป็นสื่อสร้างสรรค์และการพัฒนาเชิงจริยธรรม

การตัดสินการประกวดร้องเพลงในมุมมองเชิงวิชาการมิได้จำกัดอยู่เพียงการคัดเลือกผู้ชนะ หากแต่มีบทบาทในการกำหนด ทิศทางการเรียนรู้และคุณค่าทางดนตรีของผู้เข้าร่วม งานวิจัยทางด้านดนตรีได้ชี้ให้เห็นว่าการประกวดเปรียบเสมือนพื้นที่แห่ง การเรียนรู้ ช่วยเปลี่ยนกรอบการตัดสินจากการตัดสินคุณค่าเชิงแข่งขันไปสู่การประเมินเพื่อการพัฒนา เกิดการสร้างบรรยากาศ เชิงบวก การสนับสนุนการเรียนรู้ การมองการประกวดเป็นการเรียนรู้ เน้นว่าการแข่งขันเป็นโอกาสในการพัฒนา การให้ข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ มุ่งเน้นการให้ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้ การสร้างแรงบันดาลใจ แบ่งปันเรื่องราวที่สร้างกำลังใจและความมุ่งมั่น และการเชื่อมโยงกับเป้าหมายระยะยาว ช่วยให้ผู้เข้าร่วมมองเห็นเส้นทางการพัฒนา

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การเปิดโอกาสให้แสดงออก สนับสนุนการตีความและความเป็นตัวตน การชื่นชม ความแตกต่าง ให้คุณค่ากับรูปแบบการแสดงที่หลากหลาย การกระตุ้นการทดลอง ส่งเสริมให้ลองสิ่งใหม่ๆ ในกรอบที่เหมาะสม การสร้างความมั่นใจ ช่วยให้ผู้แสดงกล้าแสดงออกอย่างเต็มศักยภาพ

การสร้างโอกาสที่เท่าเทียม ด้วยการปรับเกณฑ์ตามบริบท เช่น คำนี้ถึงภูมิหลัง เข้าใจความแตกต่างทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การให้โอกาสผู้ด้อยโอกาส สนับสนุนผู้มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร การปรับเกณฑ์ตามวัย ประเมินตามความเหมาะสมของ แต่ละช่วงวัย และการเข้าใจความหลากหลาย เปิดใจต่อรูปแบบการแสดงจากวัฒนธรรมต่าง ๆ

การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ประกอบด้วย การป้องกันการแบ่งแยก ไม่ให้เกิดการแบ่งแยกหรือการกีดกันในรูปแบบ ใดๆ การสร้างความอบอุ่น สร้างบรรยากาศที่ผู้เข้าร่วมรู้สึกปลอดภัยในการแสดงออก การให้การสนับสนุน พร้อมให้ความช่วยเหลือ เมื่อผู้เข้าร่วมต้องการ และการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน สนับสนุนให้ผู้เข้าร่วมเรียนรู้จากกันและกัน

การมุ่งเน้นพัฒนาการระยะยาว เป็นการให้คำแนะนำเพื่ออนาคต เช่น การวางแผนการพัฒนา ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเส้นทางการเรียนรู้ การแนะนำทรัพยากร บอกแหล่งเรียนรู้ ครู หรือโอกาสต่างๆ การติดตามผล แสดงความสนใจในการพัฒนาของผู้เข้าร่วม และการสร้างเครือข่าย ช่วยเชื่อมโยงผู้เข้าร่วมกับชุมชนดนตรี

การปลูกฝังคุณค่าทางดนตรี การสร้างความรัก ช่วยให้เกิดความรักและความหลงใหลในดนตรี การสอนวินัย ปลูกฝัง ความอดทน ความมุ่งมั่น และการฝึกซ้อม การสร้างความเข้าใจ ให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของดนตรีต่อชีวิต การส่งต่อประเพณี ช่วยรักษาและส่งต่อวัฒนธรรมดนตรีให้คนรุ่นใหม่

บทสรุป

การประกวดร้องเพลงในบริบทปัจจุบันมิได้เป็นเพียงกิจกรรมเพื่อความบันเทิง หากแต่เป็นเวทีที่สะท้อนถึงมาตรฐาน ด้านศิลปะการขับร้องและการประเมินผลที่มีระบบ กรรมการตัดสินจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและคุณภาพของ การแข่งขัน บทความนี้ได้นำเสนอแนวทางการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบทางดนตรี อาทิ คุณภาพเสียง ทำนอง จังหวะ อักขระ ลีลาอารมณ์ และบุคลิกภาพ ตลอดจนเน้นถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ตัดสิน อาทิ ความรู้ทางวิชาการ ทักษะการฟัง จริยธรรม ในการตัดสิน และความเป็นกลาง อันเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความน่าเชื่อถือของกระบวนการตัดสิน ทั้งนี้ การส่งเสริมให้กรรมการมี การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีการจัดทำเกณฑ์การประเมินที่มีมาตรฐาน เป็นแนวทางที่จำเป็นใน การยกระดับคุณภาพของการแข่งขันและความเชื่อมั่นของสาธารณชนต่อระบบการประกวดในระดับต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม

เอกสารอ้างอิง

- [1] ธนพร แวกประยูร. การสำรวจการประกวดร้องเพลงสมัยนิยม ระหว่างปี พ.ศ. 2519-2530 : กรณีศึกษาเวทีการประกวดนักร้อง สมัยครเล่นยอดเยี่ยมแห่งเอเชีย และเวทีการประกวดร้องเพลงของสยามกลการ มิวสิคฟาวเดชั่น [ดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2557.
- [2] Charoenroop P. "I'm Going to Remember this Audition for a Long, Long Time!": Simon Cowell's Compliments on Spectacular Performances on America's Got Talent and Britain's Got Talent. *Learn Journal: Language Education and Acquisition Research Network* 2021; 14: 88-114.
- [3] พิพัฒน์ วิเชียรทัศน์ และ สุรินทร์ เมทะนี. แนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในศตวรรษที่ 21: ศิลปหัตถกรรม นักร้อง. *วารสารนิเทศศาสตร์ มสธ* 2568; 1: 1-16.
- [4] Kondo, H. M., Miyazaki, M., and Sadakata, M. Perception of Singing Voice and Judging Criteria in Classical Music Competitions. *Frontiers in Psychology* 2025; 15: 1-13.

- [5] De Man, M., Marx, M., van Noord, G., and Wiering, F. A Computational Analysis of Jury Evaluation Criteria in Singing Competitions. *Frontiers in Psychology* 2020; 11, 561814.
- [6] Kondo H, Kondoh S and Fujii S. Perceived vibrato and the singing power ratio explain overall evaluations in opera singing. *Frontiers in Psychology* 2025; 16: 1-13.
- [7] สุธาสินี ธีระพันธ์. การพัฒนาคู่มือวิธีการประเมินทักษะการขับร้อง. *Journal of Roi Kaensarn Academi* 2024; 9: 45-62.
- [8] Moura N, Dias P, Verissimo L, Oliveira-Silva P and Serra S. Solo music performance assessment criteria: a systematic review. *Frontiers in Psychology* 2024; 15: 1-32.
- [9] Ciorba, C. R., & Smith, N. Y. Measurement of instrumental and vocal undergraduate performance juries using a multidimensional assessment rubric. *Journal of Research in Music Education* 2009; 57(1): 5–15.
- [10] Wesolowski, B. C. Understanding and developing rubrics for music performance assessment. *Music Educators Journal* 2012; 98(3): 36–42.
- [11] สุรินทร์ เมทะนี. การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิผลของคณะกรรมการตัดสินในรายการชิงช้าสวรรค์ 2023-2024 2568; 64: 326-341.
- [12] Kontek K and Kenner K. Identifying outline scores and outlier jurors to reduce manipulation in classic music competitions. *Journal of Cultural Economics* 2025; 49: 49-98.
- [13] Lom SE. Judging by the Rules? The Emergence of Evaluation Practices. *Valuation Studies* 2024; 11: 91-137.

คำแนะนำ

การส่งบทความต้นฉบับเพื่อการตีพิมพ์ ของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นวารสารด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่บทความ จะได้รับการ
เผยแพร่ต้องได้รับการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) ในสาขาวิชานั้นๆ อย่างน้อย 3 ท่านต่อ 1
บทความในรูปแบบผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และ ผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-blind peer review)
โดยบทความวิจัยที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ถือเป็น
กรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาต
จากมหาวิทยาลัยเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม โดยเนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารฯ
เป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์บทความหรือนักวิจัยผู้เขียนบทความ ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิค
การพิมพ์กองบรรณาธิการฯ

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีเป็นวารสารกลุ่ม *สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*
เปิดรับบทความวิชาการ (review article) และบทความวิจัย (research article) ของทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ
อาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนผู้ที่มีประสบการณ์หรือมุมมองทางด้านงานวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
แบบบูรณาการที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาองค์ความรู้ พัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างกว้างขวาง โดยบทความ
ดังกล่าวต้องนำเสนอองค์ความรู้หรือแนวคิดใหม่ที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า การวิจัยที่ลุ่มลึก และไม่เคยถูกนำไป
ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาก่อน

กำหนดพิมพ์เผยแพร่

วารสารมีกำหนดพิมพ์เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

ข้อกำหนดของบทความต้นฉบับ

ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด (Microsoft Word) เวอร์ชัน 2010 ขึ้นไป หน้ากระดาษ A4 ความ
ยาวไม่เกิน 8-10 หน้ากระดาษ รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง ด้านบนและด้านในเว้นห่างจากขอบกระดาษ

-Academic Journal of Phetchaburi Rajabhat University-

2.7 เซนติเมตร ด้านล่างและด้านนอกเว้นห่างจากขอบกระดาษ 1.5 เซนติเมตร มีเลขหน้ากำกับทุกหน้า ที่ด้านบนขวาของเอกสาร บทความต้องมีลักษณะดังนี้

- **ชื่อเรื่องภาษาไทย** พิมพ์ด้วยตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนาขนาด 20 pt จัดกลางหน้า
- **ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ** พิมพ์ด้วยตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 20 pt จัดกลางหน้า
- **ชื่อผู้เขียนภาษาไทย** พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า เว้นห่างจากชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด
- **ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ** พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า เว้นห่างจากผู้เขียนภาษาไทย 1 บรรทัด
- **หน่วยงาน สถานที่ทำงาน หรืออีเมลของผู้เขียน** พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า
- **บทคัดย่อ** พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาด 16 pt เนื้อหาในบทคัดย่อ พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt ความยาวไม่เกิน 300 คำ ซึ่งควรประกอบด้วยรายละเอียดโดยสรุปของวัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีการวิจัยและผลของการวิจัยเป็นต้น
- **คำสำคัญ** 3-5 คำ พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt ไม่ต้องคั่นด้วยเครื่องหมาย comma โดยเว้นห่างจากบทคัดย่อ 1 บรรทัด
- **Abstract** พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาด 16 pt เนื้อหาใน Abstract พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับบทคัดย่อและการเขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ด้านภาษา
- **Keywords** มี 3-5 คำ พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt เว้นห่างจาก abstract 1 บรรทัด
- **บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ** ให้เรียงลำดับเหมือนกันดังนี้ คือ ชื่อเรื่อง, ชื่อผู้เขียน, หน่วยงาน, บทคัดย่อ, คำสำคัญ, Abstract และ Keywords จากนั้นจึงตามด้วยเนื้อเรื่อง
- **เนื้อเรื่องภาษาไทย หรือ เนื้อเรื่องภาษาอังกฤษ** พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย และจัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ ควรประกอบด้วย บทนำ (Introduction) วัตถุประสงค์ (Objectives) ระเบียบวิธีวิจัย (Methodology) ผลการวิจัย (Results) หรือ ผลและวิจารณ์ผลหรืออภิปรายผล (Result & Discussion) สรุปผลการวิจัย (Conclusion) และ ข้อเสนอแนะ (Suggestion)
- **ตารางและภาพประกอบ**

ตาราง

ให้ระบุชื่อตารางที่กระชับและสื่อถึงเนื้อหาในตารางโดยพิมพ์เหนือตาราง (ขีดซ้าย) และเรียงลำดับตารางด้วยตัวเลขอารบิกจากน้อยไปมากตามลำดับ (ตารางที่ 1 ตารางที่ 2, Table 1, Table 2) ซึ่งในตารางอาจใช้ตัวย่อได้ แต่ต้องอธิบายเพิ่มเติมใต้ตารางแบบเชิงอรรถ (footnote) ให้ชัดเจน หากจำเป็นต้องระบุที่มาของตารางให้ระบุในรูปแบบของการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (ดูหลักการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา)

ภาพประกอบ

ให้ระบุชื่อภาพประกอบให้ระบุที่มาไว้ใต้รูปภาพ (จัดกลาง) กรณีที่มีรูปภาพหลายภาพ ให้ระบุลำดับของรูปภาพ (รูปที่ 1 รูปที่ 2, Figure 1, Figure 2) หากจำเป็นต้องระบุที่มาของรูปภาพให้ระบุในรูปแบบของการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (ดูหลักการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา) และหากเป็นรูปภาพที่ผู้เขียนจัดทำหรือถ่ายรูปขึ้นเองให้ระบุหลังจากชื่อภาพหรือคำอธิบายใต้ภาพด้วยความดังนี้ “(ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)” แนบไฟล์ภาพประกอบที่ใช้ใน

บทความโดยบันทึกแต่ละไฟล์ในรูปแบบ .JPG หรือ .PNG หรือ .PDF ภาพต้องคมชัดและมีขนาดที่สามารถเห็นรายละเอียดได้อย่างครบถ้วน

- **เอกสารอ้างอิง** ให้เรียงเอกสารที่ใช้อ้างอิงทั้งหมดตามลำดับตัวอักษรตัวแรกของรายการที่อ้างอิง โดยยึดวิธีการเรียงตามพจนานุกรม และใช้วิธีการอ้างอิงรูปแบบแวนคูเวอร์ (Vancouver)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิงทุกฉบับต้องมีการอ้างหรือถูกกล่าวในบทความ การเขียนเอกสารอ้างอิงใช้รูปแบบแวนคูเวอร์โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การอ้างอิงแทรกในเนื้อเรื่อง

เมื่อสิ้นสุดข้อความที่ต้องการอ้างอิง ใส่หมายเลขอ้างอิงไว้ในวงเล็บใหญ่ โดยใช้เลขอารบิก เช่น [1] หรือ [1, 5] หรือ [1-3]

2. การอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 วารสาร

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร ปีที่พิมพ์; เล่มที่:หน้าแรก-หน้าสุดท้าย. เช่น

[1] นवलจันทร์ วันเพ็ญผ่อง. การบูรณาการข้อมูลประชากร. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2554;3:20-29.

[2] จิราภรณ์ จันทร์จร. การใช้โปรแกรม EndNote: จัดการเอกสารอ้างอิงทางการแพทย์. จุฬาลงกรณ์เวชสาร 2551; 52:241-53.

[3] Kane RA, Kane RL. Effect of genetic for risk of Alzheimer's disease. N Engl J Med 2009;361:298-9.

หากเป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ชื่อสกุลก่อน ตามด้วยอักษรย่อตัวหน้าตัวเดียวของชื่อตัวและชื่อรอง กรณีมีผู้นิพนธ์มากกว่า 6 คน ให้ใส่ชื่อเพียง 6 คนแรก และคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (comma-) แล้วตามด้วย et al. (ในภาษาอังกฤษ) หรือ และคณะ (ในภาษาไทย).

[1] Mitchell SL, Teno JM, Kiely DK, Shaffer ML, Jone RN, Prigerson HG, et al. The clinical course of advanced dementia. N Engl J Med 2009; 361:1529-38.

[2] จิรียา เลิศอรธมยณีนี, เอมอร รักษมณีนี, อนุพันธ์ ตันติวงศ์, กรุณา บุญสุข, อิงอร นิลประดับ, พุฒติ พรรณี วรกิจโกคาทร, และคณะ. ความเสี่ยงและประสิทธิผลของการผ่าตัดต่อมลูกหมาก. จดหมายเหตุทางแพทย์ 2545;85:1288-95.

2.2 วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง [ประเภท/ระดับปริญญา]. เมืองที่พิมพ์: มหาวิทยาลัย; ปีที่ได้ปริญญา. เช่น

[1] เข้มทอง ศิริแสงเลิศ. การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2540.

[2] Kaplan SJ. Post-hospital home health care: the elderly's access and utilization [dissertation]. St. Louis, MO: Washington University; 1995.

2.3 หนังสือ

ชื่อผู้เขียน. ชื่อหนังสือ. ครั้งที่พิมพ์. เมืองที่พิมพ์. สำนักพิมพ์; ปีที่พิมพ์. เช่น

[1] น้ำทิพย์ วิภาวิน และนางเยาว์ เปรมกมลเนตร. นวัตกรรมห้องสมุดและการจัดการความรู้. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ซีเอที โซลูชั่น; 2551.

[2] Janeway CA, Travers P, Walport M, Shlomchick M. Immunobiology. 5th ed. New York: Garland Publishing; 2001.

หนังสือที่ผู้แต่งเป็นบรรณาธิการหรือผู้รวบรวม

[3] ภาณุมาศ ทักษณา, บรรณาธิการ. รอยยิ้มของในหลวง. พิมพ์ครั้งที่ 2. ลำพูน: อนุรักษ์การพิมพ์; 2553.

[4] Norman IJ, Redfern SJ, editors. Mental health care for elderly people. New York: Churchill Livingstone; 1996.

2.4 อินเทอร์เน็ต

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. [ประเภทของสื่อ/วัสดุ]. ปีที่พิมพ์ [เข้าถึงเมื่อ ปี เดือน วันที่]. เข้าถึงได้จาก URL address เช่น

[1] จิราภรณ์ จันทจร. การเขียนรายงานการอ้างอิงในเอกสารวิชาการทางการแพทย์. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2551[เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2554]. เข้าถึงได้จาก: <http://lib.med.psu.ac.th/libmed2557/images/Libservice/van1nov1.pdf>

[2] Greenly W, Sandeman-Craik C, Otero Y, and Streit J. Case Study: Contextual Search for Volkswagen and the Automotive Industry. [Internet]. 2011 [cited 2011 November 22]. Available from:<http://www.w3.org/2001/sw/sweo/public/UseCases/Volkswagen/>

2.5 รายงานการประชุม (conference proceeding)

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. ชื่อการประชุม;วัน เดือน ปีที่ประชุม; สถานที่จัดประชุม. เมืองที่พิมพ์: ปีที่พิมพ์. หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

[1] จิตติพรรณ บรรลือทรัพย์, ปัญญา ทองนิล, กาญจนา บุญส่ง. การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 ทำเรื่อน้ำลึกทวายเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษต่อการเปลี่ยนแปลงกาญจนบุรี; 7 กันยายน 2561; มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. จังหวัดกาญจนบุรี: 2561. 220-231.

การส่งต้นฉบับ

ส่ง “ไฟล์ต้นฉบับ” พร้อมทั้ง “แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณาลงวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี” ผ่านทางระบบ THAIJO 2.0 หรือผ่านทาง <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/ajpbru/>

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี หรือ E-mail: acad@mail.pbru.ac.th

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ประเมินบทความ (Peer Review) ประจำปี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา มัธยมนันท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา สุวรรณวิจิตร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชร เวชประสิทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา ความคั่นเคย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริวัลย์ สุธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรายุทธ ประเสริฐศรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทวารวรรณ ศรีวันทนียกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาทีณี สุนทรา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภภาพร กล้าสกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา พันธุ์เอี่ยม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดารัณ พรหมณ์แก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ วรรณธนีง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัชชานุช พุ่มทอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภคิศักดิ์ กัลยาณมิตร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรช เผือกบัวขาว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิดา มหาวงศ์

ดร.ไตรตรีงษ์ พลอยม่วง

ดร.นวลรวี กระจ่างทอง

ดร.ภูริดา เรืองจรรย์

ดร.ดวงใจ คงคาหลวง

ดร.สรไกร เรืองรุ่ง

ดร.ศิริพร เผือกผ่อง

ดร.ณัฐพงศ์ รั้งงาม

ดร.วงธรรม สรณะ

ดร.เสาวลักษณ์ วิบุรณกาล

อาจารย์จระนันท์ ไตสิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยทักษิณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

บ้านเลขที่ 21/3 หมู่ 3 ตำบลสามพระยา

อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 79120

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ